

[Koch.]

ind i et stort marked. Men hvis de forhandlinger i GATT, som ministeren talte om tidligere, resulterer i det, ministeren og de andre lande venter de gør, så forsvinder tolden jo på industrivarer, og så bliver fordelene ved toldunionen mindre. Det nævnes, at vi skal tjene 2 milliarder kr. mere på landbruget, og samtidig siges det, at disse landbrugssubsidier selvfølgelig må fastfryses med den konsekvens, at den økonomiske gevinst for os på længere sigt bliver mindre.

På tilsvarende måde mener jeg at man kan rejse tvivl om en væsentlig del af de andre fordele, der nævnes, dels fordi man nok kan have sin tvivl om, hvorvidt der er tale om reelle fordele — er det virkelig en reel fordel, at de europæiske arbejdere skal flytte Europa rundt efter kapitalen? — dels fordi realiteten er den, at noget af det, der nævnes, slet ikke kan realiseres inden for rammerne af det fællesskab, der her er tale om. Jeg tænker her på miljø- og foruretningsproblemerne, hvis løsning vil kræve afgørende og radikale ændringer i hele traktatgrundlaget.

Men jeg skal ikke forlænge denne diskussion, for efter min mening er det at vildlede befolkningen at fortælle, at dette er perspektivet i EF. For mig er der ingen tvivl om, at det, vi står og skal tage stilling til, er begyndelsen til en stadig tættere integration mellem de europæiske stater, som med årene eller årtierne vil udvikle sig til noget, som ligner en europæisk forbundsstat. Det er ikke noget, der vil ske pludseligt, men der er efter min mening sat en uafvendelig integrationsproces i gang, som simpelt hen ikke kan stoppes, hvis foretagendet ikke skal bryde sammen. Og det er måske en mulighed, at det bryder sammen, men skal det ikke bryde sammen, må integrationen fortsætte. Jeg vil da egentlig også sige, at skal vi diskutere det europæiske fællesmarked, er det da kun visionen om at skabe en virkelig forbundsstat, et virkeligt vesteuropæisk samarbejde, der kunne rejse nogen begejstring for hele sagen.

Jeg skal derfor meget indstændigt opfordre tilhængerne til mere åbent, end jeg synes det har været tilfældet hidtil, at erkende, at dette i allerhøjeste grad er et muligt perspektiv ved fællesmarkedet, at vi må se i

øjnene, at det fører til en så vidtgående integration, og jeg mener da også, at det må føre til, at man får noget mere begejstring i debatten. Det ejendommelige er nemlig, at når man taler på tomandshånd med politikere, der går ind for den officielle politik, er de stort set alle enige i, at dette er og bør være perspektivet for fællesmarkedet. Det er derfor beklageligt, at vi ikke kan få dette reelt frem i debatten, men at de fleste officielle udtalelser går på, at vi vil bruge vores indflydelse i EF til at bremse denne politiske udvikling. Rent bortset fra at vi selvfølgelig ikke kan gøre det, synes jeg heller ikke, at det er rimeligt.

Jeg tror, at dette skisma mellem, hvad politikerne fortæller os at fællesmarkedet drejer sig om, og hvad befolkningen mere eller mindre har på fornemmelsen er realiteterne, er en af begrundelserne for, at der hersker en så stor rådvildhed. Folk har simpelt hen på fornemmelsen, at vi ikke får reelt at vide, hvad dette drejer sig om, vi hører bare om en masse mere eller mindre ligegyldige detaljer. Jeg tror ikke, at en sådan konflikt mellem politikere og borgere er det, folkestyret trænger til for øjeblikket.

Jeg ved godt, at ministeren og andre tilhængere vil afvise dette perspektiv eller sige, at det i hvert fald er sådan, at Danmark kan nedlægge veto over for en sådan udvikling. Det er formelt også rigtigt, men det siger sig selv, som også professor Erling Bjørn har fremhævet, at bliver stormagterne i Fællesskabet enige om en videregående politisk udvikling, har Danmark ingen reelle muligheder for at udnytte sin veto, og jeg havde da også nær sagt, at det skulle bare mangle, om Danmark kunne stoppe en udvikling, som på denne måde var ønsket af de europæiske stater.

Jeg mener, at hvis man førte fællesmarkedsdiskussion på den måde, at man sagde, at det var det, man ville, så kunne det komme mening i debatten, og så kunne jeg virkelig forstå ideen. Når jeg alligevel selv med den idé for øje er betænkelig, hænger det sammen med den glædelige udvikling, der har været i den verdenspolitiske situation, den afspænding mellem blokkene, som vi er vidne til, og som vi må håbe kan føres videre. Det, jeg frygter, er, at vi ved at etablere det europæiske fællesmarked afløser

ser og ti
lioteksce
Index.

idtgående in-
så, at det må
begejstring
er nemlig, at
d med politi-
elle politik, er
ette er og bør
arkedet. Det
ke kan få dette
de fleste offi-
vil bruge vores
e denne politi-
ra at vi selvføl-
s jeg heller ik-

mellem, hvad
fællesmarkedet
olkningen mere
velsen er realite-
rne for, at der
l. Folk har sim-
t vi ikke får re-
er sig om, vi ho-
eller mindre lige-
rke, at en sådan
og borgere er det
jeblikket.

ren og andre til-
rspektiv eller si-
dan, at Danmark
r en sådan udvik-
rigtigt, men det
fessor Erling Bjør-
r stormagterne
videregående poli-
nark ingen reelle
sin vetoret, og jeg
at det skulle bare
nne stoppe en ud-
åde var ønsket af

an førte fællesmar-
ide, at man sagde
ille, så kunne de
n, og så kunne jeg
r jeg alligevel selv
betænkelig, hængt
lædelige udvikling
enspolitiske situat-
llem blokkene, som
i må håbe kan føre
r, er, at vi ved af
fællesmarked afløse

[Koch.]

et tobloksystem med et firbloksystem, således at vi i stedet for at have verden splittet i to grupperinger får fem grupperinger. Jeg tror, det ville være værdifuldt, om Norden i denne situation søgte at stå uden for blokkene. Jeg taler her ikke om Nordek eller Skandek; jeg taler om de nordiske lande stående udenfor, jeg tror, de vil have muligheder i en sådan blokopdelte verden.

Jeg har i øvrigt også svært ved at se, at store dele af fundamentet for Romtraktaten er særlig eftertragtellesværdige. Jeg nævnte før bevægeligheden på arbejdsmarkedet. Når man har set, hvordan amerikanske arbejdere flytter rundt fra arbejdsplads til arbejdsplads i skurvogne, når man har set, under hvilke forhold fremmedarbejderne i de europæiske lande arbejder og bor, så har man svært ved at se, hvilket stort perspektiv fagbevægelsen ser i denne frie bevægelighed for arbejdskraften.

Men de helt afgørende betæneligheder ved dette fællesmarked er, at vi på et tidspunkt, da vi mere end noget andet må kræve fleksible beslutningssystemer, på et tidspunkt, da vi mere end noget andet må have muligheden for at eksperimentere, går ind i et politisk beslutningssystem, som for det første er udemokratisk og næppe kan blive demokratisk og for det andet er stift og bureaukratisk, således at det tager uendelig lange tider at få ændret tingene. Det er ikke den slags stive og tunge beslutningssystemer, som der her er tale om, vi har brug for, snarere tværtimod.

Det er, som om det er her, regeringens eneste betænkelighed kommer frem, for man nævner noget om, at i det omfang institutionerne i Bruxelles skal styrkes, lægger man særlig vægt på en samtidig styrkelse af det europæiske parlaments kontrolfunktioner. Det forstår jeg slet ikke, for hvis man ønsker at opretholde vetoretten, så siger det sig selv, at en yderligere overførelse af beføjelser til det europæiske parlament netop vil styrke de overnationale beføjelser og fra-tage de enkelte stater deres vetoret. Det vil altså sige, at en demokratisering af fællesmarkedet, som man ønsker fra alle sider, med nødvendighed må føre til en øget integration. Dertil kommer, at troen på, at det europæiske parlament kan komme til at

virke som et traditionelt demokratisk parlament, efter min mening nok er lidt utopisk.

Så vil jeg pege på, at på et tidspunkt, da man råber på decentralisering, på et tidspunkt, da hele vores demokrati er truet af stadig større organisationer, af centraliseringer osv., tager man nogle skridt, som øger denne trussel. Hele den amerikanske valgkamp er jo præget af dyb splittelse, og hvad drejer denne splittelse sig inderst inde om? Hvorfor er højrefløjen og venstrefløjen i amerikansk politik ved at få overtaget? Ikke på grund af racisme, men simpelt hen på grund af en stigende utilfredshed med den centraliserede beslutningsproces i Washington; og det, det drejer sig om, er at føre beslutningerne tilbage til de små enheder, fordi systemet, som det fungerer, ikke er acceptabelt. På dette tidspunkt går vi den vej, som man i USA er ved at erkende ikke fører til en løsning på problemerne.

Og så til sidst. Man siger, at vi skal have indflydelse på den europæiske udvikling, og deri er jeg enig. Vi er afhængige af europæisk politik, vi er afhængige af den europæiske udvikling, men man kan påvirke en politisk beslutningsproces på to måder. Man kan gå ind i systemet — det er jo for øvrigt det, de medlemmer, der sidder i denne sal, har valgt — og prøve at påvirke det indefra med risikoen for at blive ødt. Men der er i stigende grad netop i det politiske liv, vi lever i dag, en forståelse for, at man også kan påvirke systemer ved at stå udenfor, og her tror jeg at Norden i virkeligheden har en historisk mission i at påvirke den europæiske politik, påvirke udviklingen i de europæiske lande, ikke ved at gå ind og tro, at vi kan ændre beslutningerne i det daglige, men ved at etablere nogle samfundssystemer, hvor vi skaber rimelige og menneskelige vilkår, og derfra stående uden for systemerne virke som en udfordring til det politiske liv i fællesmarkedet, samtidig med at vi står uafhængigt af de store blokke og måske derved kan udøve en virkelig mission i retning af at udviske skellene og grænserne mellem disse blokke. Det at stå udenfor har efter min mening ikke, som vi ofte bliver beskyldt for, noget med nationalisme eller egocentricitet at gøre, vi skal ikke lukke os ude fra den øvrige verden, men spørgsmålet er, hvordan vi bedst øver ind-

[Koch.]
flydelse, og det tror jeg vi gør ved at stå udenfor.

(Kort bemærkning).

Bendix: Jeg vil indlede med at sige, at når man hører socialdemokraterne, der er mod EF, i debatten her i salen i dag og ude omkring i landet, kan man ikke undlade at blive erindret om Livsens Ondskab. Her har vi den rene provinsialisme, her har vi de ængstelige og de forknytte, og jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at man skal passe på, at man ikke dør af skræk.

Og så vil jeg godt stille et par spørgsmål til hr. Koch. Jeg forstod, at hr. Koch var af den opfattelse, at fællesmarkedet nødvendigvis ville udvikle sig på den måde, at det blev stadig mere integreret. Hvis vi går ud fra, at hr. Koch har ret i det, så kunne jeg godt tænke mig præcis at få at vide: hvad er egentlig hr. Kochs begrundelse for denne ængstelse for en stadig større integration mellem de europæiske lande? Jeg forstod, at hr. Koch var ængstelig for, at det skulle blive en femte blok, men så vidt jeg kan se, er der ikke megen udsigt til, at det, at vi holder os uden for fællesmarkedet, vil medvirke til, at der ikke skabes blokke i verden.

Må jeg dernæst stille et andet spørgsmål. Hr. Koch argumenterer med, at stormagterne er indflydelsesrige, og derfor vil vi i fællesmarkedet være uden indflydelse. Er det hr. Kochs opfattelse, at vi vil have større indflydelse på stormagtsbeslutninger ved at stå udenfor?

Jeg tror nok, at vi, som er i dette hus, alle sammen har en tro på, at det er af betydning at gå ind i systemet, som hr. Koch sagde det. Vi er gået ind i systemet her. Jeg kan derfor ikke forstå, hvorfor vi skal have den opfattelse i en anden sammenhæng, at det at gå ind i systemet er ensbetydende med ingen indflydelse.

Endelig vil jeg sige, at det er slående, når man hører hr. Koch og andre fællesmarkedsmodstandere tale om disse ting, at de anlægger en rent statisk betragtning. Det er i og for sig en modsætning, for samtidig med at hr. Koch siger, at fællesmarkedet vil udvikle sig i retning af stadig mere integration, anfører han det synspunkt, at det vil være statisk, og at det, sådan som det er, og som vi altså

ikke er tilfredse med, vil det vedblive med at være.

(Kort bemærkning).

Koch: Hvis det, at man vender sig imod en bestemt politisk beslutning, er udtryk for, at man er ved at dø af skræk, så kunne det få vidtgående konsekvenser for stillingen i dette hus.

Der blev sagt, at disse blokke kommer at ligesvel, og deri er jeg da helt enig. Jeg bange for, at vi ikke undgår disse blokke, det er netop, fordi disse blokke bliver dannet, at jeg har prøvet at give udtryk for, at det måske var ønskeligt, at Norden blev stående udenfor i et forsøg på at optræde en mæglende funktion over for disse blokke. Spørgsmålet om, hvorvidt man skal påvirke et system udefra eller ved at gå ind i det, er ikke noget, man kan afgøre abstrakt, fordi man én gang er gået ind i det politiske liv, skal man for det første nødvendigvis ikke blive i det på alle præmisser og vilkår, for det andet behøver man ikke nødvendigvis at drage nøjagtig den samme konklusion i alle andre situationer, man står over for. Her er jeg altså kommet i den situation, at jeg netop på grund af det relativt stivne beslutningssystem er nået til den overbevisning, at vi har større mulighed for at påvirke udviklingen ved at stå udenfor. Dette er selvfølgelig en ren og skær vurdering, som jeg ikke kan bevise, lige så vel som hr. Bendix heller ikke kan bevise, at vi får større indflydelse. Her må man vurdere, og det vurderer vi altså forskelligt. At det er et statisk betragtning, jeg lægger til grund, har jeg egentlig svært ved at se, for jeg mener, at jeg netop prøvede at vurdere på grundlag af en ret så dynamisk udvikling i fællesmarkedet. Jeg er helt enig i, at man kan godt forestille sig, at fællesmarkedet stivner i et forholdsvis interesseløs toldunion og landbrugsordning, men så har jeg svært ved at se, at glæden ved at komme derind kan være så forfærdelig stor endda.

(Kort bemærkning).

Bendix: Hr. Koch argumenterer jo ud fra det synspunkt, at dette, at Europa bliver stadig mere integreret, vil føre til, at verden bliver delt op i blokke. Det er vel rigtigt at gå ud fra den tilstand, vi kender, at det er sket en vældig stærk blokopdeling i ver-

[Moses Olsan.]

grundlaget for de hidtidige resultater, ikke love min positive medvirken til lovforslagets gennemførelse.

Så vil jeg stille et par spørgsmål med hensyn til folkeafstemningen. Først vil jeg erindre om, at landsrådet for nylig vedtog en resolution, som man har tilsendt Grønlandsministeriet, og som vedrører en ændret folkeafstemningsdag for Grønland, en lidt senere folkeafstemning i forhold til Danmark. Personlig kan jeg ikke se, at en sådan formel ændring betyder noget som helst i forhold til en folkeafstemning, der finder sted samme dag i Grønland og Danmark. Hvis der skulle være mening i det, burde landsrådet have krævet en folkeafstemning, som ligger forud for den danske, idet landsrådets begrundelse var, at man ikke ville risikere at være tungen på vægtskålen. Men jeg vil alligevel spørge regeringen: hvordan har man reageret over for dette ønske?

Det andet, som ligger mig meget mere på hjerte, er at få at vide — selv om jeg erkender, at tiden er knap — hvordan regeringen stiller sig til en udsættelse af folkeafstemningen i Grønland på linje med den, der er opnået for Færøerne. På baggrund af de undersøgelser, jeg har ladet foretage af sagkyndige omkring dette problem, kender jeg de vanskeligheder, der ligger ved en sådan ændring på linje med Færøerne, men jeg vil gerne høre regeringens reaktion på sådanne ønsker.

I formiddags kom hr. Stetter også ind på grønlandske områder i sit indlæg, idet han sagde noget i retning af, at hvis der i de særønsker, som efterhånden er kommet frem, er indeholdt et ønske om en ændret status i forhold til Danmark, er det på tide, at de kommer frit frem. På baggrund af de sidste års politiske begivenheder, menings-tilkendegivelser og beslutninger vil jeg sige, at der er bevægelser i gang i Grønlandspolitikken, som peger i retning af en mere selvstændig stilling inden for riget vedrørende en række indre anliggender i Grønland, og jeg vil da sige, at det ville være glædeligt, hvis vi i al stilfærdighed kunne begynde at diskutere problematikken omkring en større selvstændighed for Grønland. Det ville være glædeligt for mig i hvert fald, om vi kunne gøre det i samdrægtighed og uden store armbevægelser.

Med hensyn til EF som sådan vil jeg gerne kort sige, at jeg tror, at Danmark på kort sigt vil vinde en vis økonomisk gevinst og jeg tror ikke, at hverken Grønland eller Danmark bliver overrendt af fremmedarbejdere. Jeg tror heller ikke, man skal frygte for en trussel mod kulturen, sproget osv., og jeg vil da også understrege, at jeg går ind for et stadig snævrere samarbejde på internationalt plan. Men for at sige det meget kort, så har jeg ingen tiltro til, at EF-formen, som den er i dag, er en hensigtsmæssig form for fleksibelt samarbejde, som kan bidrage til større afspænding eller større internationalt samarbejde.

Idet jeg i øvrigt henviser til de af hr. Koch fremsatte argumenter, vil jeg sige, at man ikke skal regne med min særlig varme tilslutning til tanken om Danmarks indtræden i fællesmarkedet.

Skovmand: Selv om afgørelsen i denne sag nok blev truffet på mødet før jul, er det alligevel godt, at vi har denne og de følgende debatter, så vi får lejlighed til at få klaret nogle af de uafklarede spørgsmål af, som endnu er tilbage.

Et af de spørgsmål, der ikke er tilfredsstillende belyst, er fremmedarbejderproblemet. I hvilken grad må vi regne med at det nuværende stop for indvandring af udenlandsk arbejdskraft bliver omstødt af bestemmelse i fællesmarkedet? Vi har med noget besvær fået den oplysning frem, at arbejdere fra Tyrkiet i årene fra 1976 til 1986 skal have mulighed for gradvis at få de samme vilkår som statsborgere fra EF-landene. Men i Aktuelt i dag oplyses det, at markedssekretariatet ikke mener, at dette betyder, at de tyrkiske arbejdere får adgang til Danmark. Nu er det selvfølgelig vældig rart at vide, hvad markedssekretariatet mener, men det kunne jo være, at sekretariatet tog fejl. Kan markedsministeren ikke oplyse, hvordan de rent faktiske forhold er? Hvad vil der ske fra 1976? Vil de tyrkiske arbejdere frit kunne rejse ind i Danmark, hvis de f. eks. har arbejdet i Tyskland, eller vil de ikke kunne gøre det?

I øvrigt er det nok naivt at regne med, at tyrkerne er den eneste gruppe, der vil få en særlig ordning med fællesmarkedet. Lande som Grækenland, Spanien og Portugal kan snart komme i betragtning, og hvad så? Vil

ser og tids
liotekscent
Index.

afstemning.

535

Folketingets forhandlinger. (336)

5359

26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

[Skovmand.]

den danske regering gå ind for sådanne ordninger, eller vil den gå imod? Og har den gjort sig nogle tanker om, hvordan den ville komme igennem med disse synspunkter?

Et andet område, hvor vi også trænger til mere oplysning, vedrører vort forhold til u-landene. Danmark vil — og det kan vel næppe være ministeren ubekendt — blive tvunget til at indskrænke navnlig det fremtidige handelssamarbejde med u-landene. Er det bare noget, regeringen passivt vil lade ske? Vil regeringen arbejde for, at fællesmarkedet f. eks. bliver medlem af den internationale sukkeeraftale på vilkår, der er rimelige for de sukkerproducerende lande? Det har fællesmarkedet hidtil ikke villet gå med til. Vil regeringen gå ind for, at fællesmarkedet afskaffer sine mængdemæssige begrænsninger på industrivarer fra udviklingslandene eller i hvert fald udvider disse rammer væsentligt? Vil regeringen gå ind for, at fællesmarkedet indfører en effektiv præferenceordning på linje med den, vi har i Danmark? Vil regeringen modsætte sig udvidelser af fællesmarkedets bistandsprogram, så vi i størst muligt omfang kan føre en selvstændig bistandspolitik? Jeg vil gerne høre noget om markedsministerens syn på disse ting, og hvilke tanker han har gjort sig om, hvordan de i givet fald skulle gennemføres.

Samtidig vil jeg udtrykke håbet om, at ministeren vil have mulighed for at få bedre oplysning om forholdene end dem, der fremgår af pjece nr. 12 i markedssekretariatets pjeceserie om bl. a. forholdet til u-landene. Denne pjece indeholder ganske vist en række nyttige oplysninger om forholdene i fællesmarkedet, men den lider af den meget store fejl, at den næsten ikke beskæftiger sig med det, der må være det væsentlige spørgsmål for os: bliver Danmarks u-landspolitik forringet af medlemskabet, og hvad kan man i givet fald gøre for at modvirke det?

Visse steder i pjecen får man direkte det indtryk, at oplysninger, der ikke vil give et pænt indtryk af fællesmarkedet, ikke må

komme med. Det gælder således siderne 32 og 33, hvor den internationale sukkeeraftale omtales, men hvor det ikke nævnes, at fællesmarkedslandene netop ikke er med i denne aftale. Det følgende afsnit om præferenceordningerne går også meget let hen over det forhold, at fællesmarkedslandene har så mange begrænsninger i deres tilbud til u-landene, at tilbuddet faktisk har mistet sin værdi. Noget af forklaringen på pjecens utilfredsstillende karakter ligger måske i, at den tilsyneladende er trykt i december 1971. Jeg ved ikke, om ministeren kan oplyse, hvorfor der er gået et halvt år, inden den er kommet herind.

Jeg vil gerne sige til sidst, at det er lidt af et problem i forbindelse med fællesmarkedsdebatten, at markedssekretariatet er ene om at stå for den, hvad skal man kalde det, grundlæggende oplysning. De folk, der arbejder i markedssekretariatet, er tilhængere af fællesmarkedet, og de arbejder for en regering, der er tilhænger af Danmarks optagelse. Det er et næsten overmenneskeligt krav at stille til disse folk, at de alene skal skaffe oplysningerne frem om fællesmarkedet.

Derfor vil jeg gerne spørge regeringen, om man inden for de givne rammer vil være i stand til at støtte undersøgelser og publikationsvirksomhed omkring fællesmarkedet. Det ville være betryggende også på længere sigt, om vi kunne få mere end én vurdering af fællesmarkedets karakter og betydning på de forskellige områder.

Grethe Philip: Det er et typisk træk i det nordiske samfundsmønster, at der såvel i lovgivning som i det praktiske liv er en meget høj grad af ligestilling mellem kvinder og mænd. Derfor kan det heller ikke undre, at det for mange mennesker har været meget vigtigt under overvejelserne om en eventuel tilslutning til fællesmarkedet at få afklaret, om denne ligestilling bliver truet, hvis vi indtræder i EF.

Den 14. oktober 1970 stillede jeg her i salen et spørgsmål herom til den daværende

[Grethe Philip.]

statsminister, og VKR-regeringen nedsatte en arbejdsgruppe til at undersøge denne problematik. Arbejdsgruppen afgav i august 1971 en første rapport. I betragtning af den interesse, der har vist sig om spørgsmålet, kan jeg nok beklage, at rapporten i sin ydre form kun er at ligne med en gråspurv, men det afgørende er naturligvis indholdet. Rapporten omfatter en grundig gennemgang såvel af de fællesmarkedsregler, der direkte berører ligeretsspørgsmålet, som af de områder, der i særlig grad vedrører ligestillingsproblematikken, men ikke direkte berøres af de nugældende regler i fællesmarkedet.

Rapportens resultater er af en sådan art, at jeg personlig nu føler mig ganske tryk. Vor ligestilling mellem mand og kvinde vil ikke blive truet. Hele den familieretlige lovgivning vil som hidtil fuldt ud være et internt dansk anliggende, og hvad angår de sociale og arbejdsmarkedsretlige forhold, er der intet, der tyder på, at der vil blive taget skridt, der kan få betydning for ligestillingen mellem mænd og kvinder.

I øvrigt er det karakteristisk for fællesmarkedet, som man ser det igennem dets rapporter og undersøgelser, at de er gennemsyret af interesse for, at forholdene for kvinderne forbedres både løn- og uddannelsesmæssigt.

Der har i pressen for nylig været nogle meget hårdt slående overskrifter om, hvordan det er at være kvinde i EF. Det er let at give eksempler både på sociale forhold i lande inden for fællesmarkedsområdet, som vi i Danmark beklager, og på regler, som vi tager afstand fra, men dette kan dog ikke være afgørende for den enkeltes stilling til spørgsmålet om Danmarks indtræden i EF. Det afgørende må dog være, om selve vor indtræden vil påvirke vore egne forhold i uheldig retning. Rapporten viser som sagt, at en sådan fare ikke foreligger.

Noget andet er, at det er af betydning, at vi stadig følger de drøftelser, der foregår i fællesmarkedsinstitutionerne om spørgsmål, der har særlig tilknytning til kvindernes placering på arbejdsmarkedet og inden for trykkesystemet. Jeg vil derfor bede markedsministeren give tilsagn om, at det pålægges de embedsmænd, der er tilknyttet den danske mission i Bruxelles, løbende at

følge med i undersøgelser og eventuelle rapporter, der vedrører ligestillingsspørgsmålet, og at bringe deres viden videre bl. a. til vore kvindeorganisationer, men i øvrigt også til alle andre, der måtte være særlig interesseret i disse spørgsmål.

Frode Jakobsen: Der er noget uhyggeligt for vort folkestyre i denne EF-debat. Det uhyggelige er den ubehagelige kløft imellem folket og folketinget. Her i folketinget er vi $\frac{5}{6}$ eller næsten $\frac{5}{6}$ for EF, folket er efter alt at dømme delt nogenlunde på midten, og alting tyder desværre på, at denne kløft går dybest inden for det parti, jeg selv tilhører.

Man taler undertiden om partiets standpunkt. Det er efter min mening en farlig tale, for det rejser uvilkårlig spørgsmålet: hvem er partiet? Er partiet folketingsgruppen, så er det i orden, dér er et klart flertal. Er det hovedbestyrelsen, så er det måske også i orden. Men det kan ikke engang være partiets årsmøde. Det har nemlig udtrykkelig besluttet, at det ikke ville tage stilling, før man ved, om vi kommer til at stå sammen med vort norske broderfolk. Hvad skulle ellers det betyde, som man måtte vedtage for at få en markedsudtalelse igennem, „at der i så tilfælde foreligger en ny situation“? Det må minimalt betyde, at den nye situation må der være lejlighed til at overveje, altså at man ikke kan tage stilling før. Ellers er en sådan udtalelse noget vrøvl.

Det har statsministeren da også erkendt under den sidste markedsdebat. Jeg citerer statsministeren fra Folketingstidende 1971-72, sp. 1752:

„Jeg er enig i, at en sådan beslutning må medføre en reel forpligtelse, og det vil sige, at hvis noget sådant indtræder, vil det kræve en ny overvejelse vedrørende vores markedspolitik.“

Det var korrekt af den socialdemokratiske ordfører, at han holdt sig til realiteterne, det vil sige, at han talte for folketingsgruppens flertal, for hvis man med socialdemokratiet mener dem, som har stemt på os, så er der ingen tvivl om, at et flertal af dem er imod Danmarks tilslutning til EF. Det er ikke noget postulat, det er noget, som man simpelt hen kan regne ud. Befolkningen, det vil sige dem, der har taget stilling, er delt nogenlunde på midten. På den ene side er de, som nogen vil kalde de positive. Dér står

atuelle rap-
pørgsmålet,
l. a. til vore
igt også til
g interesse-

uhygge-
lig debat. Det
løft imellem
etinget er vi
t er efter alt
midten, og
me kløft går
elv tilhører.
rtiets stand-
ng en farlig
spørgsmålet:
ketingsgrup-
klart flertal.
er det måske
engang være
lig udtrykke-
tage stilling,
il at stå sam-
erfolk. Hvad
i man måtte
dtalelse igen-
veligger en ny
betyde, at den
øjlighed til at
n tage stilling
se noget vrøvl.
også erkendt
at. Jeg citerer
stidende 1971-

lan beslutning
else, og det vil
indtræder, vil
lse vedrørende

ocialdemokrati-
til realiteterne,
folketinggrup-
ved socialdemo-
stemt på os, så
lertal af dem er
til EF. Det er
noget, som man
efolkningen, det
stilling, er delt
en ene side er de,
sitive. Der står

[Frøde Jakobsen.]
uden tvivl næsten alle fra venstre, et over-
vældende flertal af de konservative og et
klart flertal af de radikale. På den side af
midterstregen kan der simpelt hen ikke
blive plads også til et flertal af socialdemo-
krater.

Man har ikke tillid til folkets afgørelse, og
derfor fremstilles traktaten sådan, som man
tror den trækker flest stemmer. Modsat så
mange andre er det ikke selve Romtrakta-
ten, jeg har så meget imod. Den går jo stort
set ind for skabelsen af et stort marked, og
markeder kan efter min mening aldrig blive
for store, modsat stater og virksomheder.
Nej, det, som man i virkeligheden skal tage
stilling til, er de realiteter, der ligger bag-
ved, de følgende skridt, som man skal være
meget urealistisk og nærsynet for ikke at
kunne se: Romtraktaten har aldrig været
ment som andet end en begyndelse. Det er
klart udtalt af alle de andre, ja, det er til-
trådt også af Danmark, ellers var vi slet
ikke kommet med. Det er traktaten og kun
den, vi skal tage stilling til, siger man. Alt
det andet kan vi til sin tid sige nej til, fordi
det kræver en ny ratifikation i det danske
folketing. Sådan klynger man sig til jura og
tror, at Danmark kan dreje det hele.

Jeg havde under den sidste markedsdebat
en meningsudveksling om jura kontra poli-
tik. Hr. Hilmar Baunsgaard gav mig ret i,
at hvis jura tærner virkelig alvorligt sam-
men med politik, så er det juraen, der viger.
Men man bruger juraen på en underlig tve-
tydig måde. Man kommer med den, når det
passer én for at berolige. I reglen de negative:
Man siger, at det står der ikke noget om i
nogen paragraf. Men man blæser på trakta-
tens ord, når den slår de store mål fast, som
vi selv højtideligt har bundet os til, den
økonomiske og valutariske union, den fælles
udenrigspolitik og dermed i sidste ende og-
så en fælles sikkerhedspolitik. Her bliver det
bare noget, som man har skrevet, men det
er det, jeg kalder politik, for det er det, der
er meningen med det hele, og som alle vore
nye forbundsfæller er enige om.

Det er i det hele taget et underligt tvety-
digt forhold, tilhængerne har til selve den
store europæiske idé. De bekender sig til
Europa, de skammer os andre ud, fordi vi er
så lidet troende, men deres Europaidé har
en særegen beskaffenhed, den består i, at

Danmark kan godt gå med, for bagefter vil
vi nok være i stand til at sidde og sabotere
det hele. Bortset fra det urealistiske i det, så
er det tvetydig tale. Man vil appellere til de
begejstrede og samtidig berolige de for-
skrækkede med, at det turde være løgn alt
sammen, om ikke alt sammen så det meste
af det.

Europatanken er også for mig en stor idé;
spørgsmålet er, hvordan den udformes. Kri-
teriet for mig for et ja eller et nej vil være,
om jeg mener, den fremmer eller hæmmer
det, som er mine politiske idealer. Til mine
politiske idealer hører internationalisme, og
der er ingenting, der er mere forvrænget end
den tale om, at skeptikerne er dem, der øn-
sker at hygge sig i smug — for at citere hr.
Nyboe Andersen. Han må have fået os helt
galt i halsen. Hr. Bendix var så langt ude i
den retning, at jeg helt vil se væk fra ham.

Man kalder de seks eller de ti, eller hvor
mange de bliver, en begyndelse til noget
internationalt. Det kan lettere blive til en
barriere end til et trin. EF har fra første
færd sat én tanke i højsædet: konkurrencen,
med den stadig stigende økonomiske vækst
som mål. Men der er en kættersk tanke, som
er ved at vinde frem. Politikere er dem, der er
mest bange for at udtale den. Det er tvivlen
om velsignelsen ved den stadige økonomiske
vækst; spørgsmålet er, om vi ikke er inde på
et galt spor ved, at politik gøres næsten lig
økonomi. Det er ikke bare materielle vær-
dier kontra åndelige. Nej, det er paradoksalt
nok også det vigtigste materielle problem,
nemlig om større effektivitet, om yderligere
øget produktion ikke betyder en uafvendelig
forgiftning af den jord, vi skal leve på, en
opbrugen af menneskehedens ressourcer, om
det, som vi kalder fremskridt, ikke bliver
undergangen for vore børnebørn. Det er al-
lerede så vidt, at hvis alle jordens menne-
sker nåede den samme effektivitet som den,
amerikanerne har i dag, ville vi alle sammen
hurtigt dø. Jeg ved godt, at sådanne tanker
kaldes bagstræv nogle steder. Det beroliger
mig, at det også er de mest forudseende vi-
denskabsmænds tanker.

Man skal ikke komme her med Mansholt
og foreningsbekæmpelse, som kun er mu-
lig inden for EF. For Mansholts manifest er
netop en bryden staven over EF, sådan som
det har været indtil nu, og sådan som det vil
blive ved med at være, medmindre man da

[Frode Jakobsen.]

vil til at vende alt det på hovedet, som hidtil har været EFs mening og mål. Man kan også læse det manifest som en smækken med døren før Mausholts afgang til januar.

Det er rigtigt, at kampen mod forurening ikke kan klares nationalt, det er et globalt anliggende. Men rent bortset fra mentaliteten inden for EF kan det heller ikke klares inden for EF. Og man skal især ikke komme med snakken om forureningsbekæmpelse inden for EF netop på det tidspunkt, hvor vore EF-kolleger udenrigspolitiske koordinering spænder ben for en global indsats mod forurening ved at forhindre, at Østersøens største industriland, DDR, kommer til at deltage i Stockholmkonferencen, hvor Østersøens forurening må stå i centrum. Resultatet er, at hele den globale indsats mod forurening kan revne. Her har man netop et bevis for, at EF-landenes udenrigspolitiske koordinering let kan gå hen og blive en barriere i stedet for et trin i en international udvikling.

Men en forudsætning for et nej til EF er naturligvis, at vi vil noget, som de andre ikke vil. Hvis vi kun vil dyrke de samme idealer som de seks, den uafbrudte økonomiske vækst, så bør vi også efter min mening gå ind, for chancerne for at fremme det ideal vil være størst dér, i hvert fald for et åremål. Vi vil aldrig komme til at fortryde det, hvis vi kommer ind, forsikrer man. Nej, det er jeg da også bange for. Hvis vi slutter os sammen med det, som er den internationale overklasse, og som vi selv er en del af, er jeg bange for, at vi vil befinde os vel derved. Det er nemlig ikke en tilfældig inddeling, den, der går mellem tilhængere og modstandere.

Jeg hævdede under den sidste markedsdebat, at ingen inden for EF er enige med os om vor holdning til Vietnam, Sydrhodesia, Sydafrika, Portugal. Venstre og konservative forsikrer, at de er ikke bekymrede for vor udenrigspolitiske ytringsfrihed inden for EF. Nej, det tror da pokker, for de har jo i reglen protesteret, når vi andre ønskede at gøre brug af denne ytringsfrihed om Vietnam, om Portugal og om Grækenland, hvor det var inden for NATO.

Man oplever, at nogle kalder modstanderne reaktionære og nationalistiske, tilhængerne progressive, og jeg er som sagt enig i,

at det ikke er en tilfældig linje, den, der går mellem tilhængere og modstandere. Det er ikke tilfældigt, at partierne til højre går enstemmigt ind for EF, mens partierne til venstre er delt eller enstemmigt imod. Det er ikke mærkværdigt, om der bliver en opdeling i formationer, men det er da en underlig opdeling, hvis konservative og venstre er blevet til Danmarks progressive fløj og SF og størsteparten af de socialdemokratiske vælgere er blevet til den reaktionære.

Men skulle det ende med Danmarks og Norges indtræden i EF — sådan kan det jo godt gå — så skal man ikke give op af den grund. Kampen er ikke forbi, nej, så må det være klart for nordiske socialdemokrater, at så betyder det, at hvad enten vi har regeringen i Danmark eller ikke, går vi ind i dette Europa som en opposition under en oppositions kår. Noget andet ville være en kapitulation, og det ville være en afsløring af, at det havde været falsk tale, at vi skulle ind i Europa for at præge dette Europa med socialisme.

Jeg mener, det er rigtigt, at denne afgørelse lægges i folkets hænder, for det er vores folks skæbne. Jeg mener, det ville være en dyb ulykke, om det skulle betyde en yderligere splittelse af Norden, men jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg under megen selvransagelse er blevet klar over, at jeg ville være gladere, stoltere over det danske folk og over det norske folk, om de sluttede med at sige: Danmark er det rigeste land af de 10, Danmark og Norge hører til de 10 rigeste lande i verden, vi har råd til for vore politiske ideers skyld eventuelt at gå ned på det samme niveau som de andre. Vi vil jo ikke blive et fattigt land; der ville i værste tilfælde blive tale om en noget langsommere stigningstakt. Om 10 år ville der antagelig ingen påviselig forskel være. Det er vismændenes bedømmelse. Men spørgsmålet er, om vi så ikke for at have det en smule bedre igennem de 10 år ville have solgt meget af det, som aldrig vil kunne vindes igen.

Hans Toft: Det er nu anden gang siden valget i september måned, at vi her i folketinget præsenteres for meget teoretiske taler om Europapolitikken fra modstanderne af EF. Der er tale om teorier, der indtil nu har indskrænket sig til en negativ holdning. Alt kritiseres i det nuværende samarbejde i Det

[Har europ opbyg områd værd, rodfæ: gjorde altern Hjort: den o tende i dett sådan region nødve indust er in ningsp gælden som le multi

Det alt, at jeg in regne en for gere o sætte tionell Ungæc med i der, i gælder vor ti strialis let on dingsp oftest minds disse o på na intern pligter gerne stemm iske F spekti bejde tæt sa litisk, meste selvsag synspr

je, den, der går
andere. Det er
il højre går en-
s partierne til
nigt imod. Det
er bliver en op-
st er da en un-
vative og ven-
progressive flej
socialdemokra-
i reaktionære.
l Danmarks og
idan kan det jo
give op af den
, nej, så må det
demokrater, at
i vi har regerin-
er vi ind i dette
nder en opposi-
være en kapitula-
afsløring af, at
t vi skulle ind i
uropa med soci-

at denne afgø-
t, for det er vo-
; det ville være
ulle betyde en
len, men jeg vil
g under megen
ar over, at jeg
over det danske
, om de sluttede
t rigeste land af
hører til de 10
r råd til for vore
elt at gå ned på
andre. Vi vil jo
er ville i værste
get langsommere
le der antagelig
. Det er vismæn-
ngsmålet er, om
en smule bedre
e solgt meget af
ndes igen.

iden gang siden
at vi her i folke-
t teoretiske taler
nodstanderne af
der indtil nu har
tiv holdning. Alt
amarbejde i Det

[Hans Toft.]

europæiske Fællesskab, det gælder såvel
ophygningen som de enkelte samarbejds-
områder. Men hvad er al den golde kritik
værd, når den i enhver henseende savner
rodfæste, som hr. Hjortnæs' tale i dag
gjorde det? Den var blottet for realistiske
alternativer. Med hvilke lande er det, hr.
Hjortnæs ønsker at have et samarbejde om
den økonomiske politik af gensidigt forplig-
tende karakter, og hvis målsætning flertallet
i dette land kan erklære sig enig i, for et
sådant samarbejde i større enheder, kaldet
regioner, om man vil, er simpelt hen en
nødvendighed, hvis vi skal løse de moderne
industriamfunds store problemer? Det gæl-
der industripolitikken, det gælder forure-
ningsproblematikken i videre forstand, det
gælder det teknologiske samarbejde såvel
som løsningen af problemerne vedrørende de
multinationale selskaber.

Det er ikke nok gang på gang at kritisere
alt, at være negativ. Som unge, og hertil vil
jeg indtil videre i hvert fald vove at hen-
regne også hr. Hjortnæs, har ikke mindst vi
en forpligtelse til at gøre vore ældre medbor-
gere opmærksom på, at der er andre mål at
sætte sig end dem, der omfattes af de tradi-
tionelle debatter også her i folketinget.
Ungdommen ønsker en fremadrettet politik
med perspektiv i. Det gælder på de områ-
der, jeg allerede har nævnt, ligesom det
gælder i andre store og afgørende spørgsmål:
vor tids nye sociale kløft mellem de indu-
strialiserede lande og u-landene, spørgsmå-
let om nedrustningspolitikken og afspæn-
dingspolitikken, netop de spørgsmål, som
oftest drages frem i diskussionen ikke
mindst i ungdomskredse. Fælles for alle
disse opgaver er i hvert fald, at de ikke løses
på nationalt grundlag. De kræver et nært
internationalt samarbejde, et gensidigt for-
pligtende samarbejde, og derfor skal jeg
gerne erkende, at mine bevæggrunde for at
stemme for vor tilslutning til Det europæ-
iske Fællesskab først og fremmest er per-
spektiverne i det udvidede politiske samar-
bejde i morgendagens Europa: at skabe et
tæt samarbejde mellem de lande, som vi po-
litisk, kulturelt og økonomisk har den nær-
meste tilknytning til, et samarbejde, som
selvsagt ikke vil blive dirigeret af danske
synspunkter, men gennem forhandling også

vil blive præget af de tanker og ideer, vi har
at bibringe Fællesskabet.

Men én ting står for mig klart: afstemnin-
gen den 2. oktober er et spørgsmål om,
hvorvidt det danske folk ønsker at tage et
medansvar for den europæiske udvikling,
om vi ønsker medindflydelse på forholdene
også uden for vort lands grænser, eller vi
fortsat og mere og mere henvises til i fremti-
den at indtage tilskuers rolle. Det er et
spørgsmål, om vi tør tage imod den udfor-
dring, der ligger foran os, eller vi med det
samme giver op over for denne udfordring.

Efter den tale, hr. Hjortnæs holdt her i
formiddags, er jeg ikke i tvivl om hans stil-
ling. Han turde ikke, han er bange for, at de
ideer, han står for, ikke vil være bæredyg-
tige i en større helhed. Derfor blev hans tale
måske også så negativ, som tilfældet var: én
stor kritik uden positive alternativer, uden
antydning af, hvordan han ønsker morgen-
dagens Europa indrettet. Han havde ingen
tillid til den type samarbejde, som vi står
over for her, men lad os dog så høre, hvad
det er for en type samarbejde, hr. Hjortnæs
ønsker. Han mente ikke, at Det europæiske
Fællesskab kan løse problemerne omkring
de multinationale selskaber, men sagen er
dog, at man har forsøgt i Det europæiske
Fællesskab, og at man er på vej. Mere inter-
essant i denne debat og i denne forbindelse
er det at høre, hvilket alternativ hr. Hjort-
næs ønsker at opstille. Hr. Hjortnæs foretog
en generel henvisning til hr. Aukens tale her
i salen under markedsdebatten i december i
fjor, men her er der jo heller ingen alternati-
ver at finde, kun en opfordring til tilhæn-
gerne af EF om at hjælpe modstanderne
med at finde et modstykke til det samarbei-
de, som vi ønsker.

Norden er nævnt som et eksempel blandt
mange af de alternative muligheder. Jeg
mener det ikke, men jeg vil gerne spørge hr.
Auken, som jeg går ud fra vil deltage i de-
batten her i dag: når hr. Auken så kraftigt
her såvel som i dagspressen betoner Norges
store betydning, skal det så samtidig bety-
de, at hr. Auken også siger ja, hvis et flertal
i Norge gør det ved den vejledende folkeaf-
stemning? Hvis ikke det er tilfældet, har
denne tale jo ingen betydning.

Jeg vil ligeledes gerne spørge hr. Auken:
hvad betyder i grunden det ikke så lidt

[Hans Toft.]

kryptiske slogan, han benytter: „Ja til Europa, nej til EEC“? Hvis hr. Auken selv kan forklare, hvad han mener hermed, synes jeg, han skulle gøre rede for det fra folketingets talerstol under denne markedsdebat. For mig er politik at handle i overensstemmelse med de realistiske muligheder.

Hr. Hjortnæs kan i dag give sin tale den etikette: politik er en rendyrket idealisme, der ønsker alt eller intet, og i dette tilfælde bliver det altså intet. Hr. Hjortnæs ønsker at nedbryde alt for at genopbygge noget helt andet i overensstemmelse med idealerne. I hr. Hjortnæs' tale står idealismen og realismen i et skærende modsætningsforhold til hinanden, og derfor repræsenterer den en holdning, som altid vil lide nederlag og også vil lide nederlag den 2. oktober.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs: Jeg var meget glad for, at den konservative hr. Hans Toft nu tilkendegav, at han står som ungdommens repræsentant for det samfundssystem, som tiden er ved at løbe fra. Jeg talte i mit indlæg om det alternative samfund som et demokratisk-socialistisk samfund. Det betyder et samfund, hvor demokratiets processer gennemsyrrer beslutningerne, hvor vi er nået længere frem med hensyn til en retfærdig indkomstudligning, og hvor den enkelte benytter sine evner og anlæg til gavn for helheden. Dette alternative samfund nås ikke inden for Fællesskabet, og det er det alternative samfund, det store flertal af dansk ungdom ønsker.

(Kort bemærkning).

Hans Toft: Jeg synes, det er et meget interessant svar, hr. Hjortnæs her giver mig, for det er jo ikke blot et svar til mig, men et svar til hele den socialdemokratiske folketingsgruppe. Jeg tvivler på, at den socialdemokratiske folketingsgruppe kan erklære sig enig i de synspunkter, hr. Hjortnæs gav udtryk for i sit svar til mig.

Nu ved jeg ikke, om hr. Hjortnæs vil tage ordet igen her bagefter og svare mig på de mange spørgsmål, jeg har stillet ham. Der ligger jo ikke nogen alternative muligheder i det, hr. Hjortnæs kom op og fortalte nu. Det er nye spørgsmål, nye problemstillinger,

som graves frem, men der er ikke noget som helst realistisk alternativ til det fællesmarked, vi foreslår man skal gå ind i.

Tredje næstformand (From): Jeg vil ikke afskære nogen fra korte bemærkninger, men jeg gør opmærksom på, at der endnu er 10 talere tilbage foruden ministrene og ordførerne i anden omgang.

(Kort bemærkning).

Auken: Grunden til, at jeg tager ordet for en kort bemærkning, er netop, at jeg vil forskåne tinget for et egentligt indlæg.

Udæsket af hr. Hans Toft vil jeg sige, at jeg ikke har gjort Norges stilling til en afgørende betingelse. Hr. Hans Toft vil ikke kunne finde nogen som helst udtalelser derom fra min side. Jeg har blot villet gøre befolkningen opmærksom på, at hvis Danmark kommer ind i fællesmarkedet, tyder alle opinionsundersøgelser og autoritative tilkendegivelser om, hvordan den norske befolkning vil stille sig, på, at det bliver som det eneste nordiske land. Det rejser naturligvis et problem for den store gruppe tilhængere, der har gjort Norges medlemskab til en betingelse for medlemskab. Men jeg har som sagt ikke gjort Norges stilling udslagsgivende for min stillingtagen.

Så finder hr. Hans Toft det kryptisk, at man taler om ja til Europa og nej til EEC. Ja, det var et slogan, jeg brugte under valgkampen kun for at vise, at nok er EEC et europæisk samarbejde, ingen tvivl om det, men det er ikke det eneste europæiske samarbejde, der findes. EEC har ikke monopol på at være europæisk.

Lad mig så sige til sidst, at jeg synes, det er udmærket, at der kommer en konfrontation mellem de unge konservative og de unge socialdemokrater. Jeg kan ikke for-tænke de unge konservative i at gå ind for fællesmarkedet, som vil fastlåse det samfundssystem, vi lever under. Samtlige de ordninger, som fællesmarkedet er bygget op på, er egnet til at befæste det samfund, vi lever i. Jeg synes kun, det er naturligt, at der kommer en konfrontation mellem de unge konservative, der ønsker at bevare det samfund, vi lever i, og os, der gerne vil bevare muligheden for at lave det om.

ikke noget som det fællesmar-
nd i.

v): Jeg vil ikke
ærkninger, men
er endnu er 10
trene og ordfø-

g tager ordet for
p, at jeg vil for-
indlæg.

t vil jeg sige, at
lling til en afgø-
s Toft vil ikke
helst udtalelser
blot villet gøre
å, at hvis Dan-
markedet, tyder
og autoritative
lan den norske
at det bliver som
Det rejser natur-
store gruppe til-
ges medlemskab
mskab. Men jeg
orges stilling ud-
tagen.

det kryptisk, at
a og nej til EEC.
rugte under valg-
et nok er EEC et
gen tvivl om det,
europæiske sam-
nar ikke monopol

, at jeg synes, det
ner en konfronta-
nservative og de
eg kan ikke for-
ve i at gå ind for
fastlåse det sam-
nder. Samtlige de
redet er bygget op
se det samfund, vi
et er naturligt, at
tation mellem de
sker at bevare det
s, der gerne vil be-
ve det om.

(Kort bemærkning).

Hans Toft: Jeg synes igen, det er interes-
sant at høre om det meget fastlåste samar-
bejde. Jeg synes også, hr. Auken skulle
prøve at tale med sine egne partifæller om
dette fastlåste og statiske samarbejde, som
også hr. Hjortnæs har været inde på her i
dag.

Sagen er jo, at samtidig med at man fast-
slår, at det er et statisk samarbejde, maler
man alt muligt på væggen og siger, at det
vil udvikle sig til dette eller hint. Det vil
udvikle sig til et politisk samarbejde, til et
politisk integreret Europa, til Europas Fore-
nede Stater. Ja men man kan dog ikke
både sige, at det er et statisk samarbejde, og
pege på, at alt det andet vil finde sted.

Med hensyn til Norges stilling: i og med
at man lægger en så kraftig vægt på, hvor-
dan den norske afstemning falder ud, må
man da også lade sin egen stilling bestemme
heraf. Hvis det ikke er tilfældet, at det har
betydning for ens egen stilling, hvilken me-
ning har det så at tale om den store betyd-
ning af stillingen i Norge?

Hr. Auken fremdrog opinionsundersøgel-
serne. Jeg mener ikke, vi skal bygge nogen
politik op på opinionsundersøgelser. Men til
hr. Hjortnæs vil jeg dog gerne sige så, at
opinionsundersøgelser i forbindelse med af-
stemningen herhjemme netop viser, at det
er de unge, der ønsker og kan se perspek-
tivet i Europatanken.

Tredje næstformand (From): Hr. Auken
har ordet for en kort bemærkning, og så er
det slut med korte bemærkninger i denne
omgang.

(Kort bemærkning).

Auken: Jeg vil gerne takke formanden for
hans overbærenhed.

Jeg vil bare sige til hr. Hans Toft, at når
vi taler om at befæste det kapitalistiske
samfundssystem, taler vi ikke om det kapi-
talistiske samfundssystem som noget stati-
sk. Det er jo netop undergivet det kapi-
talistiske samfundssystems udviklingstenden-
ser. Vi ønsker bare at ændre disse udvik-
lingstendenser til at skabe en anden type
samarbejde.

Hvis hr. Hans Toft vil kende min analyse
af den fremtidige udvikling, kan hr. Hans

Toft i Folketingstidende se, hvad jeg sagde
under tingets udenrigsdebat. Min analyse
gik på de langsigtede linjer, idet jeg netop
gik ud fra, at Fællesskaberne oven på ud-
viklingen af den økonomiske union ville
udvikle det politiske og militære samarbej-
de. Jeg er dér netop gået ud fra, at Fælles-
skaberne vil være underkastet en sådan
udvikling, og den vil befæste grundlæggende
strukturer i vores samfundssystem. Men det
er jeg, der ønsker at ændre disse grundlæg-
gende strukturer, ikke enig i.

Per Dich: Jeg kunne være fristet til at
kommentere hr. Hans Tofts, ikke ungdoms-
fremstød, men ungvokst fremstød,
men jeg skal afholde mig fra det.

Mit partis ordfører, hr. Morten Lange,
gjorde i sin tale opmærksom på det rystende
i, at man ønsker at træffe den for landet
altafgørende beslutning om dansk indgang i
EF på et tidspunkt, hvor en lang række
områder er dårligt eller slet ikke oplyst.
Gælder dette i bred almindelighed, må jeg
konstatere, at det i allerhøjeste grad gælder
for problemerne omkring jordlovgivningen
og boligbyggeriet. Der er unægtelig forskel
på den alvor, hvormed et folketingsudvalg
behandler selv den mindste detalje, det en-
kelte komma, i et ændringsforslag til selv
det mindste byggelovforslag, og den frejdig-
hed, hvormed man affejer bekymringer for,
hvorledes det vil gå på de omtalte områder.

Men nogle oplysninger er trods alt kom-
met frem, oplysninger, som i øvrigt kun kan
tjene til at forstærke den uro, man må føle
for udviklingen. Markedssekretariatet har
afgivet svar til Lejernes Landsorganisation
og til Fællesorganisationen af almennyttige
danske Boligselskaber på en række spørgs-
mål. Derudover kan man søge oplysninger i
de generelle retningslinjer, som man kan
finde i Romtraktaten og i forskellige direkti-
ver. De bestemmelser, man nok i denne for-
bindelse især må have interesse for, er
spørgsmålene om kapitalens fri bevægelig-
hed, den fri etableringsret, reglerne om kon-
kurrenceforvridning, planerne om en harmo-
nisering af momsen og endelig spørgsmålet
om en harmonisering af skatte- og budget-
politikken.

Der foreligger nu et klart svar fra mar-
kedssekretariatet, som siger, at der bliver fri
adgang til at etablere sig med erhvervsmaes-

[Per Dich.]

sig handel med jord og ejendomme samt erhvervsmæssig udlejning af fast ejendom, herunder lejligheder.

For landbrugsrådets vedkommende hedder det i tiltrædelsestraktaten, at der skal findes overgangsordninger for etablering inden for landbrugssektoren. De gælder indtil 1978, men efter dette tidspunkt vil der også blive givet frit slag på dette område, sådan som det da også er bestemt i Romtraktaten.

Jeg var under markedsdebatten i december inde på spørgsmålet om de uhyre omkostninger, praktiseringen af den forkøbsret, der var foreslået, vil pålægge det offentlige, men fik på dette område som på de fleste andre, jeg spurgte til, ikke noget svar. Men hvad forkøbsretten i øvrigt angår, må man konstatere, at vel vil det forslag, som boligministeren har fremsat om erhvervelse af faste ejendomme til fritidsformål, have gyldighed i EF, men der findes til gengæld ikke nogen garanti for, at denne ret vil blive udnyttet f. eks. af et borgerligt flertal i dette ting.

Hvad angår den fri etableringsret inden for jordhandel og boligbyggeri samt udlejning, er det klart, at den er en realitet. Hvad det kan komme til at betyde for udviklingen på boligområdet her i landet, er det umuligt at gætte om. Et af de ubehagelige perspektiver er, at kapitalstærke foretagender fra andre EF-lande benytter sig af den boligmangel, vi har her i landet, og af den ret, de vil have til at etablere sig, til at iværksætte eventuelt et kvalitetsskrabet byggeri af, efter vore idealer, små og dårlige lejligheder. Der er efter gældende dansk lovgivning ingen mulighed for at forhindre dette.

I februar sidste år vedtog Rådet en resolution om skatte- og budgetpolitikken i den økonomiske og monetære union. I svaret fra markedssekretariatet til Fællesorganisationen af almennyttige danske Boligselskaber får man i de for denne institution sædvanlige uklare vendinger besked om, at man ikke kan sige, hvornår den i resolutionen nævnte fastsættelse på fællesskabsplan af det spillerum, inden for hvilket hovedelementerne i de samlede offentlige budgetter skal holde sig, kan ske. Sekretariatet formoder, at man ikke vil gribe ind over for de enkelte staters prioritering af de enkelte

udgiftsposter. Igen denne gættens, disse forudninger. Men det er dog et fremskridt, at man erkender, at harmoniseringen skal finde sted. Hr. Morten Lange har jo allerede i formiddags givet eksempler på, hvorledes EF-direktiver om harmonisering på detaljer i dansk lovgivning allerede er en realitet — og det danske samfunds ydelser til boligområdet kan vel næppe betegnes som en detalje i statens budgetter.

Hvad angår det offentliges støtte til det almennyttige byggeri, er situationen også mere end uklar. Bestemmelserne i Romtraktaten og i EFs momsdirektiv kan give nogle retningslinjer. Mens det formodentlig vil være muligt at opretholde det for boligbyggeriets finansiering skadelige boligsikringssystem, vil der sandsynligvis ikke være mulighed for at opretholde eller gennemføre direkte statsstøtte i form af m²-tilskud eller en særlig lavrenteordning for det sociale byggeri.

Hvad angår spørgsmålet om moms på huslæje og momsrefusion til boligbyggeriet, er situationen lige så uklar. Markedssekretariatet har ikke kunnet oplyse, hvilke områder det ensartede beregningsgrundlag for moms vil omfatte, men erkender, at momsrefusion efter gældende dansk lov muligvis er stridende mod et EF-direktiv. Sekretariatet nævner videre muligheden for andre former for støtte til det sociale byggeri, og her kan der, så vidt jeg kan skønne, igen kun blive tale om sociale støtteformer til den enkelte lejer i lighed med boligsikringsordningen.

Det bør lige huskes, at det af finansministeriet nedsatte udvalg om forbrugsafgiftslovgivningen i efteråret i sin betænkning sagde, at de gældende bestemmelser om momsrefusion til boligbyggeriet af Kommissionen er betegnet som principielt stridende imod et andet direktiv, som ikke kender begrebet godtgørelse.

Jeg har taget en del af disse problemer op tidligere. Jeg håber, at jeg denne gang vil få et svar, så meget mere som samtlige partier i dette ting højtideligt gentagne gange har erklæret deres vilje til at gå i gang med forhandlinger om langsigtede løsninger af boligproblemet, som vel af alle betragtes som vort største økonomiske og sociale problem.

Men situationen synes at være den, at i sådanne forhandlinger vil mere eller mindre

5375

[Pe
kend
ning
oven
af he
situa
lighe
gen i
klær
løsn.

(K
SH
holdt
går i
mod
rækk
vede
til ve
rejse
komu
hvad
er al
nega
Dan
være
situa
Hvis
det g
turel
vans.
dato
des, 1
10? I
alle
der o
almin
La
for l
mom
dette
gen.
probl
ling t
eksist
på hi
boels
delse

337

rættten, disse for-
et fremskridt, at
oniseringsen skal
ge har jo allerede
ler på, hvorledes
sering på detaljer
er en realitet —
telsler til boligom-
gnes som en de-

ges støtte til det
situationen også
lserne i Romtrak-
rektiv kan give
det formodentlig
dde det for bolig-
radelige boligsik-
mligvis ikke være
eller gennemføre
af m²-tilskud eller
for det sociale

et om moms på
til boligbyggeriet,
Markedssekreta-
yse, hvilke områ-
ningsgrundlag for
kender, at moms-
ansk lov muligvis
rektiv. Sekretaria-
gheden for andre
sociale byggeri, og
kan skønne, igen
støtteformer til
med boligsikrings-

det af finansmini-
um forbrugsafgifts-
i sin betænkning
bestemmelser om
geriet af Kommis-
rincipielt stridende
som ikke kender

disse problemer op
g denne gang vil få
om samtlige partier
rentagne gange har
gå i gang med for-
le løsninger af bo-
alle betragtes som
sociale problem.
at være den, at i
l mere eller mindre

Folketingets forhandlinger. (337)

5375 26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5376

[Per Dich.]
kendte følger af en eventuel dansk tilslut-
ning optræde som joker i spillet, og så er det
oven i købet faktorer, som ikke er bestemt
af hensynet til den unægtelig meget specielle
situation i det danske boligmarkeds virke-
lighed. Er dette måske i virkeligheden årsag-
gen til, at man trods den mange gange er-
klærede velvilje til at finde de langsigtede
løsninger alligevel ikke er kommet i gang?

(Kort bemærkning).

Simonsen: Den tale, hr. Per Dich lige har
holdt her, er i og for sig typisk for det, der
går igennem modstandernes argumentation
mod EF: man forsøger at stille en lang
række problemkomplekser op, som overho-
vedet ikke indgår i det, vi skal tage stilling
til ved folkeafstemningen den 2. oktober. De
rejser tvivl om, hvordan ordningen vil
komme til at fungere i fremtiden, og siger:
hvad vil der ske på det og det område? Det
er alt sammen præget af den, må man sige,
negative og frygtssomme indstilling, at
Danmark i et fællesskab af 10 lande skulle
være det eneste land, som i enhver given
situation blev udsat for vanskeligheder.
Hvis der er vanskeligheder på et område, er
det givet, at andre lande, som vi er så kul-
turelt beslægtet med, også vil have disse
vanskeligheder. Det har samarbejdet til
dato vist. Hvorfor skulle det være anderle-
des, når dette samarbejde bliver udvidet til
10? Hvis Danmark har et problem, vil der i
alle andre tilfælde altid være andre lande,
der også har det, og så vil man benytte den
almindelige procedure at gå frem efter.

Lad mig bare nævne ét konkret spørgsmål
for hr. Per Dich, nemlig spørgsmålet om
moms på husleje. Hr. Per Dich siger, at
dette spørgsmål ikke er oplyst for befolkning-
en. Nu indgår dette ikke så meget i den
problematik, vi for øjeblikket skal tage stil-
ling til. Men det væsentlige er, at ingen af de
eksisterende fællesmarkedslande har moms
på husleje i forbindelse med almindelig be-
boelsesudlejning. Holland har det i forbin-
delse med erhvervsudlejning, og det er det

eneste land, der overhovedet bare på et en-
kelt område opererer med moms på husle-
jer. Derfor vil jeg gerne spørge hr. Per Dich:
hvad motiverer spørgsmålet om, at Dan-
mark overhovedet skulle komme i vanske-
ligheder i så henseende?

Det andet, jeg vil sige i forbindelse med
momsrefusionen, er: hvis det skulle vise sig
frem i tiden, at momsrefusionen er konkur-
renceforvridende, tror jeg nok, at de, der
har ønsker om at opretholde et momsrefusi-
onssystem, til enhver tid kan finde et socialt
tilskudssystem, som kan kompensere for en
momsrefusion, som er opbygget efter det
system, vi har i dag.

(Kort bemærkning).

Per Dich: Så fik vi igen et eksempel på
det, der, hvis man argumenterede på samme
måde over for sin psykiater, ville blive kaldt
skizofren argumentation. Nu hører vi igen:
jo, jo, det er det store dynamiske samar-
bejde — men dynamikken skal ikke gælde
for os.

Hvad specielt spørgsmålet om momsen
angår, sagde jeg ikke noget om, at befolk-
ningen ikke var oplyst om det. Hr. Simons-
sen burde have hørt bedre efter. Jeg sagde,
at markedssekretariatet i sit svar til Fælles-
organisationen af almenyttige danske Bo-
ligselskaber havde erklæret, at man ikke
ved, hvilke områder der skal inddrages un-
der det. Der har, som man ved, ikke blot
herhjemme blandt markedsmodstandere,
men også i fællesmarkedet været indgående
diskussioner om at lave en ensartet moms
på huslejen. Det er ikke en realitet, det ved
jeg. Men jeg foretrækker, når jeg skal se på,
om vi skal tilslutte os eller ej, at se på
spørgsmålet som en helhed med hensyn til, i
hvilken retning direktiver, Romtraktat og
den udvikling, man i det hele taget har haft i
fællesmarkedet, siger os at dette område vil
gå.

(Kort bemærkning).

Simonsen: Ja, det er nemlig meget vig-
tigt, som hr. Per Dich sluttede med her, at

[Simonsen.]

prøve at se på, hvordan det er foregået inden for fællesmarkedet. Prøv så at føre dette over på spørgsmålet om moms på husleje. Som jeg sagde før, er der overhovedet intet, der antyder noget som helst i retning af, at der skulle blive tale om det.

Når hr. Per Dich nævner spørgsmålet om det dynamiske samarbejde, vil jeg blot sige: ja, vi tilslutter os det dynamiske samarbejde med de mange fordele, som vi føler ligger i denne form for samarbejde, hvor vi selysagt vil blive stillet over for problemer, hvor vi må tage vor situation op til overvejelse, men hvor vi kan være ganske overbevist om at andre lande inden for Fællesskabet står med nøjagtig de samme problemer, for så forskellige er vi ikke i forhold til hinanden. I denne situation er jeg så positiv over for Fællesskaberne, at jeg tror på, at man vil finde en løsning i samme harmoniske ånd, som man har gjort det i de første 14 år, Fællesskabet har eksisteret.

Tredje næstformand (*From*): Hr. Per Dich har ordet for en kort bemærkning, og så er det slut med korte bemærkninger til dette indlæg.

(Kort bemærkning).

Per Dich: Om det dynamiske samarbejde og den frygt, jeg nærer for det: hr. Auken var inde på det, hr. Hjortnæs var inde på det, hr. Hans Toft var inde på det, og nu hr. Simonsen. Det, det drejer sig om for os, er ikke, som hr. Simonsen siger, at vi kan komme i situationer, hvor vi skal tage vor stilling op til overvejelse. Det er, at væsentlige muligheder for politisk ændring af dette samfund, for styring af dets økonomi, afskriver vi os på forhånd ved at gå ind i fællesmarkedet, som jo ikke bare er en tilfældig sammenslutning på disse snævre områder, man prøver at give det udtryk for, men er en sammenslutning, et statssamfund med en grundlov, hvis princip går ud på bevarelse af det kapitalistiske samfundssystem inden for området.

Lowzow: Jeg hørte omhyggeligt, mener jeg selv, på bannerføreren for de socialdemokratiske afvigere i formiddags. Jeg hørte på hr. Hjortnæs' tale med et virkeligt ønske

om at finde ud af, hvad han vil politisk. Jeg blev klar over, at han sagde nej til De europæiske Fællesskaber, men jeg savnede enhver vision i hans tale. Hr. Hjortnæs roder rundt med de forskellige muligheder og tanker, der ligger i De europæiske Fællesskaber. De ting, han mener vil virke afskrækkende, fremhæver han som helt sikre på at blive gennemført, og de store og fremsynede tanker, der ligger i De europæiske Fællesskaber, erklærer han vil aldrig komme til udfoldelse. Vil hr. Hjortnæs ikke forklare det høje ting, hvad det er, der er så specielt ved det danske samfund og det danske folk, at vi ikke kan gå ind i et samarbejde, der omfatter 250 mill. mennesker fra den verdensdel, vi i hele vor historiske periode har henregnet os som hørende til? Kan hr. Hjortnæs oplyse, hvad det er, der mangler i den danske nation, hvad det er, der gør, at vi ikke kan gå ind i et samarbejde, som små lande som Holland, Belgien og selv det endnu mindre Luxembourg har kunnet været partnere i i 14 år uden at blive udslettet, uden at deres demokrati er blevet ødelagt? Der er ikke opstået oplyst enevælde i de lande, som hr. Hjortnæs talte om, og med hensyn til det økonomiske udtaler man sig i alle disse lande kun positivt om tilhørsforholdet.

Kan hr. Hjortnæs også uddybe, hvad det er, der er så svagt i den danske demokratiske socialisme, at den ikke kan overleve den udfordring, det er at være medansvarlig for hele Europas udvikling? På andre tidspunkter og steder har tilhængerne, også hr. Auken og hr. Hjortnæs, udtalt, at hvis vi kom i EF, skulle vi også helt og fuldt ind, og så ville de være fortalere også for et vidtgående samarbejde. Hvorfor hører vi så al den snak, som vi har hørt her i dag om, at samarbejdet vil gå så og så vidt? Sandheden er dog, forstår jeg, at når vi har fået en positiv afstemning den 2. oktober, vil de samme herrer være mellem dem, der ønsker at gå vidt. Kan hr. Hjortnæs få det til at passe med al hans negative, ukonstruktive skræk her i dag?

Bare vi ikke står over for en gruppe, der er kommet til at låse sig politisk fast. Jeg håber ikke, sandheden er den, at EF-modstandssagen har været et dejlig politisk afsæt, en trampolin, som man kan hoppe højere og højere på, men som man er nødt til at falde ned på på det samme sted hver gang.

vil politisk. Jeg nej til De euro-jeg savnede en Hjørt-næs roder uligheder og tanke Fællesskaber, ke afskrækkende sikre på at blive fremsynede tanke Fællesskaber, me til udfoldelse lare det høje tingcielt ved det danske folk, at vi ikke, der omfatter 250 erdensdel, vi i hele henregnet os som rt-næs oplyse, hvad en danske nation, i ikke kan gå ind i ande som Holland, nu mindre Luxemb-partnere i i 14 år iden at deres demo. Der er ikke opstået ide, som hr. Hjørt-ansyn til det økonom alle disse lande kuld det. så uddybe, hvad de i danske demokrati ke kan overleve den ere medansvarlig for ? På andre tidspunk gerne, også hr. Auken lt, at hvis vi kom t og fuldt ind, og så også for et vidtgående hører vi så al det her i dag om, at sam så vidt? Sandheden e vi har fået en positiv tober, vil de samme lem, der ønsker at gæs få det til at pass, ukonstruktive skræver for en gruppe, de e sig politisk fast. Je en er den, at EF-mod et et dejlig politisk al om man kan hoppe ho som man er nødt til samme sted hver gang

[Lowzow.]
for ellers slår man sig. Hvis man vil videre, må man stå ned på jorden igen og starte sammen med alle dem, der slet ikke hoppe-

Jeg vil tilråde, at man tager skridtet og modtager udfordringen: kom tilbage til realiteterne og vis, at Danmarks unge har kvalitet og vision til at klare sig i De europæiske Fællesskaber; ja, forhåbentlig til at præge udviklingen i langt, langt højere grad, end man skulle tro efter den debat, der er ført her i dag.

Tredje næstformand (From): Hr. Hjørt-næs har ordet for en kort bemærkning, men det er undtagelsesvis, for man kan ikke få en kort bemærkning, hver gang ens navn nævnes i debatten.

(Kort bemærkning).

Hjørt-næs: Den konservative taktik er lagt; det lyrisk-etiske sprog florerer nu fra den konservative fløj om disse frygtssomme unge socialdemokrater, der er så bange for dette Europa. Jeg forstår godt, at I vil kæmpe for nogle systemer og nogle strukturer; som I tror på. Men jeg synes, vi skulle prøve at komme til en relevant debat om samarbejdsformerne i stedet for at prøve at klare det med nogle ord, som egentlig ikke er særlig oplysende, hverken for den ene eller den anden part. Hvad er det for et samarbejde, der repræsenteres af fællesmarkedet? Hvilken struktur behersker dette samarbejde, og hvorledes er kompetencen fordelt? Lad os tage en drøftelse og debat om det. Det var det, jeg lagde op til.

Jeg tror, man skal gøre sig klart, hvad hr. Frøde Jakobsen også var inde på, nemlig at markeder aldrig kan blive for store i modsætning til stater og virksomheder. Til hele drøftelsen om, hvilke alternative samarbejdsformer der kan anvendes, må jeg i hvert fald sige, at de alternativer, der kan være anvendelige for Sverige og formentlig også for Norge, de alternative samarbejdsformer, der kan være anvendelige for Østrig og for Island, formentlig også kan være anvendelige for os. Der foregår allerede et bredt samarbejde dels om miljøproblematikken — vi ved jo, at der skal afholdes en miljøkonference i Stockholm på meget bredt

plan her i sommer — dels om løsning af problemerne omkring handelsskrankerne og problemerne inden for GATT. Det er her, vi skal gøre os gældende.

Preben Steen Nielsen: En af de tidligere talere gav udtryk for, at markedsmodstandere var at betragte som Livsens Ondskab. Så stærkt vil jeg ikke udtrykke det, for markedsmodstandere kan jo også være modstandere ud fra en velmenende politisk holdning. Jeg vil hellere udtrykke det på den måde, at modstanderargumenterne i debatten, som den hidtil har formet sig, efterhånden er blevet lige så afpillede som Tummelumsens hane, Mortensen.

Den væsentligste grund til, at også jeg tager ordet i debatten, er, at man af den foregående diskussion kunne få det indtryk, at det alene er den unge generation af socialdemokrater, der er modstandere af dansk medlemskab, og det indtryk er det for mig at se af betydning at få manet i jorden. I den løbende markedsdiskussion fremhæves det nemlig ofte, at vi ikke skal tage stilling ud fra de fordele, der på kort sigt er, både økonomisk og politisk, ved dansk medlemskab. Fra modstanderside udtrykker man det på den måde, at det også drejer sig om fremtiden for vore børn og for vore børnebørn. Om alt går vel, kan undertegnede, hvis jeg ellers fører en nogenlunde normal livsførelse, være medlem af et udvidet fællesmarked frem til år 2025.

Derfor er det også for min positive stilling til markedssagen afgørende, hvilke forestillinger man gør sig om det fremtidige samarbejde og den fremtidige udvikling i EF. Her efterlyser modstanderne — og det er jo det, der er tilbage i argumentationen — garantier for, hvordan udviklingen i EF skal blive, bl. a. på det skattepolitiske, det socialpolitiske og det forsvarspolitiske område. Vi kan ikke nogen af os give garantier for, hvordan den fremtidige udvikling vil forme sig. Det er ikke muligt for nogen. Modstanderne af dansk medlemskab kan jo heller ikke garantere, hvilken situation Danmark vil være i i 1980 og 1990, hvis befolkningen måtte vælge at sige nej. Man må tværtimod fremhæve, at usikkerheden med hensyn til vor handelspolitiske og udenrigspolitiske handlfrihed er mange gange større, hvis vi vælger at holde os uden for EF.

[Preben Steen Nielsen.]

Vi er som danske politikere allerede nu i den situation, at vi i vor stillingtagen til vigtige beslutninger skal tage hensyn til den faktiske handelspolitiske situation. Vi skal tage hensyn til, hvordan Danmarks beliggenhed nu engang er. Danmark er Nordens grænse til Europa. Vi har grænser til de to tyske stater og er derfor, hvad enten vi kan lide det eller ej, afhængige af, hvilken politik der føres i Europa, ligesom det må spille en afgørende rolle for den danske sikkerhedspolitik, hvilke konsekvenser det kan afstedkomme, ikke mindst i Vesttyskland, hvis USA i løbet af dette årti realiserer det, som allerede nu med stor vægt fremføres som et ønske, nemlig en tilbageværende af de amerikanske tropper.

Hverken modstandere eller tilhængere kan friholde sig fra en påvirkning og en afhængighed af det Europa, hvis væsentligste fælles politiske instrument under alle forhold vil blive fællesmarkedet. Vi vil derfor som forholdsvis unge danske politikere uden for EF komme i den uheldige situation, at vi ikke i de forsamlinger, hvor beslutningerne træffes, kan øve vor indflydelse. Det gælder hele spørgsmålet om formuleringen af en fælleseuropæisk foreningspolitik, det gælder hele spørgsmålet, som også hr. Skovmand var inde på, om formuleringen af en politik over for udviklingslandene, hvor det er jo er uhyre betydningsfuldt, at man kan formulere en fælleseuropæisk u-landspolitik, der på afgørende vis kan bryde den egoistiske linje, der fra supermagternes side i øvrigt anvendes. Hr. Skovmand må jo i hvert fald acceptere, at man ikke uden for EF får indflydelse på denne politik.

Hr. Hjortnæs var inde på spørgsmålet, om det som medlem af det udvidede fællesmarked ville blive vanskeligt at realisere den demokratiske socialisme. Jeg må sige, at som socialdemokrat ville man selvsagt ikke være tilhænger af dansk medlemskab af EF, hvis det på nogen måde betød indskrænkninger i vor ret til at søge gennemført den politik, vi vil. Spørgsmålet om at gennemføre denne politik er alene et spørgsmål om, med hvilken styrke vi kan overbevise de danske vælgere om vor politiks rigtighed.

Endelig må jeg sige, at det også gælder i

spørgsmålet om at føre en økonomisk vækstpolitik i et udvidet fællesmarked, som kan give os muligheder for at realisere de bestræbelser, vi som socialdemokrater i hvert fald vil udfolde for at skabe et samfund med mere lighed. Det kan aldrig være målsætningen for dansk politik over for omverdenen alene at bestræbe sig på at tilgodese vore snævre egoistiske interesser, og det kan aldrig være målsætningen for den demokratiske socialisme, at den alene skal være bæredygtig i de nordiske kongeriger. Tror man på denne ideologi — og det gør en del i denne sal — må man også tillægge den en sådan bærekraft, at den også kan gennemføres i europæiske, katolske, republikanske samfund osv. Vi kan som medlemmer af det udvidede fællesmarked yde vort beskedne bidrag til at sikre en udvikling efter vore præmisser både i det øvrige Europa og i den tredje verden.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Vi skal være forberedt på at høre mange luftige påstande i dag. Jeg synes, at en af de mest påfaldende, jeg har hørt endnu, er, at vi skulle være friere stillet handelspolitisk, hvis vi går ind i De europæiske Fællesskaber, hvor vi skal føre en fælles europæisk handelspolitik, som vi ingen indflydelse af betydning får på. Jeg fik endvidere at vide, at vi skulle gå ind i De europæiske Fællesskaber under hensyn til, at vi skulle lave en fælles europæisk foreningspolitik. Noget sådant er umuligt, hvis man skal følge Romtraktatens hellige principper imod konkurrenceforvridning, og der findes ikke skygge af en sådan politik lagt frem. Hvis man får os skaffet ind i fællesmarkedet og vi skal tro på spøgelse, skal de i hvert fald være i overensstemmelse med Romtraktaten.

(Kort bemærkning).

Preben Steen Nielsen: Når hr. Morten Lange fremfører, at der ikke findes skygge af en formulering af en sådan fælles politik, eksempelvis på det foreningsmæssige område, skal jeg blot henlede hr. Morten Langes opmærksomhed på eksempelvis det brev, hr. Sicco Mansholt har fremsendt for nylig.

ser og tid
lioteksce

Index.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg har læst brevet. Det var et klagesuk.

Knud Damgaard: Jeg lyttede med meget stor interesse til hr. Frode Jakobsens indledende bemærkninger. Jeg fandt, at der var en let tendens til at anklage flertallet i den gruppe, jeg tilhører, for at beskæftige sig med forhold, som vendte sig mod et flertal i vore socialdemokratiske forsamlinger og ikke mindst blandt de socialdemokratiske vælgere i befolkningen. Jeg kan ikke rigtig få det til at stemme med de mange lejligheder, hvor jeg synes hr. Frode Jakobsen med rette har placeret sig selv i centrum som den, der talte Roma midt imod, hvad enten Roma var en socialdemokratisk forsamling eller en mening i den danske befolkning. Dermed bliver, synes jeg, den lette anklage af et lidt hyklerisk indhold.

Må jeg så sige, at i den debat om tilslutning til EF, som foregår, indgår der med stigende effekt hele spørgsmålet om, hvorvidt vort medlemskab forpligter os til deltagelse i særlig europæisk sikkerhedspolitik. Fra regeringens side er det slået fast, at der ikke i øjeblikket findes noget realistisk alternativ til NATO. Det forhindrer dog ikke, at modstanderne af vor indtræden på grundlag af den engelske premierministers og den tyske forbundskanslers udtalelser til en vis grad næsten fremturer med det synspunkt, at vi bliver bundet til en sådan politik. Selv ikke en ordret oversættelse af Willy Brandts udtalelser, som klart bevidner, at også den tyske forbundskansler forudsætter sikkerhedspolitikken ført i rammen af NATO, har været i stand til at dæmme op over for en voldsom udnyttelse af de såkaldte EF-solddater. Sådanne styrker gøres til et skræmmebillede, der skal afholde den danske befolkning fra at støtte vor indtræden i EF.

Nu har spøgelse jo altid skræmt de fleste. Der kan dog være grund til at holde fast ved et par grundlæggende kendsgerninger i den sag:

For det første har regeringen som nævnt fastslået, at der ikke findes et alternativ til NATO. For det andet: debatten omkring Davignonrapportens indhold viser med al tydelighed, at der ikke forestår en hurtig udvikling på de udenrigspolitiske områder,

rapporten beskæftiger sig med. For det tredje: det er klart, at vi over for en udvikling af den af modstanderne nævnte art er dækket ind af ratifikationsbestemmelserne, sådan at Danmark ved en grundlovsbestemt afstemning i dette høje ting, altså med ⁵/₆ flertal eller med almindelig stemmeflerhed og bekræftet ved en folkeafstemning, beslutter sig til at acceptere en sådan udvikling.

Selv om der således er fuld garanti for, at vi er medbestemmende om, i hvilken retning udviklingen skal gå, kan det nok alligevel være nyttigt at se lidt nærmere på, hvad det egentlig er, modstanderne ivrer så stærkt imod. Når vi siger, at der ikke er noget realistisk alternativ til NATO, betyder det ikke, at vi betragter NATO som et mål i sig selv, som en hellig ko. I virkeligheden må det understreges, at NATO-politikken har nået et trin i udviklingen, som nok medfører, at det i de kommende år bliver en vigtig opgave for NATO at finde et alternativ til sig selv.

Netop nu, hvor stærke kræfter sættes ind på at få etableret den første af en række europæiske sikkerhedskonferencer, er det nyttigt, at vi formår at frigøre os fra alt for romantiske forestillinger og i stedet virke på realiteternes grund. Ingen kan vel for alvor tro, at ministerpræsident Kosygin og statsminister J. O. Krag fandt det så vigtigt at få sat en europæisk sikkerhedskonference på benene, medmindre de mente, at det var på tide at komme i gang med samtaler netop om europæisk sikkerhedspolitik. Man må da gå ud fra, at det, der skal drøftes, netop er europæisk og ikke mellemøstlig eller anden sikkerhedspolitik.

Det, vi oplever i disse måneder, er simpelt hen forsøgene på at få noget ud af den situation, som knytter sig til den kolde krigsophør. Hvis vi undlader at arbejde for samtaler, som kan føre til nye afspændingsresultater, ja, så forsømmer vi i uhyggelig grad at drage konsekvensen af det nye i situationen. Forbundskansler Brandts udtalelser som i øvrigt hele hans åbningspolitik mod øst er en lykkelig bekræftelse på, at der sættes noget, og noget rigtigt, i gang. Brandt taler om den fremtidige omstrukturering, der kan tænkes at forekomme i rammen af NATO og i ly af en fortsat afspænding. Det forekommer helt urimeligt at betragte en

misk som de der i samvære for at tiler, og den e skal eriger. gør en ge den n genblikanmer af ort be ng efter ropa og

eredit på dag. Jeg b, jeg har ere stillet e europæ en fælles ngen ind fik endvite europæ til, at vi rurenings hvis man principper der findes lagt frem. esmarkedet de i hvert d Romtrak-

hr. Morten indes skygge ælles politik, ningsmæssige e hr. Morten sempelvis det fremsendt for

[Knud Damgaard.]

sådan udvikling som noget uønsket. Tværtimod er den selve resultatet af de foregående års politiske indsats og holdning.

Det er da også karakteristisk, at man i ansvarlige NATO-kredse i høj grad beskæftiger sig med, under hvilken form og på hvilke vilkår man vil deltage i europæiske sikkerhedspolitiske konferencer. Søger man at finde en positiv udlægning af Brandts bemærkninger om, at EF på grund af sammenhænge på økonomiske og erhvervsmæssige områder også kan tænkes at have fælles interesse i et nærmere forsvarspolitisk samarbejde, kan det ses ud fra den kendsgerning, at Frankrig naturligvis hører med i den militærpolitiske del af et europæisk sikkerhedspolitisk mønster. Da man ved, at Frankrig i dag står uden for NATOs integrerede forsvar i Europa, er det vel rimeligt at fastslå det nødvendige i at få fransk politik bragt tilbage til den europæiske helhed på et eller andet passende tidspunkt.

Lykkes den tyske forsoningspolitik gennem ratifikation af traktaterne, må man forudsætte, at vi står over for begyndelsen til en videre udvikling af afspændingen gennem et langsomt, men sikkert udviklet samspil af sikkerhedspolitiske kræfter mellem Øst- og Vesteuropa. Skal dette lykkes, forudsætter det naturligvis, at man positivt beskæftiger sig med disse tanker. Den første betingelse vil være, at man primært går ind for den enkle opfattelse, at det vigtigste af det hele er, at man kommer i gang. Det kræver, at man har realitetssans nok til at sætte sig ud over det enøjede og egoistiske standpunkt, som knytter sig til dagens EF-debat.

SALT-forhandlingerne mellem Sovjet og USA udgør et fortræffeligt grundlag for vurdering af de muligheder, der efterhånden kan åbne sig sikkerhedsmæssigt i Europa. Naturligvis må vi forudse, at Sovjet i øst og USA i vest ønsker at fastholde militære engagementer. Dog forekommer det rimeligt at tro, at der i formen for de fremtidige engagementer kan ligge kimen til et heldigt udfald af SALT-forhandlingerne og dermed kimen til en praktisk formuleret europæisk sikkerhedspolitik. En sådan må i starten omfatte såvel et øst- som et vesteuropæisk brohoved, som man må søge at sammenspile. Det må dog forventes, at den drivkraft, der

ligger i selve udviklingen, under alle forhold vil medvirke til at styrke målsætningen: at nå frem til fælles europæiske aftaler. EF i sig selv er den sikreste garanti for europæisk fred. EF i sikkerhedspolitisk NATO-ramme bør være garantien for, at man vil søge de nye veje til fred og afspænding, som udviklingen berettiger til. Blandt de veje må vi alle håbe man en dag finder den, der fører til en virkelig europæisk sikkerhedspolitik, det vil sige en politik, hvor både Øst- og Vesteuropa deltager, men som nok kommer til at bero på garantier fra begge supermagter.

En sådan udvikling ligger ikke lige uden for døren, men håbet om den må i hvert fald kunne deles af alle. Man spørger derfor sig selv, om de, der så kraftigt taler imod den europæiske sikkerhedspolitik, som kan blive sat i gang bl. a. over EF, i virkeligheden har gjort sig klart, at det, de ivrer imod, er den udvikling, som på lang sigt vil cementere afspændingen i vor del af verden og ved sit eksempel vil kunne bidrage til at forbedre forholdene på alle de områder, hvor øst-vestproblematikken hidtil har ført til et dårligt samarbejds-klima. Modstandere af EF skal være varsomme med ikke i deres iver efter at finde argumenter mod vor indtræden at komme til at ivre mod sådanne principper, som på længere sigt bliver afgørende for en fredelig fremtid.

(Kort bemærkning).

Maigaard: Jeg skal blot gøre opmærksom på, at hr. Knud Damgaards indlæg var båret af den modsigelse, at det på den ene side fulgte regeringens linje om en bekendelse til det sikkerhedspolitiske i NATO og på den anden side ville tage Willy Brandts synspunkter til indtægt for sig. Det er jo sådan, som hr. Knud Damgaard strejfede, at Brandt udtrykkelig gør opmærksom på, at det sikkerhedspolitiske samarbejde, som han forestiller sig, ikke kan finde sted inden for NATOs Eurogruppe, fordi Frankrig ikke er med dér. Med disse og andre bemærkninger ridser Brandt en ny blok op, som netop er med til at cementere den deling, som hverken hr. Knud Damgaard eller jeg ønsker. Jeg synes i alt fald, det skal markeres, at hr. Knud Damgaard bygger på en modsigelse, når han både mener, at sikkerhedspo-

[Maigaard]
litikken
ger hr.]

(Kort

Knud
det at f
af de sar
for sam
fuldt. De
rering i f

Djurh
staterer,
første be
forslag u
lovforsla
ikke for
siger § 3
på Færø
med de
lagtinget
og tidlig
en debat
vil derfo
lovforsla
de færøsl
i denne
taget hje

Til dis
min delte
medlem
sit indlæ
modsgagt,
spørgsmå
denne:)
bedst. N
hvorledes
ikke at si
For det f
af denne
tinget er
syn til, h

Af de
ude blan
det, at i
hvad der
folketinge
repræsent
mindre g
der har et
ning, nen
mark vær

alle forhold
æftningen: at
aftaler. EF i
for europæisk
[ATO-ramme
n vil søge de
s, som udvik-
e veje må vi
len, der fører
erhedspolitik,
både Øst- og
nok kommer
sge supermag-

ikke lige uden
n må i hvert
spørger derfor
igt taler imod
litik, som kan
F, i virkelighe-
de ivrer imod,
ng sigt vil ce-
el af verden og
bidrage til at
de områder,
hidtil har ført
a. Modstandere
ned ikke i deres
er mod vor ind-
e mod sådanne
sigt bliver afgø-

øre opmærksom
s indlæg var bår-
e på den ene side
en bekendelse til
ATO og på den
y Brandts syns-
Det er jo sådan;
d strejfede, at
mærksom på, at
amarbejde, som
t finde sted inden
rdi Frankrig ikke
ndre bemærknin-
ok op, som netop
den deling, som
værd eller jeg øn-
let skal markeres,
gger på en modsi-
; at sikkerhedspo-

[Maigaard.]
litikken skal ligge i NATO, og samtidig ta-
ger hr. Brandt til indtægt for sig.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard: Jeg skal kort sige, at
det at pille Brandts Eurobemærkninger ud
af de samlede udtalelser er at pille ved noget
for sammenhængen ikke særlig betydnings-
fuldt. Det, Brandt taler om, er en omstrukt-
rering i fremtiden af det europæiske mønster.

Djurhuus: Det er med tilfredshed, jeg kon-
staterer, at de to lovforslag, der her er til
første behandling, lovforslag nr. 157 og lov-
forslag nr. 206, ikke gælder for Færøerne. I
lovforslag nr. 157 siger § 8: „Loven gælder
ikke for Færøerne“, og i lovforslag nr. 206
siger § 3: „Folkeafstemningen afholdes ikke
på Færøerne“. Dette er i overensstemmelse
med de færøske ønsker, der er fremsat af
lagtinget og landsstyret over for regeringen
og tidligere her i det høje ting af mig under
en debat vedrørende samme spørgsmål. Jeg
vil derfor undlade at stemme for disse to
lovforslag, idet jeg som det store flertal af
de færøske vælgere går ind for, at afgørelsen
i denne alvorlige sag helt og fuldt bliver
taget hjemme på Færøerne.

Til disse få ord kunne jeg have begrænset
min deltagelse i denne debat. Men det ærede
medlem hr. Nyboe Andersen sagde noget i
sit indlæg, som jeg ikke synes skal stå ui-
modsigt, eller i det mindste skal det have et
spørgsmålstejn med. Hans påstand var
denne: medlemskab vil tjene Færøerne
bedst. Nu er det selvfølgelig lidt uklart,
hvorledes en sådan sammenfattende, for
ikke at sige alfaderlig, påstand skal forstås.
For det fremgår med al ønskelig tydelighed
af denne debat, at meningerne her i folke-
tinget er meget forskellige netop med hen-
syn til, hvad der er bedst.

Af de gallupundersøgelser, der er gjort
ude blandt den brede befolkning, fremgår
det, at usikkerheden om denne påstand,
hvad der er bedst, er endnu større end her i
folketinget. Alle de politiske partier, der er
repræsenteret her i folketinget, har større og
mindre grupper ude blandt deres vælgere,
der har et standpunkt, der går i modsat ret-
ning, nemlig at medlemskab vil tjene Dan-
mark værst.

Jeg siger ikke dette for at blande mig i
noget, som ikke vedkommer mig, men kun i
relation til hr. Nyboe Andersens udtalelse
vedrørende Færøerne. Den mindste bådty-
pe, vi har derhjemme, er 3 mands årebåden.
Jeg kan i denne replik ligne min viden med
denne bådtype over for hr. Nyboe Ander-
sens faglige viden som en Dreadnought. Men
det, som ofte reddede mændene ved årerne,
var deres instinkt. Nu kan det måske virke
latterligt at nævne dette ord i massemedier-
nes og edb-anlæggenes blomstrende tidsal-
der. Men alligevel er det så nært knyttet til
individet og den individuelle og politiske
frihed, som vi færinger endnu ikke har mi-
stet af syne eller er indstillet på at give af-
kald på.

Overgaard Nielsen: Det er jo en slags in-
ternational traktat eller i hvert fald en halv-
europæisk traktat, vi behandler her i dag.
Jeg synes, det er rigtigt, som hr. Lowzow
sagde, at debatten allerede har ført til ad-
skillige trampolinspring. Det forekommer
mig dog, at det er tilhængerne, der hopper
mest. Undertiden er det, ligesom de ikke
ved, om hovedet er opad eller nedad.

Der er næppe noget medlem af det høje
ting, som har nået at gennemlæse traktaten
og samtlige bilag, og det er vel heller ikke
nødvendigt for at forstå, hvad det drejer sig
om. Det er nok heller ikke nødvendigt for
befolkningen at kende alle disse enkelthe-
der. Spørgsmålet er jo ganske enkelt politisk
og ikke først og fremmest økonomisk.

Hvis vi holder os til traktaten, kan den
vurderes på to måder. Hvad står der ikke i
den, og hvad står der? Besvarelsen af begge
spørgsmål er vel lige vigtig.

Hvad står der så ikke? Ja, der står ikke ét
ord om alle de forbehold, som skiftende
danske regeringer har taget med hensyn til
den udvikling i EF, som vi ikke ønsker at
være med til, eller som vi ønsker at stoppe,
og der står ikke ét ord om de mange forbe-
hold, som den nuværende danske regering
hævder at have fået godkendt på trods af
det utvetydige svar fra Ministerrådet og
dets daværende præsident eller på grund af
manglende hovedrysten fra Ministerrådets
medlemmer, da vor handelsminister fore-
lagde regeringens forbehold. Med både den
ene og den anden begrundelse var der måske
ellers anledning nok til at ryste på hovedet.

[Overgaard Nielsen.]

Nu kan man selvfølgelig svare, at sådanne udeinomsforbehold — jeg tænker her på både skatte- og socialpolitik, udenrigs- og sikkerhedspolitik og fortsættelse og udvikelse af det nordiske samarbejde — kan man ikke få plads til, eller de passer ikke ind i en traktat, og det gør de nok heller ikke. Men når man så gang på gang får at vide, at opretholdelsen af disse danske forbehold bygger på en slags gentlemanaftale mellem parterne eller på gensidig tillid ligesom den norske fiskeriaftale efter 1982, kan det jo godt være, at en og anden garvet international politiker griner lidt.

Man husker sikkert, hvad markedsministeren sagde i det høje ting den 16. december 1971 om toldmur i Øresund, om det nordiske arbejdsmarked og om social- og fordelingspolitik. Heroverfor står der f. eks. i tillæg 1 til traktaten noget om tekniske problemer, der kan opstå ved EFs 18 dages regel for arbejdsmarkedet, men at disse nok kan løses administrativt. Det viser sig altså, at der er problemer. Så kan man diskutere, hvorvidt de kun er tekniske, og hvad det betyder, at de kan løses administrativt. For resten er der vel også grund til at pege på, at når man hævder, at de frihandelsaftaler, andre lande forhandler om, vil forhindre, at der opstår en toldmur mellem Danmark og Sverige, var der vel ingen grund til at tro, at Danmark ikke skulle kunne få en lignende ordning, når vi nu beslutter os for at stå udenfor. Men vi kan ikke få noget svar på, hvordan denne ordning bliver. Markedssekretariatet har på en opringning om dette problem svaret, at markedssekretariatet er regeringens og fører regeringens markeds politik, og derfor har man ikke beskæftiget sig med denne side af sagen.

Der tales videre i det førnævnte tillæg side 2 efter en omtale af de ændringer, vi af hensyn til EF er i færd med at gennemføre på pensionsområdet, om, at dette vil „nødvendiggøre ændringer i den nordiske konvention om social tryghed.“ Alt dette kan selvfølgelig forklares og bortforklares, og det vil det også nok blive. Men efterhånden som man får gravet sig igennem de mange, mange hundrede sider, er jeg overbevist om, at det ene problem efter det andet vil dukke op og illustrere det ironiske i, at vi, eller snarere tilhængerne, kan tale om, at alt

dette dækkes ind af grundlovens § 20, når der tales om afgivelse af suverænitet i nærmere bestemt omfang.

Tiden tillader ikke, at jeg citerer, hvad tidligere markedsminister hr. Nyboe Andersen har sagt om Danmarks villighed til at gå ind på alt, hvad der forlanges, og om enighed i EFs politiske målsætning. Men i den forbindelse er der al mulig grund til at se på det andet spørgsmål, jeg stillede: hvad står der i traktaten? Jo, først og fremmest står der, at Danmark forener sig med de andre deltagere i ønsket om „en stadig snævrere sammenslutning mellem de europæiske folk.“ Her er der i hvert fald ikke noget at tage fejl af.

Men så står der også i artikel 3, stk. 3, om principperne:

„De nye medlemsstater befinder sig i samme situation som de oprindelige medlemsstater med hensyn til de erklæringer, resolutioner eller andre tilkendegivelser, som er vedtaget af Rådet, samt dem, der vedrører De europæiske Fællesskaber og er vedtaget af medlemsstaterne efter fælles aftale; som følge heraf vil de overholde de principper og retningslinjer, der fremgår af disse, og træffe de foranstaltninger, som måtte vise sig nødvendige for at sikre iværksættelsen heraf.“

Hvad dækker så det? Ja, dér må jeg straks sige, at på det punkt er jeg helt uenig med hr. Nyboe Andersen, for det dækker f. eks. også tankerne i Davignonrapporten om de udenrigspolitiske konsultationer, der ifølge den daværende formand for Ministerrådet, udenrigsminister Walter Scheel, i det klare svar til den danske regering også omfatter sikkerhedspolitiske spørgsmål.

Art. 3 dækker endvidere Ministerrådets resolution af marts 1971, som hr. Nyboe Andersen også omtalte, og som i enkeltheder sammenfatter tankerne i Wernerplanen om en økonomisk og monetær union, altså den plan, som den danske minister har taget en række forbehold over for, men som vi her opfordres til i virkeligheden at skrive under på eller allerede har skrevet under på. For øvrigt fremkom der jo i går meddelelse om, at denne Wernerplan, som det blev sagt, er sat på skinner med tilslutning fra dansk side. Vi synes altså allerede at have afskrevet vore forbehold.

Denne art. 3 dækker en masse, som den

5391

[Ove dansk næpp dækk landb denn slutni ninge under kedss udvik landt udvik serne vend priva

er ski en de erl en re op ko lig De Efte ud i tilba små ske l Je kan veg bejd varr omt reso påla sten moc ved ver reso vide

3

amning. 5390

dlovens § 20, når
 suveræniteten i nær

jeg citerer, hvad
 hr. Nyboe Ander-
 eks villighed til at
 forlanges, og om
 nålsætning. Men
 mulig grund til at
 l. jeg stillede: hvad
 først og fremmest
 orener sig med de
 et om „en stadig
 g mellem de euro
 r i hvert fald ikke

artikel 3, stk. 3, om
 tater befinder sig
 de oprindelige med
 n til de erklæringer
 dre tilkendegivelser
 ådet, samt dem, der
 ske Fællesskaber og
 msstaterne efter fæl
 nderaf vil de overholde
 ningslinjer, der frem
 e de foranstaltninger
 ædvendige for at sikr

let? Ja, dér må jeg
 unkt er jeg helt ueni
 rsen, for det dække
 i Davignonrapporten
 ke konsultationer, der
 formand for Minister
 ar Walter Scheel, i de
 lanske regering og
 olitiske spørgsmål.

Ividere Ministerrådet
 1971, som hr. Nyboe
 te, og som i enkelthe
 nkerne i Wernerplanen
 ; monetær union, alts
 nske minister har tage
 ver for, men som vi he
 gheden at skrive unde
 skrevet under på. Fo
 jo i går meddelelse om
 n, som det blev sagt, e
 tilslutning fra dansk s
 lerede at have afskreve

sker en masse, som de

Folketingets forhandlinger. (338)

5391

26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5392

[Overgaard Nielsen.]

danske befolkning ikke har fået og vel
 næppe heller kan få noget at vide om. Den
 dækker f. eks. også Mansholtplanen om
 landbrugsreformer af 26. juli 1971, fordi
 denne plan blev godkendt ved en rådsbe-
 slutning af 24. marts 1972. Det er de oplys-
 ninger, der foreligger for mig, men jeg vil
 understrege, at de ikke stammer fra mar-
 kedssekretariatet. Denne plan omfatter en
 udviklingsplan, hvori der tales om støtte til
 landbrugsejendomme med mulighed for
 udvikling, og for at falde ind under betingel-
 serne for en sådan støtte er det bl. a. nød-
 vendigt — jeg citerer art. 4, side 2, i den
 private oversættelse, jeg er i besiddelse af:

... at ejeren leverer bevis for, at han
 er i stand til ved planernes afslutning at
 skaffe mindst 1 eller 2 helårsbeskæftigede
 en årlig mindsteløn, der er på højde med
 den indtægt, der kan tjenes ved andet
 erhverv i pågældende område, samt opnå
 en passende forrentning af den investere-
 rede kapital. Denne indkomst skal kunne
 opnås, uden at den enkeltes arbejdstid
 kommer op over 2.300 arbejdstimer år-
 lig.“

Det er altså ca. 287 arbejdsdage à 8 timer.
 Efter dette ser det ud til, at når planen føres
 ud i livet, så bliver der nok ikke ret meget
 tilbage af dansk landbrug andet end nogle
 smågodser, og det må i hvert fald give dan-
 ske husmænd noget at tænke over.

Jeg vil gerne lige strejfe — jeg tror, jeg
 kan få tid til det et øjeblik — hr. Niels Hel-
 veg Petersens omtale af det nordiske samar-
 bejde. Hr. Niels Helveg Petersen talte
 varmt om de resultater, der er nået, og
 omtalte som illustration de vedtagelser og
 resolutioner og henstillinger, hvorefter det
 pålægges regeringerne at følge visse be-
 stemte retningslinjer. Men taler vi, altså
 modstanderne, om følgen af, at Danmark
 ved sin underskrift på traktaten også skr-
 ver under på EF-Ministerrådets tilsvarende
 resolutioner og udtalelser, ja, så får vi at
 vide, at det er betydningsløst.

338

Må jeg have lov til i forbindelse med be-
 handlingen af denne traktat at minde stats-
 ministeren om det løfte, han og hans parti
 gav vælgerne før valget. Vælgerne havde to
 stemmer, fik de at vide, „den ene er endnu
 ubrugt, den skal bruges den 2. oktober.“ Vil
 statsministeren her fra folketingets talerstol
 bekræfte, at denne sidste stemme kan soci-
 aldemokratiske vælgere bruge til at stemme
 nej til dansk medlemskab af EF, uden at de
 af den grund er dårligere socialdemokrater?
 Jeg synes, det er vigtigt, at det bliver sagt
 klart og utvetydigt. Statsministeren kan så
 efter folkeafstemningen sige, at dette nej
 ikke var et nej til socialdemokratiet. Jeg
 tror ikke, jeg er nødt til at give statsmini-
 sterens råd om, hvordan han skal bortfor-
 klare det nej ved folkeafstemningen; det
 klarer han nok selv. Jeg vil samtidig opfor-
 dre ordførerne for de andre såkaldte tilhæn-
 gerpartier til at afgive lignende erklæringer,
 for det er uretfærdigt, at de mange nej-stem-
 mer også fra venstre og konservative skal
 have dårlig samvittighed over for deres par-
 tier.

Hvis vi her kan få fastslået, hvad enkelte
 partier allerede søger at tilsløre, at denne
 folkeafstemning ikke er en partipolitisk af-
 gørelse, men at hver enkelt vælger skal
 stemme efter sin overbevisning som med-
 lemmerne i dette høje ting, så er jeg overbe-
 vist om, at vi får en folkeafstemning efter
 de rette principper, og at den vil give ud-
 tryk for, hvad befolkningen virkelig mener.

(Kort bemærkning).

Nyboe Andersen: Hr. Overgaard Nielsen
 gav udtryk for den opfattelse, at § 3, stk. 3,
 i akten om tiltrædelse også skulle dække
 Davignonrapporten og den beslutning, som
 de seks landes ministre senere har taget på
 grundlag af Davignonrapporten. Jeg vil
 gerne sige, at det er ikke tilfældet. Denne
 paragraf i akten omfatter kun sådanne er-
 klæringer og resolutioner eller andre tilken-
 degivelser, som direkte vedrører De europæ-

[Nybo Andersen.]

iske Fællesskaber, og ikke beslutninger, der er truffet af de samme lande uden for Fællesskaberne.

(Kort bemærkning).

Knud Bro: Det var da en besynderlig insinuation, hr. Overgaard Nielsen kom med. Mit partis ordfører behøver aldeles ikke at erklære, at jeg kan stemme nej til fællesmarkedet ved folkeafstemningen, det er jeg i min gode ret til. At jeg ikke gør det, det er noget andet, men jeg har vel også ret til at stemme ja, fordi jeg ud fra en dyb overbevisning mener, at dette er vejen frem for Danmark og vejen frem for Europa.

Jeg begriber ikke denne frygt, man maner frem i forbindelse med rapporter som Davignonrapporten og Wernerplanen. Hvad var det, der kom ud af den anden verdenskrig? Hvorfor kom den overhovedet? Var det ikke en fornemmelse af, at hvis vi overhovedet skulle have en chance for at klare os økonomisk og ikke fortsætte med at eksportere vores økonomiske vanskeligheder, så måtte det være naturligt, at vi arbejdede sammen?

Jeg synes, at denne debat her i dag har været overordentlig luftig, men folk med begge ben på jorden hænger vel heller ikke på træerne. Jeg bliver ikke forskrækket, når man taler om videre perspektiver i Europasamarbejdet, jeg føler ikke, vi skal undskyldte, at der vil komme en udvikling i Europa, som i højere grad vil medføre et samarbejde både på det økonomiske område og på det udenrigspolitiske område. Det er ikke med undskyldning, vi lytter til dette, det er med glæde, hvis modstanderne virkelig får ret i, at Europa vil udvikle sig så hurtigt til så stor samdrægtighed.

(Kort bemærkning).

Overgaard Nielsen: Det er fuldstændig rigtigt, som hr. Knud Bro siger, at folk med begge ben på jorden ikke hænger i træerne, men jeg har indtryk af, at der er nogle af tilhængerne, der hænger i træerne. Jeg tror, hr. Knud Bro har misforstået mig. Jeg forlangte ikke, at den konservative ordfører skulle opfordre til at stemme nej; jeg bad blot om, at man ville tilkendegive over for dem, der stemte konservativt sidste gang, at

de godt kan stemme nej ved folkeafstemningen uden at blive betragtet som dårligere konservative af den grund.

Tredje næstformand (From): Hr. Knud Bro har ordet for en kort bemærkning og dermed slut i denne omgang.

Knud Bro: Blot dette: det ved de godt.

Stinus: Danmarks forhold på alle områder til tredjelande, til lande uden for EF, er det, der bekymrer mig mest i forbindelse med planerne om at melde Danmark ind. Af tredjelande er der tre grupper, jeg specielt vil omtale — for det første de øvrige europæiske lande i øst og vest, for det kan jo ikke bortforklares, at selv et udvidet EF kun vil bestå af nogle af de vesteuropæiske lande — for det andet udviklingslandene og for det tredje de øvrige nordiske lande.

Når man fra EF's side prøver at fastslå, at EF er en åben sammenslutning, åben for alle Europas stater, er det en idé, jeg kan sympatisere med. Men hvordan forholder det sig med denne åbenhed? At østeuropæiske lande ikke kan tilslutte sig denne åbne sammenslutning, erkender man fra EF's side, men hvorfor kan lande som Sverige, Schweiz og Østrig, som alle gør sig til talsmænd for en åben politik, ikke tilslutte sig? Og er der tale om en åben politik, når EF i fremtiden handelspolitisk vil optræde samlet over for de østeuropæiske lande? Jeg synes, vi skulle kalde tingene ved deres rette navn, i dette tilfælde blokpolitik, der ikke kan undgå at medføre en økonomisk og politisk stramning i Østeuropa.

Det er udmærket, at den danske udenrigsminister på sine nylige rejser til Polen og Rumænien præsenteres for ønsker om øget samhandel, men det hører da med i billedet at få sagt, at EF-landene er blevet enige om i 1973 at ophøre med at indgå tosidede aftaler med østlandene og fra 1975 at bringe alle tosidede aftaler til ophør; dette berører også Danmark.

På det politiske område siger Rainer Barzel, som måske bliver vesttysk forbundskansler i morgen, at en europæisk sikkerhedskonference ikke kan gennemføres uden EF. Hvis dette skulle være tilfældet, er situationen i Europa mere fastlåst end nogen sinde, for så bliver det blokke, der kommer til at

[Stin
sidde
Dette
spænd

I sit
minist
Danm
lingsla
Santia
lejligh
ulykke
landsh
skulle
nej ve
Nå, tr
indtry
også r
den da
kan hi
at gå i

Jeg
mistisl
gen ik
når de
netop

Men
u-land
Hvilke
fremm
minist
ring af
menter
brugsv
produl
der af
vurder
spørgs
EF ka
ved ek
at tale
o. lign.
få oply
de tan
EF-lar
nen ha

Marl
ciering
udvikl
håber,
medta
EF-lar
stærke
jo høje
egne b

ne nej ved folkeafstemningen betragtet som dårligere en grund.

mand (From): Hr. Knud er en kort bemærkning og en omgang.

Et dette: det ved de godt.

lands forhold på alle områder i lande uden for EF, er det, jeg mest i forbindelse med vil melde Danmark ind. Af de tre grupper, jeg specielt ser det første de øvrige europæiske og vest, for det kan jeg også, at selv et udvidet EF med nogle af de vesteuropæiske og andet udviklingslandene og de øvrige nordiske lande.

EFs side prøver at fastslå, at sammenslutning, åben for alle, er det en idé, jeg kan godt lide. Men hvordan forholder man sig til denne åbne politik, når EF i økonomisk og politisk vil optræde som et samlet østeuropæisk blok? Jeg vil kalde tingene ved deres rette navn: et østeuropæisk blok, der ikke vil have en økonomisk og politisk forbindelse med de nordiske lande.

Det er en nylige rejser til Polen og Østeuropa. Jeg vil gerne høre om det, der hører da med i billedet af EF-landene er blevet enige om at indgå tosidede aftaler og fra 1975 at bringe alle til ophør; dette berører også

et område siger Rainer Barzel, bliver vesttysk forbundskansler at en europæisk sikkerhedsordning kan gennemføres uden EF. Alle være tilfældet, er situationen mere fastlåst end nogen sinde, at blokke, der kommer til at

[Stinus.]

sidde omkring konferencebordet, ikke lande. Dette vil ikke være i den europæiske afspændings interesse.

I sit indlæg den 15. marts havde handelsministeren nogle pæne ord om alt det, Danmark inden for EF vil gøre for udviklingslandene. På UNCTAD-konferencen i Santiago havde handelsministeren for nylig lejlighed til at fremsætte trusler om alle de ulykker, der ville overgå Danmarks u-landshjælp, hvis den danske befolkning skulle være formastelig nok til at stemme nej ved folkeafstemningen den 2. oktober. Nå, truslerne i Santiago gjorde næppe stort indtryk på udviklingslandene og var vel også mere beregnet på at blive opfattet af den danske befolkning, den befolkning, som kan hindre handelsministerens EF-planer i at gå i opfyldelse.

Jeg tror ikke, handelsministerens pessimistiske vurderinger holder stik. At regeringen ikke er strålende dygtig til at skønne, når det drejer sig om store tal, har vi jo netop fået slående bevis for.

Men lad os se på, hvad der sker med vores u-landspolitik, hvis vi kommer ind i EF. Hvilke muligheder vil vi da have for at fremme alle de udmærkede ideer, handelsministeren kom med i sit indlæg? En forbedring af EFs generelle toldpræferencearrangementer, aftaler vedrørende tropiske landbrugsvarer, udvikling af den industrielle produktion i de mindst begunstigede områder af verden osv. Dette er et spørgsmål om vurdering af indflydelsesmuligheder, og spørgsmålet er, om vi ikke bedre uden for EF kan tale udviklingslandenes sag, dels ved eksemplets magt, dels ved selvstændigt at tale deres sag på UNCTAD-konferencer og lign. Det vil i øvrigt være interessant at få oplyst, hvordan regeringen stiller sig til de tanker om en egentlig koordinering af EF-landenes bistandsarbejde, Kommissionen har gjort sig.

Handelsministeren vil fremhæve de associeringsordninger og andre aftaler, en række udviklingslande har opnået med EF. Jeg håber, at handelsministeren så også vil medtage de fordele, de meget store fordele, EF-landene har af disse aftaler. Jo større og stærkere EF bliver økonomisk og politisk, i jo højere grad vil EF kunne fastsætte sine egne betingelser over for udviklingslandene.

En sådan magtblok vil nok kunne yde mere støtte til de fattige lande, men der vil samtidig blive tale om at øge det afhængighedsforhold til EF, hvori de associerede lande allerede i dag befinder sig.

Vi har aldrig haft svært ved at få øje på minusserne ved den politik, de nuværende supermagter — USA og Sovjetunionen — fører over for udviklingslandene. Vi har altid taget til orde mod de politiske betingelser, som var en forudsætning for at opnå den russiske og amerikanske hjælp. EFs u-landshjælp adskiller sig ikke fra de nævnte stormagters på dette område.

EF-tilhængere bestræber sig ihærdigt på at få det til at se ud, som om det nordiske samarbejde på alle områder kan fortsætte og udbygges, selv om Danmark skulle blive medlem af EF. „Ingen ny toldmur gennem Øresund“ og „tilfredsstillende ordninger for de andre nordiske lande en forudsætning for dansk medlemskab“ var nogle af de tidlige slagord. Nu ser det ud til, at vi får i hvert fald en lille toldmur på papirets område. Af større betydning er det, at Sveriges ordning med EF næppe bliver tilfredsstillende, og at det meget nemt til trods for handelsministerens personlige anstrengelser kan gå sådan, at Norge ikke bliver medlem. Nu hedder det: „det er i det øvrige Nordens interesse, at Danmark bliver medlem; Danmark skal danne bro mellem EF og Norden.“ Man taler i samme forbindelse om Danmarks ansvar over for det øvrige Norden, nærmest som om vi i virkeligheden bør ofre os af hensyn til det øvrige Norden og gå ind i EF. Jeg føler mig overbevist om, at det eksisterende nordiske samarbejde på en række områder — ikke på alle, men på en række områder — kan opretholdes. Jeg tror derimod ikke på nogen yderligere udbygning af det nordiske samarbejde, hvis Danmark bliver medlem af EF, de andre nordiske lande ikke. I så fald bliver det i hvert fald en udbygning uden dansk deltagelse, simpelt hen fordi EF-samarbejdet for os på alle områder vil have prioritet.

Lad mig nævne et eksempel: vort samarbejde med de øvrige nordiske lande på en række udenrigspolitiske områder. Naturligvis kan man da fortsætte med de nordiske udenrigsministermøder, men lige så selvfølgelig — og den opfattelse har jeg fælles med den svenske udenrigsminister — vil det

[Stinus.]

nordiske samarbejde for eventuelle nordiske EF-medlemslande blive noget sekundært; efterhånden som EF-samarbejdet udvikles, vil dette blive mere og mere tydeligt. Det vil gå ud over den nordiske enighed, som i det store og hele har kunnet opretholdes bl. a. i vores FN-politik. En uformel gruppe i FN bestående af de ti, altså herunder Danmark, er allerede etableret. Også dér befinder man sig endnu på konsultationsstadiet, men konsultationerne vil uvægerlig medføre, at man stræber efter at blive enig om en fælles linje. Når en fælles EF-linje er nået, kan Danmark gå til de andre nordiske lande, ikke formelt bundet, men reelt. Det nordiske samarbejde i FN vil også kunne videreudbygges, men uden Danmark. Vil det være i Danmarks interesse?

Over for en sådan udvikling, som forekommer mig at være en uundgåelighed inden for et udvidet EF, hævder tilhængere af dansk medlemskab, at en sådan udvidelse slet ikke kan finde sted, uden at dette i henhold til Romtraktaten og dansk lov godkendes af $\frac{5}{6}$ af folketingets medlemmer og af den danske befolkning. Men dette er kun rigtigt, hvis man tror, at samarbejdet kun kan udvides og andre områder kun indtages i samarbejdet ved en opbygning af helt nye EF-institutioner; dette behøver imidlertid ikke at være tilfældet.

Et forenet Europa, en egentlig union, som vil være den yderste konsekvens af et udvidet samarbejde, kan heller ikke formelt etableres, uden at folketinget og befolkningen har givet accept, men ved en stadig og naturlig — når man først er indenfor — udvikling af samarbejdet vil man nærme sig dette mål på en sådan måde, at der til sidst ikke for noget EF-medlemsland vil være nogen reel mulighed for at sige nej til det næste skridt og det næste og det næste. Derfor skal vi sige nej nu.

Albertsen: Der er i dagens debat fremkommet nogle betragtninger vedrørende de eventuelle socialpolitiske konsekvenser ved dansk medlemskab i fællesmarkedet. Der er nogle af disse betragtninger, der ikke har så forfærdelig meget med kendsgerningerne at gøre. Jeg føler mig lidt forpligtet til at tage dem ved vingebenet allerede for nærværende.

Det er bl. a. af hr. Morten Lange i dag oplyst, at når vi i øjeblikket i folketingets socialudvalg og her i folketinget beskæftiger os med en revision af vores pensionslove, så har det efter hr. Morten Langes udsagn ikke ret meget med den vandrende arbejdskraft at gøre. Nu skal jeg på forhånd medgive, at denne lovgivning er ret så vanskelig at finde ud af, og jeg synes, man skal give langt tøjrslag med hensyn til misforståelser, men ikke til forvanskninger. Der kunne udmærket blive tale om dansk medlemskab, selv om vi opretholdt den nuværende lovgivning på dette felt; vi behøver overhovedet ikke at vedtage disse lovforslag. Nu har jeg lyst til at stille det spørgsmål til hr. Morten Lange, om hr. Morten Lange vil tage konsekvensen af sin holdning her i dag og anbefale, at regeringen og regeringspartiet trækker dette lovforslag eller rettere sagt disse tre lovforslag tilbage. Hvad ville konsekvensen heraf være? Den ville være — forudsat dansk medlemskab, og det er jo det, der trods alt er forudsætningen også for hr. Morten Langes kritik — at enhver vandrende arbejder fra de øvrige fællesmarkedslande efter ét års ophold her i landet ville få ret til fuld dansk folkepension. Det er noget, der omsat i penge vil kunne komme til at dreje sig om milliarder. Vil hr. Morten Lange tage en sådan konsekvens? Det vil hr. Morten Lange selvfølgelig ikke, og derfor er hr. Morten Langes kritik af disse lovforslag urimelig og ubegrundet. Disse lovforslag er fremsat, fordi det vil være logisk og rigtigt, at den vandrende arbejdskraft, der kommer hertil, får en pensionsandel i forhold til den arbejdsindsats, den har ydet i en periode af længere eller kortere varighed her i landet. Det er derfor, vi laver loven om. Det har i øvrigt den konsekvens, som jeg går ud fra ikke er gået hr. Morten Langes opmærksomhed forbi, at det indebærer økonomiske forbedringer på ca. 300 mill. kr., at vi realiserer princippet om ligestilling mellem ægtefællerne for pensionistægtepar ved en opsplitning af pensionen — et princip, der i sin tankegang og i sin holdning vel ikke kan være hr. Morten Lange imod. Derfor er kritikken af og bemærkningen om specielt disse lovforslag helt ubegrundet og helt urimelig.

Der er i øvrigt også talt om, at dansk medlemskab vil medføre kraftige indgreb på det socialpolitiske, på det uddannelsesmæs-

[Albertsen] sige og p er det, d fået. Når synes, at med hvil misser n melser i hvilke u på disse dan kræ sådant r ser, man ringer, n

De, de medlems de argu socialder eller hv men de l der ligge ger, og i serer sig kan hav har nog jeg, deb nærmere

(Kort

Maiga man do fremsæt marked for udd politik sen utvi økonom marked den ud ridser o at et m anført.

(Kort

Alber stemme fald ku modsta argume kendsge 14 års en vis man af

Lange i dag
folketingets
t beskæftiger
nsionslove, så
udsagn ikke
arbejdskraft
i medgive, at
kelig at finde
ve langt tøjr-
ser, men ikke
ne udmærket
ab, selv om vi
ovgivning på
vedet ikke at
iar jeg lyst til
Morten Lange
konsekvensen
nbefale, at re-
trækker dette
isse tre lovfor-
skvansen heraf
brudsat dansk
der trods alt
Morten Lan-
rende arbejder
nde efter ét års
t til fuld dansk
r omsat i penge
sig om milliar-
tage en sådan
ten Lange selv.
Morten Langes
imelig og ube-
fremosat, fordi
gt, at den van-
nmer hertil, får
til den arbejds-
riode af længere
landet. Det er
Det har i øvrigt
r ud fra ikke er
ærksomhed for-
miske forbedrin-
i realiserer prin-
em ægtefællerne
n opsplitning af
r i sin tankegang
an være hr. Mor-
kritikken af og
disse lovforslag
imelig.
lt om, at dansk
aftige indgreb på
uddannelsesmæs-

[Albertsen.]
sige og på det arbejdsmæssige område. Det
er det, der er sagt efter det referat, jeg har
fået. Når man anfører den slags ting, vil jeg
synes, at man skylder folketinget at oplyse,
med hvilken begrundelse og på hvilke præ-
misser man fremfører det, hvilke bestem-
melser i Romtraktaten, hvilke erfaringer og
hvilke udtalelser der overhovedet foreligger
på disse områder, der kan begrunde en så-
dan kraftig påstand. Der foreligger ikke
sådant materiale. Der er ingen bestemmel-
ser, man kan påberåbe sig, der er ingen erfa-
ringer, man kan tillade sig at henvise til.

De, der måtte være modstandere af dansk
medlemskab, må bruge alt det krudt og alle
de argumenter, de vil — og de er lige gode
socialdemokrater eller lige dårlige radikale,
eller hvad der nu måtte være tale om —
men de bør beskæftige sig med de realiteter,
der ligger på bordet, og tale om det, der lig-
ger, og ikke om noget, man eventuelt fanta-
serer sig til, endsige tale om noget, som kun
kan have forvanskningens baggrund og ikke
har noget med realiteterne at gøre. Så tror
jeg, debatten ville være bedre og afklaringen
nærmere.

(Kort bemærkning).

Maigaard: Hr. Albertsen har bedt om, at
man dokumenterede de formodninger, der
fremstattes om, at medlemskabet af fælles-
markedet kan få betydning for socialpolitik,
for uddannelsespolitik, for arbejdsmarkeds-
politik osv. Dokumentet kender hr. Albert-
sen utvivlsomt. Det er den resolution om en
økonomisk og monetær union, som fælles-
markedet vedtog i foråret sidste år. Hvis
den udviklingslinje, som denne resolution
ridser op, følges, så er det helt indlysende,
at et medlemskab vil få konsekvenser som
anført.

(Kort bemærkning).

Albertsen: Det, jeg talte om, var de be-
stemmelser i Romtraktaten, man i givet
fald kunne påberåbe sig. Det, jeg anbefalede
modstanderne at påberåbe sig eller bruge som
argumentation, det var de fakta og de
kendsgerninger, der ligger på bordet, og som
14 års EF-virke trods alt skulle kunne give
en vis baggrund for at fremføre. Det har
man altså ikke kunnet, og derfor fantaserer

man sig til noget, som eventuelt og forvente-
ligt og muligvis vil ske i en eller anden fjern
fremtid. Vi synes, det er mere realistisk at
tale om det, der er sket. Og med hensyn til
resultater på disse områder er sandheden jo,
at de nuværende seks medlemslande har
haft en fantastisk økonomisk vækst, der
omsat specielt på disse felter har betydet en
højnelse af levestandarden og en udbygning
af det sociale trykkesystem, som i realite-
ten betyder, at disse medlemslande anven-
der en større del af deres bruttonationalpro-
dukt på social indsats til trykkesudbyg-
ning, end vi gør i vort land, og det er dog
ikke noget, man skal kimse ad og tale ned-
sættende om eller kritisere eller være forfær-
lig ked af.

Det undrer mig allermost, at folk, der
påberåber sig at være socialister og tænker
og taler om international solidaritet, er så
forfærdelig forargede over, at der måske
sker en vis udjævning på disse felter, ikke
qua forpligtelser, ikke qua tvangsforanstalt-
ninger, men simpelt hen som resultater af
den politik, der er ført.

(Kort bemærkning).

Maigaard: Jeg skal prøve at holde mig til
de regler, der er for korte bemærkninger, og
undgå, at talen holder mig. Jeg skal blot
gøre to bemærkninger til hr. Albertsen. Det
er urimeligt at ville føre en diskussion om
disse forhold og så holde sig til Romtrakta-
ten alene. Jeg troede, vi var blevet enige
om, at når vi skulle prøve at bedømme det-
te, så kunne vi ikke tage Romtraktaten ale-
ne. Det er det standpunkt, tilhængerne har
anført: når vi siger, at der ikke er vetoret i
Romtraktaten, så siger de: „Nej, der er
kommet ting til.“ Så må vi så diskutere
dette; det mener tilhængerne utvivlsomt, og
mange mener det redeligt, og så drøfter vi
det. Men det er urimeligt at låse diskussio-
nen fast til at være en diskussion om Rom-
traktaten alene. Man står svagt, når man
skal så langt ud.

Den anden bemærkning, jeg godt vil
fremføre, er, at den økonomiske og mone-
tære union jo ikke drejer sig om en fjern
fremtid. Det drejer sig om et dokument, der
er vedtaget, om et samarbejde, som starter
op i 1971, og som efter beslutningen, der
udtrykkelig udgør en helhed, skal være fær-

[Maigaard.]
digt i 1980. Man kan drøfte, hvordan udtrykket „fjern fremtid“ skal bedømmes, men man kan ikke sige, at det tiår, vi er i, udgør en fjern fremtid. Jeg vil anbefale hr. Albertsen og andre at gå ind i debatten på den måde, at man diskuterer, om det er denne udviklingslinje, fællesmarkedet tager. Det vil give en meningsfyldt diskussion. Men at bestride, at der ligger en sådan resolution, og at den vil få de konsekvenser, vi har anført, hvis den gennemføres, det synes jeg er ganske tyndt.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs: I min tale her i formiddags sagde jeg bl. a., at der ved medlemskab af fællesmarkedet vil blive rettet et angreb på nogle strukturer og systemer, som jeg anser for positive, bl. a. også inden for det socialpolitiske område og arbejdsmarkedsområdet. Jeg vil gerne til oplysning for hr. Albertsen og folketinget i øvrigt sige, at det, jeg tænkte på med denne udtalelse, var, at med de forslag til ændring i folkepension, invalidepension og enkepension, der er fremsat, går vi over til et optjeningsprincip, et princip, som jeg er overbevist om at socialdemokratiet aldrig ville gå ind for i disse love, hvis ikke medlemskabet af fællesmarkedet havde tvunget os til det.

Jeg vil også pege på, at der er usikkerhed bl. a. i relation til den foreslåede bestemmelse i forhyringsloven, som regeringen senere har trukket tilbage, som bl. a. retter et vist angreb på de aftaler, der indgås på arbejdsmarkedet om, at man skal være medlem af en anerkendt arbejdsløshedskasse for at kunne få ansættelse inden for et bestemt område. Man har i de bemærkninger, der er udarbejdet til lovforslaget, henvist til en bestemt forordning, og når man nu senere anlægger en anden fortolkning end den, man først anlagde, så er det en problematik, som formentlig ikke kan blive endeligt afklaret, før der i givet fald bliver rejst en sag ved Domstolen.

Tredje næstformand (From): Hr. Albertsen har ordet for en kort bemærkning, og dermed er det slut.

Albertsen: Nu er hr. Maigaard jo også lærer, og det er vel hændt nogle gange, at han i sin virksomhed har været nødt til at bede om, at man ville være venlig at høre efter det, han sagde. Det vil jeg gerne bede ham om at gøre med det, der blev sagt, og det, der nu siges.

Jeg reagerede i mine bemærkninger over for det, som hr. Hjortnæs i formiddags fremførte, hvor det udtrykkeligt blev sagt, at medlemskab betyder kraftige angreb på de systemer og strukturer, vi anser for positive, det gælder både inden for uddannelse, sociale områder og arbejdsmarkedet. Det er denne udtalelse, jeg tillader mig at antaste, idet jeg anmoder om at få en forklaring på, at man kan fremsætte sådan en påstand. Der er ikke noget materiale, der underbygger denne påstand, man kan fremhæve, og det var derfor, jeg tillod mig at reagere, som jeg gjorde. Der ligger ikke det, som hr. Maigaard har lagt, i mine udtalelser.

Edele Kruchow: I dele af dagspressen har der de sidste dage været megen omtale af en rapport, som rødstrømperne i Århus har oversat. Rapporten, der omhandler kvindeproblemer og forhold i fællesmarkedet, er udarbejdet på foranledning af EF-Kommissionen af Evelyne Sullerot, og nogle kredse herhjemme opfatter nu rapporten som grundlag for at nedvurdere kvindernes mulighed i fællesmarkedet. Hertil vil jeg gerne sige, at det er klart, at enhver må have ret til at vurdere Sullerotrapperten på sin måde. Dog synes jeg, at der må være plads til flere vurderinger og vel ikke mindst til den vurdering, forfatteren af rapporten selv står for, og som findes i konklusionen på sidste side. Jeg tillader mig at citere:

„Vi har prøvet inden for grænserne af en enkelt rapport at samle det mest mulige og give det sammenlignelige fortrin fremfor det særegne. På denne måde fremstår den afgørende fordel ved en samvirken som De europæiske Fællesskaber. Det tillader at lære af de særlige nationale erfaringer og, når viljen hjælper til, at udforme en politik. De aktive intellektuelle, kulturelle, menneskelige og skabende muligheder hos de europæiske kvinder er betydelige. Ved at udnytte dette og betjene sig bedre heraf ville

rd jo også
3 gange, at
nødt til at
ilig at høre
gerne bede
lev sagt, og

ninger over
formiddags
t blev sagt,
3 angreb på
ser for posi-
uddannelse,
edet. Det er
5 at antaste,
rklaring på,
en påstand.
er underbyg-
remhæve, og
reagere, som
som hr. Mai-
r.

gspressen har
omtale af en
i Århus har
ndler kvinde-
markedet, er
EF-Kommis-
nogle kredse
pporten som
indernes mu-
l vil jeg gerne
r må have ret
en på sin må-
være plads til
mindst til den
orten selv står
onen på sidste

grænserne af
det mest mu-
gnelige fortrin
denne måde
fordel ved en
iske Fællesska-
de særlige nati-
jen hjælper til,
aktive intellek-
kelige og skade
europæiske
ed at udnytte
tre heraf ville

[Edele Kruchow.]

Europa kunne give verden et værdifuldt eksempel, som endnu ikke er set, på vilkår for kvinder, hvor disse harmonisk er med i en kultur i fremskridt."

Jeg vil tillade mig at tilføje, at Evelyne Sullerot ikke er nogen blåstrømpe. Hun er alvorligt arbejdende fransk sociolog, i øvrigt kendt her i landet for sin bog „Kvinden og fremtiden“, som kom på dansk i 1969, og hun plejer at betegnes som værdifuld læsning i kredse, der systematisk og alvorligt beskæftiger sig med ligeretsproblemer.

Tredje næstformand (From): Jeg gør opmærksom på, at der endnu er 4 talere på talerlisten, og det er min agt, når disse talere har haft ordet, at udsætte mødet ca. 1 time for at genoptage det med indlæg fra ministre og ordførere.

Westergaard Andersen: Det vil være rigtigt at anse det lovforslag, vi i dag behandler, som en dansk tiltræden af et stykke regulært internationalt samarbejde. Det fastsætter en række regler staterne imellem, det skaber visse direkte, men ikke mindst indirekte garantier mod nogle af de handlinger, stormagterne tidligere kunne påføre de små vesteuropæiske lande.

Der er EF-modstandere, der føler sig som internationalister. Ud over dette, at den stærkt udtalte ængstelse for de tyrkiske gæstarbejdere, som netop fra denne side er kommet til orde, især ville have brod mod et internationalt samarbejde med den store verden, de fremhæver uden for EF, så gælder her i hvert fald den gode, gamle danske ordsprogsregel: bedre er én fugl i hånden end ti på taget. Modstandernes ønsker om fremskridt i internationalt samarbejde retter sig alle mod projekter, som sidder på taget. Dette er den fugl, vi kan få i hånden, og hvad der ikke mindst er vigtigt: den udelukker ikke mulighederne for at få de øvrige ni på taget; efter min bedømmelse øger den chancerne for, at vi også får dem på hånden. Derfor er det ønskeligt, at dette lovforslag vedtages.

Den samme inkonsekvens mellem det, som dette lovforslag indebærer, og det, som dets modstandere hævder, ser jeg i spørgsmålet om en bedre økonomisering med jordklodens råstofmængde. Nu vil man forsøge,

det har vi set her i debatten, at nedvurdere Mansholts manifest. Må jeg minde om, at Mansholt dog stadig er præsident for Kommissionen. Hr. Hjortnæs siger: ja, han vil nok blive bremsat af Ministerrådet. Ja, jeg tror, det er en rigtig betragtning — en betragtning, der har været for lidt fremme i den danske debat — at den bureaukratiske del af EFs organer, Kommissionen, i hovedsagen er fremskridtsvenlig. Men der må da bringes orden i ræsonnementerne. Man kan ikke på én gang hævde, at Kommissionens integrationsforslag vil betyde tilbageskridt, og at Kommissionen samtidig skulle være fremskridtsvillig. Ej heller kan man sige, at vi overlader vore sager til overnationale myndigheder i Bruxelles, og så samtidig sige, at det er Ministerrådet, de nationale regeringers forlængede arm, der angiver takten.

Jeg er tilhænger af integrationen, i det omfang der er realistisk udsigt til at få den i EF, og formentlig endda i et videre omfang. Mansholts tanker drejede sig jo ikke alene om forureningen, men drejede sig om konstruktive løsninger på de problemer, vor rovdrift på jordens ressourcer rejser.

Jeg har med nogen forundring her i dag hørt hr. Morten Lange flere gange gentage, at vi kan ikke gøre noget ved disse problemer inden for EF, fordi det er konkurrencefordrejende. Det er dog at vende tingene på hovedet. Hvis vi f. eks. skal pålægge danske virksomheder, at de skal bære omkostningerne ved forureningen ved at rense efter sig, så ville det svække dem i en grad i den internationale konkurrence, dér, hvor vi handler; så vi måtte gøre noget ganske særligt for at holde denne industri oppe, og tilsvarende vil det selvfølgelig gælde i hvert enkelt land. Det afgørende er, at man kan pålægge samtlige virksomheder dette, så er det ikke konkurrencefordrejende; det er simpelt hen den eneste realistiske mulighed for, at det kan gennemføres. Mansholts tanker kan derfor kun realiseres — der kunne gives andre begrundelser også — i et europæisk samarbejde, og jeg er overbevist om, at der er brug for os til at støtte ham og hans meningstæller. Derfor er det, vi i dag arbejder med, et nødvendigt lovforslag.

Modstanderne af lovforslaget har, som det er fremgået, en dårlig overensstemmelse mellem det, de ønsker løst, og de praktiske

[Westergaard Andersen.]

veje, de slår ind på ved at sige nej. Der er en indre modsigelse i det.

Det er vel baggrunden for den paradoksale situation, vi har nu, at muligheden for, at Franz-Josef Strauss skulle blive tysk minister igen, er deres bedste håb. I befolkningen vil der i den situation være en frygt, som kan udnyttes, og denne frygt er forståelig som noget umiddelbart. Den er blot ved en nærmere eftertanke ikke et argument mod et europæisk samarbejde.

Jeg vil gerne gøre et par sikkerhedspolitiske betragtninger derom. Hvis regeringen Brandt-Scheel skulle falde i morgen og Franz-Josef Strauss m. fl. igen komme i Bonnregeringen, vil det skabe ængstelse ikke alene i Danmark, men ud over hele Europa, både i øst og vest. Denne omfattende ængstelse afspejler et reelt europæisk problem. Det er en historisk begrundet ængstelse, ængstelsen for det centralt placerede, stærke land, og den har eksisteret hos alle andre europæiske lande i næsten 100 år. Men det er også en aktuelt begrundet ængstelse. Der vil blive læst i et kanslerskifte noget om stærke tyske nationalfølelser knyttet til den situation omkring det delte Tyskland, som har været et centralt emne i hele øst-vest konflikten, den kolde krig, siden 1945. Havde vi da ikke nu den europæiske union, EF, men Vesteuropas stater som fritstående enheder, så kræver det ikke megen fantasi at se, hvorledes supermagterne USA og Sovjetunionen, stillet over for de muligheder, der ligger i det tyske område, både økonomisk og militært, ville kappes om indflydelse og ville være fristet til at spille på disse tyske nationale følelser, akkurat som tilfældet var i den kolde krigs højdepunkts år i 1950'erne. Vi kan da ikke sige, at det er en direkte ønskelig situation.

Sikkerhedspolitisk betyder EF-samarbejdet en betydelig tryghed imod alternativet, at supermagterne lægger deres spændingsfelt ned tværs gennem Europa. Vesttyskland er nemlig ikke en enkeltstående stat mere, og én ting til skal siges: det er ikke heller dominerende i EF. Det hidtidige fællesmarkeds historie viser med al tydelighed, at Tyskland ved mange vigtige lejligheder ikke har fået sin vilje i EF. Al tale om tysk dominans i EF er derfor helt forfejlet. Der er

vel 4, i hvert fald 3, stormagter i det EF, vi med dette lovforslag tilslutter os, og 6 små stater, efter forholdene en meget god balance i EF.

Må jeg nævne endnu én sikkerhedspolitisk side ved EF-samarbejdet: det fritager Tyskland for dets traditionelle angst for at blive isoleret af de andre europæiske stater. At fri tyskerne for denne angst har allerede i 1960'erne vist sig at have gavnlige følger for Tysklands demokratiske, fremskridtsvenlige politiske udvikling. Der er skabt et socialliberalt politisk flertal i denne periode. Opinionsinstitutterne i Vesttyskland anslår, at i øjeblikket står 60 pct. af den tyske befolkning bag østpolitikken. EF betyder ganske øjensynlig en tryghed for det vesttyske folk, som giver politikere med de nationalistiske overtoner langt mindre ørenlyd, end hvad vi førhen var vant til i tysk politik.

Danmark vil ikke bidrage afgørende til denne tryghedsfremmende politik i Europa, men vi står reelt over for spørgsmålet, om vi vil bidrage til denne politik, som giver de bedste udsigter for en sikkerhedspolitisk god løsning af det tyske spørgsmål og dermed for en europæisk afspænding.

Lad mig til slut tilføje, at jeg er overbevist om, at EF øger mulighederne for at styre de internationale konjunkturer. Når man tænker på 1930'ernes konjunkturkrise og den storpolitik, som den gav grobund for, viser EF efter min opfattelse klart i den rigtige retning.

De, som i et regeringsskifte i Tyskland, hvis det kom, ville lægge den betydning, at så bliver EF farlig for os, tolker derfor forkert. Det ville, hvis tyskerne kunne handle på egen hånd, have deres egen hær og have deres egen selvstændige, uafhængige økonomiske struktur, være en farligere situation end den, vi har nu. Den nævnte tolkning beror altså med andre ord på en fejlanalyse. Skulle det ske, ville det tværtimod være et styrket argument for EF-samarbejde, for at folkettinget siger ja til dette lovforslag, og at den danske befolkning bekræfter dette ja til oktober.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Jeg skal undlade at komme ind på hr. Westergaard Andersens udenrigs-

EF, vi
6 små
god ba-

Folketingets forhandlinger. (339)

5407

26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5408

[Gert Petersen.]

politiske betragtninger, selv om det kunne være fristende at høre om den verdenskrig, som EF er i stand til at forhindre, om det er den første eller den anden verdenskrig, for den tredje er det i hvert fald ikke. Den spænding, som eksisterer i Europa og har eksisteret siden anden verdenskrig, den ligger ikke vestpå, den ligger mellem vest og øst, hvilket hr. Westergaard Andersen burde vide, og EF løser intet som helst af den spænding, men er snarere med til at uddybe den.

Det, der egentlig kaldte mig herop, var hr. Westergaard Andersens ornitologiske betragtninger om disse fugle, der var på taget og på jorden og i hånden, eller hvor de nu var. Jeg hørte hr. Westergaard Andersen sige, at protesterne kun har været rettet mod de ni fugle på taget og ikke mod den, man har i hånden. Videre sagde hr. Westergaard Andersen, at har vi denne ene fugl i hånden, så øger det chancerne for, at vi får de ni på taget, hvilket taleren syntes var så udmærket. Det kan jeg give ham ret i, det er da rigtigt, og det er netop det, vi siger. Der er vedtaget en resolution om en økonomisk monetær union, som betyder inden 1980, hvis den føres ud i livet, i vid udstrækning en fælles skattepolitik, en fælles pengepolitik, en fælles budgetpolitik og en fælles valutapolitik, og jeg synes nok, det var disse ting, nok så meget som alt det andet, man skulle diskutere. Så kan man diskutere, om der er realiteter i de vedtagelser, og man kan diskutere mulighederne for, at de føres ud i livet osv. Men der var grund til at få det diskuteret og få sagt til den danske befolkning, at disse muligheder eksisterer. Det er de planer, der er lagt, og det er måske de ni fugle på taget, som hr. Westergaard Andersen er så glad for. Det er i orden. Så diskuterer vi, om det er godt eller dårligt, men jeg synes ikke, man skal prøve på at benægte, at der er ikke tale om fugle højt oppe i luften, der er tale om fugle, som er i betænkelig nærhed af hånden.

(Kort bemærkning).

Westergaard Andersen: I spørgsmålet om øst-vest er forholdet dog historisk det, at spændingen i Europa er aftaget i den periode, hvor Vesttyskland har været med i EF; der er tilsyneladende her trods alt et og andet, der kalder på eftertanke.

Med hensyn til disse fugle på taget, så blev det jo nævnt i en sammenhæng, hvor jeg drøftede internationalt samarbejde, og jeg vil gerne gøre opmærksom på, hvad det er for perspektiver, jeg ser i forlængelse af, at vi går ind i dette internationale samarbejde. Det er et perspektiv, der f. eks. viser i retning af en yderligere nedbrydning af toldmurene i verden; der bliver relativt få toldmure tilbage, og det bliver lettere at få dem nedbrudt, når disse toldmure bliver færre.

Det andet perspektiv, jeg ser i det, er en ændring af balancen mellem de fattige og de rige lande. Der hersker en del mystik i debatten om det. Der burde ikke herske nogen mystik om, at hvad Danmark isoleret beslutter sig for at udligne med den fattige del af verden, vort bidrag til alene at løse fattigdomsproblemet, det er ganske ubetydeligt sammenlignet med, hvilke muligheder der åbner sig, hvis vi i det europæiske samarbejde kan gå ind for en sådan politik og få den gennemført med den styrke, der ligger i det europæiske økonomiske fællesskab.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Jeg har ikke stort andet at sige, end at jeg må konstatere, at hr. Westergaard Andersen altså ikke vil diskutere spørgsmålet om den økonomiske monetære union og de følger, som den vil få for vores suverænitet. Det er det spørgsmål, jeg rejste, og det er den problematik, som man fra tilhængerens side gang på gang viger uden om, som om den ikke eksisterer.

Jeg er ikke enig i de andre betragtninger, hr. Westergaard Andersen gjorde gældende, at dette skulle bidrage til nedbrydning af

[Hert Petersen.]

toldmurene i verden; det bidrager til nedbrydning på et begrænset område, men det er ikke hele verden. Vesteuropa er ikke hele verden, selv om jeg skal indrømme, at man somme tider får det indtryk af diskussionen, at man tror, Vesteuropa i hvert fald er verdens navle. Det er det såmænd ikke engang.

Tredje næstformand (From): Hr. Westergaard Andersen har ordet for en kort bemærkning, og dermed slut.

(Kort bemærkning).

Westergaard Andersen: Hvis det er i Vesteuropa, vi i særlig grad handler sammen, så vil nedbrydningen af toldmurene inden for Vesteuropa være et vanskeligt problem, og problemet med toldmurene over for omverdenen vil formentlig vise sig at være mere begrænset; derfor anser jeg det for et betydeligt skridt på vejen frem mod en mere vidtgående toldnedtrapping.

Med hensyn til spørgsmålet om den monetære union, så kunne jeg gerne diskutere det. Nu er lejligheden jo ikke til det i en kort bemærkning, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at min opfattelse af den monetære union i særlig grad retter sig mod de muligheder, der bliver for at styre de vesteuropæiske konjunkturer. Det er det, som denne union giver muligheder for, og hvis disse konjunkturer bliver styret på en bedre måde end hidtil, så er der efter min opfattelse gode muligheder for en rolig udvikling i Vesteuropa.

Jørgen Peder Hansen: Uanset om man nu er tilhænger eller man er modstander af dansk tilslutning til EF, så tror jeg, det står fast, at vi her i Europa er inde i en afgørende udvikling, en udvikling, som vil få sit forløb uden hensyn til, om Danmark siger ja eller nej til at være med i dette større fællesskab. Selv om Danmark holder sig uden for Fællesskabet, vil vi efter min mening alligevel være nødsaget til at tage til efterretning, hvad man beslutter præcis de steder, hvor vi i så fald ikke har mulighed for at være med til at diskutere problemerne, at lade vor røst høre. Jeg tror, det er overordentlig vigtigt for os, at vi er med disse steder.

I debatten møder vi ofte det synspunkt,

at vi som et lille land ikke får nogen som helst indflydelse på udviklingen, hvis vi tilslutter os EF, det vil være de store lande, som bestemmer. Dette fremhæves ofte på en måde, som efterlader det indtryk, at de store deltagerlande skulle stå sammen om fælles synspunkter, stå sammen i et nok så kraftbetonet modsætningsforhold til de mindre deltagerlande. Jeg forstår ikke helt denne del af debatten, for det er umiddelbart klart efter min opfattelse, at det ikke mindst er inden for internationale organisationer, også en organisation som EF, at de mindre lande netop har muligheder for at fremme deres synspunkter på det rigtige tidspunkt og på det rigtige sted. Holland, Belgien og Luxembourg er ikke blevet udslettet af det europæiske landkort gennem de 15 års medlemskab, som de har haft. Tværtimod har disse lande netop gennem medlemskabet kunnet gøre deres synspunkter gældende og derigennem været med til at præge den hidtidige udvikling i overensstemmelse med deres synspunkter. Der har været tale om et samarbejde, ikke om indbyrdes kamp eller grøftegravning medlemslandene imellem. Selvfølgelig har samarbejdet ofte været præget af endog meget hårde, ja, ofte krisecagtige forhandlinger. Men det har været forhandlinger og ikke skabelsen af modsætninger, som har dannet billedet af det nuværende fællesmarked.

Det er i en klar dansk interesse at være med i det politiske samarbejde også inden for EF. Man kan diskutere, om formen er den rigtige, så løs som den nu fremtræder, men ingen kan i hvert fald med rimelighed hævde, at der er tale om, at vi bastes og bindes på hænder og fødder, at vi uniformeres, hvis vi kommer ind i EF. Det udenrigspolitiske samarbejde, ved vi, drejer sig kun om en forpligtelse til konsultationer et par gange om året. Det er formen og kun formen, der her er tale om, og de forhandlinger, som vi har interesse i at deltage i, forpligter os ikke. Der kan ikke træffes bindende beslutninger som følge af disse konsultationer, men vi er altså meget, meget interesseret i at deltage i dem. I denne form for samarbejde vil vi have muligheden for også at møde andre landes synspunkter, og vi vil naturligvis fremføre vore egne synspunkter vedrørende de vigtige udenrigspolitiske spørgsmål, man måtte være eller blive

[Jørg
enige
gennem
land b
os selv
udvikl
ligt, m
lighed
gerne
min op

I de
vi må
fælles
er nat
over f
man st
on, og
ler ang
år præ
kedspe
rende.
person
for EF
de bes
også fo
sterer,
blive u
medler
det, so
tilslutt
møde
synspu

Jeg s
for hel
gælden
til fæll
behold
kan bli
til at g
ligt ovi
lingslar
de bem
ren gjo
for ikke
afgøren
klang o

Det
debat a
kelte
spørgsm
ret: hva
on, hva
fund? B
spørge,

[Jørgen Peder Hansen.]

enige om at diskutere. Det er ikke mindst gennem denne form for samarbejde, et lille land har sine muligheder. Vi skal ikke bilde os selv ind, at vi kommer til at bestemme udviklingen, det ville også være helt urimeligt, men det er uomtvisteligt, at vi får mulighed for at præge debatterne og beslutningerne med vore synspunkter, og det er efter min opfattelse ikke det mindst vigtige.

I debatten indgår ofte det synspunkt, at vi må have en vis „søgende“ stilling over for fællesmarkedet. Nogle har også sagt, at det er naturligt, om man nærer en vis angst over for dette spørgsmål. Det er klart, at man står søgende i en så afgørende situation, og det er vel også rimeligt, om nogen føler angst i denne situation; det, som i disse år præger udviklingen i Europa på det markedspolitiske område, er noget meget afgørende. Men jeg vil gerne understrege, at jeg personlig ville være angst for at stå uden for EF, idet visningen indflydelse ville få på de beslutninger, andre i så fald ville træffe også for os. Kendsgerningen er, at EF eksisterer, vil vedblive at eksistere, og at EF vil blive udvidet. England har besluttet sig til medlemskab. Det er altså et andet EF end det, som eksisterer i dag, vi står over for at tilslutte os, et EF, hvor vi ved at vi vil møde genklang for mange af de politiske synspunkter, som er vore.

Jeg synes, det har været særdeles positivt for hele debatten, at vi så stærkt har gjort gældende, hvad vi står for politisk i forhold til fællesmarkedet, nemlig ønsket om at bibeholde det nordiske samarbejde — og det kan bibeholdes — og ønsket om at medvirke til at gøre fællesmarkedet så åbent som muligt over for dels østlandene og dels udviklingslandene. Jeg behøver ikke at minde om de bemærkninger herom, som statsministeren gjorde ved underskrivelsen i Bruxelles for ikke så forfærdelig længe siden. Det var afgørende synspunkter, som mødte genklang også i andre lande.

Det er naturligt, synes jeg, også i denne debat at se på: hvad er det egentlig, de enkelte mennesker i samfundet stiller af spørgsmål? Det er vigtigt for dem at få klarlagt: hvad betyder alt dette for min situation, hvad betyder det for det danske samfund? Man kunne også godt driste sig til at spørge, hvis man er samfundsengageret, og

det er vel egentlig de fleste: hvad betyder det for Europa, hvad betyder det for landene omkring os?

Jeg er overbevist om, at det er gennem et stadig bredere europæisk samarbejde, vi skal prøve at klare fremtidens problemer, et europæisk samarbejde, som ikke kun skal være løftestangen for os selv, men som gennem dets holdning til tidens vidtrækkende problemer kan være med til at tage de udfordringer op, som stadig klarere overskygger vor daglige problemkreds. Dette betyder for mig, at jeg går ind for de foreliggende lovforslag, og jeg er overbevist om, at befolkningen den 2. oktober, når den skal tage stilling, ikke vil tage stilling ud fra en viden om detaljerne, men ud fra en holdning til Europa, til fordel for Europa og dermed også for det danske samfund.

Robert Pedersen: Denne udenrigspolitiske debat har med usvigelig nøjagtighed fulgt et mønster, der har været for udenrigspolitiske debatter i folketinget siden 1945. Man har stort set kunnet nå til enighed, når det drejede sig om Danmarks forhold til verdensomspændende, globale organisationer. Der har været nogle modsætninger, når det drejede sig om vores forhold til enkelte andre lande, bilaterale aftaler, hvor vi f. eks. i spørgsmålene om Vietnam, Østtyskland og anerkendelse af Kina i sin tid har haft afvigende meninger, men uden at det har sat sig dybe spor. Der, hvor modsætningerne i salen har været stærkest, har været, når det drejede sig om Danmarks tilslutning til regionale organisationer, og her er det jo højst aparte at tænke på, hvilken holdning partierne har taget ud fra det idégrundlag, der er deres.

Til samtlige regionale aftaler har det konservative parti, som sidder til højre i salen, og som er udsprunget af nationaltænkning, sagt ja, hvorimod de mennesker, der tilhører såkaldte venstreorienterede partier, som synger „Internationale“ og taler om internationalt samarbejde og forbrødning over grænserne, i hvert evig eneste tilfælde har sagt nej og advaret os i salen, de midterste partier, mod at sige ja. Det var tilfældet, da spørgsmålet kom frem om OECD, som blot betød afvikling af handelsrestriktionerne, men hvor agitationen og anklagen lød mod ja-sigerne: her vil I underkaste Danmarks

[Robert Pedersen.]

politik og økonomi under USA. Senere, da den europæiske betalingsunion blev aktuel, var det også til venstre i salen, man sagde, at Danmark ville blive endnu mere infiltreret i det amerikanske, højkapitalistiske økonomiske net. Da den tandløse organisation, der hed Europarådet, var til debat, advarede man også mod at gå ind i et politisk samarbejde, hvor vi i endnu højere grad, end tilfældet var, måtte blive slaver for de store nationer. Ja, selv da det højt besungne nordiske samarbejde stod for tur, var den argumentation, som den venstreorienterede fru Inger Merete Nordentoft brugte, denne: Norden er ikke et økonomisk hele, det er det endnu mindre i dag end nogen sinde før, og det er kun et skjult forsøg på at få Sverige ind i Atlantpagten. Det er jo lidt mærkeligt at tænke på, at de venstreorienterede kræfter har gjort alt for, bl. a. gennem deres kontakt med de finske kommunister, at forhindre det fornuftige nordiske samarbejde, som de fleste i denne sal beklager ikke blev til noget. Jeg synes også, det er værd at nævne, at der også blev råbt „ulven kommer“, da diskussionen var, om vi skulle sige ja eller nej til EFTA. Retfærdigvis gjaldt det på det tidspunkt ikke SF, som i de senere år på mange punkter har indtaget en overmåde realistisk holdning.

Vi står endnu en gang over for et ja eller et nej til regionalt samarbejde. Det er ikke skabt på vore præmisser, det er rigtigt, som modstanderne siger, det er ikke formet efter vores ideologi, men vi kan sige ja, og vi kan sige nej, og jeg tror, at nogle har råbt „ulven kommer“ så mange gange, at deres troværdighed i befolkningens øjne har taget skade derved.

Jeg tror, at de farer, der er ved dansk medlemskab, er meget stærkt overdrevne, al den stund det politiske samarbejde jo har gået overmåde langsomt, fordi det er demokratiske lande, hvor politikerne skal hjem og genvælges.

Hvad er det, det koster? Ja, det koster, som hr. Overgaard Nielsen sagde, afgivelse af suverænitet. Var den suverænitet, som vi havde i den epoke i dansk politik, hvor det radikale venstre og socialdemokraterne arbejdede sammen, en suverænitet, der betød, at man kunne isolere sig til velstand, at man kunne neutralisere sig til fred, at man kunne

påvirke og sikre en verden i samarbejde ved at gemme hovedet i busken som strudsene? Det var det jo ikke. Det var en illusion, der gik tabt den 9. april 1940, en illusion, som vi skulle have opdaget meget tidligere, fordi vi i denne periode af såkaldt suverænitet blev tvunget til at nedlægge miner under første verdenskrig i Store-Bælt, blev tvunget til at acceptere kriser i Europa ved ensidige overgreb fra stormagterne, som betød tusinder af arbejdsløse, blev tvunget til at invitere en Göring herop, blev tvunget til at skrive under på en ikke-angrebspagt, som ikke forhindrede en stormagt i at besætte os uden varsel.

Jeg tror, at små lande have nogen betydning i denne verden, skal vi være med til at forme en verden i velstand og fremgang, så kan vi ikke lukke os ude, vi kan ikke neutralisere os, vi kan ikke isolere os fra fremgang og velstand.

Tror disse mennesker til venstre i salen så lidt på de ideers bæredygtighed, som de taler så meget om? Tror de så lidet på, at der er chance for, at de ideer, de siger de har, kan slå bro over landegrænserne? Tror de på mangel på fornuft og ræson i arbejderbevægelserne i andre lande? Det lader for mig til at være tilfældet. Jeg tror ikke, vi kan undgå, selv om der skulle blive sagt nej, ad åre at måtte tage spørgsmålet op igen, for vores geografiske placering kan vi hverken ved en resolution eller andet forandre.

Der har fra den del af vort parti, der siger nej, ved forskellige lejligheder lydt, bl. a. i dag og i går i pressen, en kritik af vores partis leder og vores gruppeformand, hr. Orla Møller, for en majorisering og for at forsøge på at tugte dem ind i folden. Nu indrømmer jeg, at jeg tilhører et parti, der ikke som de radikale har, om jeg så må sige, erfaring for at være et hus, der indadtil er i splid med sig selv og udadtil optræder som en enhed, men for mig at se har det været velgørende, at vi er vokset ud af den partidisciplin og ensrettethed, der eksisterede tidligere, og jeg kan ikke forstå, at de mennesker, som har en anden opfattelse, ikke har set, at det er en del af en proces, hvor vi går fra en fast sammentømret blok hen til at blive et samarbejde af levende mennesker. Jeg er enig i den politik, vor regering og vore politikere lægger op til, både med en modereret holdning over for EF med, at vi skal have folke-

[R afste deres, oven have Treh Klep peler vi, så tik i gjort taget kredt falde den t der ø mig t

(K.

Ma Chris folket så vic stens pardc streon så sa streor skal h beskr punkt

Tre hr. Rø

Mai Rober nes st Rober

Tre

Mai samme indtag taget. gerne, Peders

Deri med, s nej til

umarbejde ved som strudsen? en illusion, der illusion, som vi ligere, fordi vi værenitet blev under første tvunget til ved ensidige om betød tvunget til at in- tvunget til angrebspagt, gt i at besætte

have nogen l vi være med and og frem- s ude, vi kan ke isolere os

stre i salen så d, som de ta- let på, at der siger de har, e? Tror de på arbejderbevæ- ler for mig til , vi kan und- gt nej, ad åre gen, for vores erken ved en

arti, der siger lydt, bl. a. i af vores par- and, hr. Orla for at forsøge u indrømmer ikke som de erfaring for i splid med om en enhed, t velgørende, tidisciplin og tidligere, og mesker, som ar set, at det år fra en fast blive et sam- Jeg er enig i re politikere lereret hold- l have folke-

[Robert Pedersen.]

afstemning, og med, at dissenterne skal have deres frie ret. Jeg deler ikke helt opfattelsen, når det drejer sig om EF-afstemningens eventuelle konsekvenser politisk. Jeg kunne have ønsket, at man som landbrugsminister Treholt i Norge, som handelsminister Kleppe i Norge, som udenrigsminister Cap-pelen i Norge og Bratteli havde sagt: falder vi, så er det ikke os, der fører den nye politik frem. Det mener jeg vi skulle have gjort. For mit eget vedkommende har jeg taget den konsekvens, kommende fra en kreds, der er ret borgerlig, at jeg har sagt: falder EF i min kreds, så er det ikke længere den type socialdemokrater, som jeg tilhører, der ønskes repræsenteret, og så trækker jeg mig ud af politik.

(Kort bemærkning).

Maigaard: Jeg er da ked af, at hr. Robert Christensens og mine veje skal skilles efter folkeafstemningen, men inden det kommer så vidt, vil jeg godt sige, at hr. Robert Christensen ... (*Afbrydelse*) ... Robert Pedersen, pardon, gjorde det, at han beskrev de venstreorienteredes standpunkt siden 1945, og så sagde han: dér ser vi, hvordan de venstreorienterede er. Men jeg synes lige, vi skal holde fast ved, at det, Robert Pedersen beskrev, det var kommunisternes standpunkt ...

Tredje næstformand (From): Det hedder hr. Robert Pedersen.

Maigaard: Hr. Robert Pedersen. Det, hr. Robert Pedersen gengav, var kommunisternes standpunkt. Jeg går ikke ud fra, at hr. Robert Pedersen ... (*Munterhed*)

Tredje næstformand (From): Fortsæt!

Maigaard: ... at hr. Robert Pedersen vil sammenholde det standpunkt, mit parti indtager, med det, kommunisterne har indtaget. For at tale politikerdansk: jeg synes gerne, det skulle stå helt klart, at hr. Robert Pedersen ikke mente noget sådant.

Dernæst vil jeg gerne pege på, at dette med, at disse venstreorienterede altid siger nej til regionale aftaler, lider under den fejl,

at det er forkert. Vi har haft muligheder for at tage stilling til 3 regionale aftaler i vores tid, i SFs tid: EFTA, som vi sagde ja til, Nordek, som vi sagde ja til, og fællesmarkedet, som vi har sagt nej til. Jeg går ud fra, at hr. Robert Pedersen vil erkende denne fejl, når han nu får ordet igen.

(Kort bemærkning).

Auken: Jeg lytter altid med stor interesse til, hvad hr. Robert Pedersen siger, og jeg synes, det var et meget interessant og vel-formet indlæg, der kom. Blot synes jeg, at det måske havde været mere formålstjenligt at diskutere fremtidens spøgelse fremfor fortidens; det var jo folk, som ikke længere er repræsenteret i denne sal, nemlig kommunisterne, der fortrinsvis blev angrebet, og så afdøde dr. Munch, der også var medlem her i salen.

Jeg tror, det var nok så interessant i stedet for disse mere tvivlsomme historiske paralleller at vurdere, om det, som her kaldes regionalt, internationalt samarbejde, i virkeligheden ikke er ansatsen til en egentlig økonomisk, sikkerhedspolitisk, militær blok-politik. Og så lad os vurdere de fremtidige perspektiver i stedet for de mere eller mindre tvivlsomme historiske paralleller.

Jeg kan heller ikke lide, at det skal være specielt venstreorienteret at være imod fællesmarkedet. Jeg går ud fra, at hr. Robert Pedersen regner socialdemokratiet, som vi begge er stolte af at tilhøre, for at være et venstreorienteret parti. Den diskussion, vi har i øjeblikket, er altså en diskussion på et fælles idégrundlag udadtil, og jeg synes, det ville være en meget ulykkelig konsekvens, hvis man skulle til at gøre sin personlige stilling op, alt efter hvordan stemmetallet var i de enkelte kredse. Det må da være sådan, at en politiker kan komme i uoverensstemmelse med de mennesker, der findes i hans kreds.

(Kort bemærkning).

Robert Pedersen: Hr. Jens Ømann, nej, hr. Sigurd Maigaard sagde ganske rigtigt, at det ikke længere var venstreorienterede kredse, som var repræsenteret i dette ting, der havde skylden for nogle af de forsyndelser, jeg nævned. Det har hr. Maigaard fuld-

[Robert Pedersen.]

stændig ret i, al den stund både OECD, EPU, Europarådet og Nordisk Råd var en realitet før fødslen af SF.

Men jeg synes også, det er værd at nævne, måske som en konsekvens af det, der blev splittelsen inden for det kommunistiske parti, at de mennesker, der forned SF, havde stået som bannerførere for et stærkt angreb på os socialdemokrater, som havde ført Danmark ud i så meget skidt. Jeg må da indrømme, at når jeg i disse dage hører, hvor hjerteskrærende hr. Knud Jespersen — som hr. Maigaard ikke har noget med at gøre — kan fortælle danske vælgere alt, hvad de vil sætte til, hvis de går ind for EF, så siger jeg til mig selv: tænke sig, at engang var de repræsentanter for et parti, der har kaldt Stauning og H. C. Hansen og Hedtoft og alle disse folk for forrædere, socialfascister og kapitalismens lakajer, og de kommer nu på hjerteskrærende måde og fortæller os, hvad det gode lille land, som de har kritiseret og rakked ned altid, kan sætte til.

Men jeg vil gerne sige, at selv om den argumentation, som partiet SF i den aktuelle situation har ført frem, har været overmåde saglig, så står det tilbage, at man hver gang hævder: ja men vi vil gerne internationalt samarbejde. Men den form for internationalt samarbejde, som man gerne vil, er begrænset til de globale organisationer, hvorom der er enighed i hele salen. Der har jo ikke fra det parti, hr. Maigaard tilhører, i dette ting været mulighed for at føre ting frem, der kunne sige: her er en alternativ måde, på hvilken skranker mellem folk brydes ned. Og det er da rigtigt, at præmisserne i det samarbejde er baseret på grundlag, som er hr. Maigaard og også mig på en del områder fjernt, men det vil eksistere, og her er spørgsmålet: skal vi gå ind i det, eller tror vi på, at vi stående udenfor har en chance for at markere os selv?

Derom vil jeg gerne sige, at det mærkelige er, at man samtidig lægger ind i hele argumentationen den problematik, at vi kan risikere at skabe en verden, hvor grænser er endnu større, at man fuldstændig har overset, at den realistiske sovjetiske politik har gået ud på at knytte nærmere og nærmere aftaler med Italien, med Frankrig og med Tyskland. Således er der ikke skabt en kløft, men tværtimod eksisterer der et stærkere

samarbejde mellem øst og vest inden for fællesmarkedet end uden for fællesmarkedet.

(Kort bemærkning).

Maigaard: Jeg må forstå hr. Robert Pedersens bemærkning sådan, at vi altså er enige om, at han ikke kan sammenholde kommunisternes standpunkt med socialistisk folkepartis, og dermed at hans historiske indledning var meningsløs i denne sammenhæng; det er det ene.

Det andet er, at hr. Robert Pedersen bør opgive den tese, at disse venstreorienterede er imod regionale samarbejdsorganisationer, når han får at vide, at socialistisk folkeparti f. eks. har støttet Danmarks indgang i EFTA og har støttet arbejdet med Nordek. Det var godt, om vi kunne føre debatten på så redeligt et grundlag, at vi accepterede disse kendsgerninger og lod være med at fare ud med en påstand om, at de jo altid er mod regionalt samarbejde, for det er ikke rigtigt.

Ruth Olsen: Det er fru Grethe Philip og fru Edele Kruchow, der har kaldt mig op, fordi de har været inde på kvindeproblemer i denne forbindelse.

Fru Grethe Philip var ikke bekymret for kvindernes muligheder eller mangel på samme ved en eventuel tilslutning til EF, fordi en gruppe under justitsministeriet ikke havde fundet noget direkte kønsdiskriminerende i Romtraktatens artikler. Det er muligt, men når i øvrigt så godt som samtlige artikler i denne traktat tjener til at fastlåse og styrke et samfundsmønster og et system, der i sin konsekvens er menneskefjendsk og i særdeleshed kvindefjendsk, så kan jeg absolut ikke dele denne ubekymrethed.

I øvrigt viser den rapport, jeg efterlyste i den forrige markedsdebat i december, og som fru Edele Kruchow også omtalte, nemlig den af Kommissionen bestilte og af Evelyn Sullerot udarbejdede rapport om kvindens stilling i EF, at den udvikling mod ligeløn, som Frankrig var inde i, og som man regnede med ville give de franske kvinder ligeløn i 1962, hvis processen havde fået lov til at fortsætte, blev standset, ja, man blev sat direkte tilbage, fordi de øvrige medlemslande ikke var kommet så langt på det område. Uligheden blev altså harmoniseret.

[Ruth Olsen:]
Det er
gen i F
len nu
talens
der.

Soci
riske o
med a
økonoi
som R
gunst i

Kvin
heder,
listisk
muligh
EF. De
skriver
chow o
den", a
er følge

„L
gend
vate
hed
stem
vider
galsk
to af
den
2. nø
og op

Det
har fu
analyse
virker
samfun
som fru
blåstrør

(Kort

Edele
en disk
lisme i
lingsmu
står det
problem
område.
at 10 år
på, at k
ligeløn i
terne, a
kan jeg

den for
smarke-

bert Pe-
altså er
enholde
sociali-
histori-
ne sam-

rsen bør
enterede
sationer,
lkeparti
lgang i
Nordek.
atten på
epterede
med at
altid er
er ikke

hilip og
mig op,
oblemer

nret for
igel på
til EF,
riet ikke
krimine-
t er mu-
samtlige
fastlåse
system,
ndsk og
jeg ab-

erlyste i
ber, og
te, nem-
af Eve-
m kvin-
; mod li-
om man
kvinder
fået lov
aan blev
ædlems-
det om-
seret.

[Ruth Olsen.]

Det var bare ét eksempel på, at udviklingen i EF selvfølgelig vil forløbe, som kapitalen nu engang har brug for det, og som kapitalens krav om lige konkurrencevilkår tillader.

Sociologiske analyser af forskellige historiske og nutidige samfundssystemer afslører med al tydelighed, at det ikke just er en økonomisk struktur, som EF bygger på, og som Romtraktaten fastlåser, der virker til gunst for kvindens stilling i samfundet.

Kvindernes store chance ligger i de muligheder, vi har for en fortsat udvikling i socialistisk og dermed i humanistisk retning. De muligheder har vi ikke ved medlemskab af EF. Den omtalte sociolog, Evelyne Sullerot, skriver for øvrigt i den af fru Edele Kruchow også omtalte bog, „Kvinden og fremtiden“, at de ugunstige faktorer for kvinderne er følgende:

„Den individualisme, der medfører følgende økonomiske fænomener: den private ejendomsret, den private virksomhed samt dens foretrukne juridiske system: romerretten og dens udløbere. Endvidere: Forherligelsen af magten, krigsgalskaben. Det kapitalistiske system, især to af dets følgevirkninger: 1. arbejdsløsheden eller blot angsten for arbejdsløshed, 2. nødvendigheden af at forøge forbruget og opfordre folk til at sætte forbruget op.“

Det er altså nogle punkter, som hun har fundet frem til efter en sociologisk analyse af samfundet; det er faktorer, der virker ugunstigt for kvindernes stilling i samfundet, og den omtalte dame var jo, som fru Edele Kruchow nævnte det, ikke blåstrømpe.

(Kort bemærkning).

Edele Kruchow: Jeg skal ikke gå ind på en diskussion om socialisme og ikke-socialisme i forbindelse med kvindernes udviklingsmuligheder; jeg vil blot sige, at for mig står det således, at det hele skal ses som et problem inden for et stort industrialiseret område. Og dér er det jo en kendsgerning, at 10 år er kort tid; og at nogen skulle tro på, at kvinderne i 1962 skulle have opnået ligeløn i Frankrig, selv om det står i traktaterne, at ligeløn er målet, der skal nås, det kan jeg ikke bøje mig for.

Vi ved alle sammen, at det, der sker i de industrialiserede lande for kvindernes vedkommende, er, at vi får en opdeling i mands- og kvindefag, en lagdeling med mænd som overordnede og kvinder som underordnede. Det gælder, uanset om det er i det ene eller det andet store industrialiserede område i verden. Jeg mener — og nu skal jeg ikke citere, hvad jeg har sagt før — at Evelyne Sullerot selv er positiv over for mulighederne i fællesmarkedet; andre kan vurdere hendes rapport anderledes — det har jeg ikke noget imod — men jeg synes, at hendes egen vurdering hører med, jeg synes, det er noget positivt, at man dog siger, at ligeløn er målet.

(Kort bemærkning).

Grethe Philip: Kan fru Ruth Olsen give blot ét eneste helt konkret eksempel på, at Romtraktaten er kvindefjendsk, eller at Danmark ved at tilslutte sig Romtraktaten i højere grad end hidtil vil drive en kvindefjendsk politik?

(Kort bemærkning).

Ruth Olsen: Jeg sagde, at de principper, Romtraktaten bygger på, i deres konsekvens er kvindefjendske, ikke, at de er det direkte.

(Kort bemærkning).

Grethe Philip: Det afgørende for os må jo være, om det får konsekvenser for dansk politik i retning af en større kvindefjendskhed, og det er det, jeg efterlyser eksempler på.

Tredje næstformand (From): Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 19.30.

Mødet udsat kl. 18.12.

Mødet genoptaget kl. 19.30.

Forhandlingen genoptoges.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg skal henvise til det svar, udenrigsøkonomimini-

[Statsministeren.]

steren vil give på størstedelen af de problemer og synspunkter, der har været fremme i denne meget interessante og på sin vis ret så enestående debat, men jeg skal tillade mig dels at besvare nogle spørgsmål, der er rettet til mig, dels at komme ind på et par enkelte af de mere principielle problemer.

Næsten alle ordførere har beskæftiget sig med markedsdebatten i Norge og med det norske arbejderpartis landsmøde, der blev holdt den 21. og 22. april. Jeg tror, det var den radikale ordfører, hr. Niels Helveg Petersen, der citerede en tale af statsminister Bratteli fra en tidligere lejlighed. Måske kunne det virke vejledende for hele debatten både her i folketinget og andre steder, om jeg tillod mig ganske kort at forsøge at referere hovedindholdet af den beslutning, der blev truffet af det norske arbejderparti. Det var en beslutning, der blev truffet med $\frac{2}{3}$ flertal, jeg tror endda, det var $\frac{3}{4}$ flertal; ud af 300 delegerede stemte 227 for at råde det norske folk til at sige ja til forslaget om medlemskab af fællesmarkedet, hvorefter kun 73 stemte imod. Det vil altså sige, at på det norske arbejderpartis delegeretmøde var der en majoritet på $\frac{3}{4}$ for at anbefale det norske folk at stemme ja til forslaget om medlemskab af fællesmarkedet. Læser man den ret lange vedtagelse igennem, vil man se, at den faktisk i sit indhold dækker de allerfleste af de punkter, der har været rejst under dagens debat her i folketinget.

I den norske udtalelse peger dette $\frac{3}{4}$ flertal af de delegerede i arbejderpartiets kongres på, at de altid er gået ind for, at Norge skulle deltage i forpligtende internationalt samarbejde, og at man ud fra det grundsyn også har ment at burde gå aktivt ind for udvidelsen af samarbejdet i Vesteuropa, og at det, der var målet med dette samarbejde, var at skabe fred og at stabilisere velstandsudviklingen i de deltagende lande. Man siger, at den beslutning, man nu tager, og det forhandlingsresultat, som man nu godkender og anbefaler det norske folk at godkende, forudsætter, at også Storbritannien og Danmark bliver medlemmer af De europæiske Fællesskaber. Så føjer man til, at hvis Storbritannien og Danmark bliver medlem af De europæiske Fællesskaber, er EFTA dermed gået i opløsning.

Jeg synes, det er ganske væsentligt, at man så stærkt understreger denne kendsgerning. Man konstaterer, at i de forhandlinger, regeringen har ført til ende, og hvor den norske statsminister skrev under på resultatet samtidig med, at vi gjorde det fra dansk side, har man lagt afgørende vægt på at opnå gode og trygge kår for de store folkegrupper, og man nævner specielt lønmodtagerne, jordbrugerne og fiskerne. Man skriver udtrykkelig, at man mener, der er opnået tilfredsstillende vilkår både for jordbruget — vi ville sige landbruget — og fiskeriet. Jeg synes også, det er væsentligt, at et $\frac{3}{4}$ flertal af det norske arbejderpartis landsmøde godkender de opnåede forhandlingsresultater som værende tilfredsstillende.

Man slår videre fast, at EF vil give Norge de bedste muligheder ikke bare økonomisk, men også socialt og politisk. Man siger videre, og det refererer også til problemer, der har været drøftet her i salen i dag, at det udvidede samarbejde i Vesteuropa tager sigte på at løse problemer, som nationalstaten ikke kan løse alene. Her nævner man forureningsproblemer, kontrol med valuta og konjunkturer, med det, man på norsk kalder flernationale selskabers virksomhed — vi ville sige kontrol med multinationale selskabers virksomhed — man nævner miljøvern og ressourceforbrug, og man siger: i særlig grad gælder det et så fundamentalt spørgsmål som krig eller fred.

Et samarbejde af forpligtende karakter, siger det norske arbejderparti, vil kræve overnationale organer, som kan gennemføre de beslutninger, medlemslandene bliver enige om. Hvert medlemsland vil på denne måde få medbestemmelsesret og indflydelse på den fælles politik; for de mindre stater vil det betyde større indflydelse på udviklingen i fremtiden. Altså igen en væsentlig konstatering på et af de områder, der har været genstand for debat her i dag.

Nu forstår jeg meget vel, at man ikke fra borgerlig side vil tage del i diskussionen om, under hvilke vilkår man bedst gennemfører den demokratiske socialisme, men det er jo lige så rimeligt og selvfølgelig, at det ønsker arbejderpartiet at gøre, og i denne vedtagelse står der, at arbejderpartiet vil omforme samfundet efter den demokratiske socialismes principper; man skriver: dette ligger til grund for den politik, vi vil føre i

[Statsmin
det vest
meget vi
EF vil g
heder for

Man k
samarbej
arbejderp
standpun
sen i et v
udbygge
ingen mo
pæisk sar
gelsen m
norske fo
lemskab i

Her sh
nemgang
tisk, den
sentlige s
her i dag,
hvor vi fr
vil for f
samme sv
store land

Under
danske uc
et i norsl
udenrigsø
danske re
lemskab,
keafstemr
ge: hvad
der ligger
end hvad
udtryk fo
været hol
vi har tru
til Norge
landsmøde
er den da
det, lige si
ten unde
nævne en
nævne de
datoen for
fastlagt, d
jeg spørg

5423 26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5424

[Statsministeren.]

det vesteuropæiske samarbejde. Igen en meget væsentlig konstatering. Et udvidet EF vil give arbejderbevægelsen nye muligheder for at forme fremtidens samfund.

Man kommer også ind på det nordiske samarbejde, og vedtagelsen fra det norske arbejderpartis landsmøde fastslår som det standpunkt, man tager dér, at med deltagelsen i et udvidet EF kan vi tage vare på at udbygge det nordiske samarbejde; der er ingen modsætning mellem nordisk og europæisk samarbejde. Og så slutter hele vedtagelsen med: landsmødet henstiller til det norske folk at sige ja til forslaget om medlemskab i fællesmarkedet.

Her slutter min stærkt forkortede gennemgang af vedtagelsen, men jeg synes faktisk, den har svaret på en række af de væsentlige spørgsmål, der er blevet diskuteret her i dag, ud fra norske forudsætninger, men hvor vi fra det danske socialdemokratiske side vil for flertallets vedkommende give de samme svar, som det norske arbejderpartis store landsmødeflertal gav for få dage siden.

Under det norske landsmøde blev den danske udenrigsøkonomiminister interviewet i norsk tv, og det var ved den lejlighed, udenrigsøkonomiministeren sagde, at den danske regering vil gå ind for dansk medlemskab, selv om den vejledende norske folkeafstemning skulle gå imod. Man kan spørge: hvad ligger der bag den udtalelse? Ja, der ligger jo i og for sig ikke andet og mere, end hvad jeg selv gentagne gange har givet udtryk for. Der er ikke tale om, at der har været holdt et specielt ministermøde, hvor vi har truffet denne beslutning med adresse til Norge eller med adresse til det norske landsmøde. Det, der her er givet udtryk for, er den danske regerings holdning, har været det, lige siden vi besluttede at skrive traktaten under den 22. januar. Og skal man nævne en særlig dato, kunne man måske nævne det pressemøde, jeg holdt den dag, datoen for den danske folkeafstemning blev fastlagt, det var den 7. marts; da besvarede jeg spørgsmålet om, hvorvidt regeringen

ville gå ind for dansk medlemskab, uanset om den norske folkeafstemning skulle falde anderledes ud, end vi ventede, med et ja.

Men meningen er naturligvis ikke, at den socialdemokratiske mindretalsregering ved at udtrykke denne holdning ønsker at binde socialdemokratiets ekstra kongres til september og naturligvis ej heller at søge at forhåndsbinde folkeafstemningen.

Dette gav socialdemokratiets næstformand, arbejdsminister Erling Dinesen, og jeg udtryk for i en udtalelse, vi fremsatte i mandags, og som jeg skal tillade mig at citere. Vi sagde her:

„Regeringen hverken kan eller vil binde den socialdemokratiske EF-kongres til september. Derimod skylder regeringen såvel kongressen som den danske offentlighed og vore forhandlingspartnere, herunder Norge, at have et klart standpunkt. Både Norges regering og Danmarks regering har skrevet under på traktaten, og et stort flertal på det norske arbejderpartis kongres har stemt for medlemskab. Dette er tungtvejende kendsgerninger. Nogle af de spørgsmål, der kan skabe vanskeligheder i Norge, f. eks. at den 12 sømils fiskerigrænse formelt kun er garanteret for 10 år, kan ikke være afgørende for Danmark, men der vil være delegerede på den socialdemokratiske septembekongres, der har en anden opfattelse, og de vil få fuld adgang til at øve medindflydelse på kongressens endelige beslutning.“

Det er da klart, at de delegerede på denne kongres har deres fulde og rent selvfølgelig ret til en selvstændig behandling af og en selvstændig beslutningstagen alle spørgsmål markedsbeslutningen vedrørende.

Hr. Niels Helveg Petersen spurgte, om det så ikke var ulogisk, at regeringen havde fastlagt det danske folkeafstemningstidspunkt til en uge senere end det norske folkeafstemningstidspunkt, når vi altså set med regeringens øjne ikke mener, at den kan være afgørende for os. Nej, det er efter vores opfattelse ikke ulogisk. Der er givetvis mange vælgere, der vil ønske at kende ud-

[Statsministeren.]

faldet af den norske folkeafstemning, før de selv træffer deres beslutning om, hvorvidt de vil stemme ja eller nej. Og det sikrer vi dem altså mulighed for ved, at den danske besluttede folkeafstemning falder en uge efter den norske rådgivende. Derfor mener jeg, at datoen er rigtigt fastlagt.

Den konservative ordfører, hr. Stetter, stillede nogle spørgsmål til mig om, hvornår man kunne vente lovforslag, der skulle give de nødvendige bemyndigelser til landbrugsminister og fiskeriminister, især vedrørende administrationens tilrettelægning, efter at medlemskab er blevet vedtaget, hvis det bliver vedtaget. Der må jeg erkende over for hr. Stetter, at det var regeringens oprindelige hensigt, at disse lovforslag skulle have været fremsat nu og allerede skulle have været inde i lovgivningsarbejdet. Men vi har ført ret udførlige forhandlinger med erhvervene om disse ting og har da selvfølgelig også haft samtaler med landbrugserhvervet om det, og vi er kommet til det resultat — jeg erkender, ikke uden en vis bekymring, men har dog fundet det forsvarligt at komme til det resultat — at vi venter med at fremsætte disse lovforslag, til den nye folketingssamling er begyndt. Det betyder, at lovforslagene vil komme omgående, efter at vi er trådt sammen i begyndelsen af oktober, og vi forudsætter så en meget hurtig behandling af lovforslagene.

Nu, hvor selve problematikken har været gennemtygget med organisationerne, tror jeg, at vi vil kunne komme med lovforslag straks efter folketingets sammentræden, og vil håbe på en hurtig gennemførelse. Det er klart, at man i henholdsvis landbrugsministeriet og fiskeriministeriet i sommerens løb vil forberede tingene, sådan at altså de 4 måneder, der er fra begyndelsen af oktober til 1. februar, som er tidspunktet, hvor landbrugsordningerne gælder for Danmark, såfremt vi bliver medlem, skulle være tilstrækkelige. Jeg tror, man vil give mig ret i, at folketingets arbejdsprogram i forvejen nu er så stærkt belastet, at det vil være en fordel for folketinget at kunne tage de to lovforslag, der vil kræve meget udvalgsarbejde, ud mod til gengæld forhåbentlig at kunne gennemføre dem hurtigt til oktober.

Der var jo mange aspekter i de mange særdebatter, der fandt sted især i eftermid-

dags mellem henholdsvis tilhængere og modstandere af EF, som det kunne være interessant at tage fat på. Jeg skal kun gå ind på en enkelt af disse særdebatter. Det var den debat, der fandt sted mellem hr. Koch og hr. Bendix. Jeg synes nok, det var en debat, der kunne føre til overvejelser. Hr. Koch synes jo næsten at fortryde hele USAs udvikling siden borgerkrigen fra 1861-1865 og til i dag, og hvis jeg forstod hr. Koch rigtigt, var han meget nær ved at ville foretrække et løsere statsforbund i USA; om det ligefrem var konføderationen i stedet for føderationen, ved jeg ikke, men jeg kunne ikke lade være med at blive en lille smule betænkelig. Nu nærer jeg ingen tvivl om, at man i USA ligesom i Danmark trænger til mange administrative reformer og mange politiske reformer; jeg tror også, man trænger til reformer i retning af decentralisering. På det punkt er der i og for sig ingen uenighed mellem hr. Koch og mig, men jeg ville dog være lidt bekymret ved en så generel tilslutning til kritikken af centralstyret i Washington, som hr. Koch var tilbøjelig til at lade komme til orde. Det ville gøre mig betænkelig, og det ville forekomme mig at være at tage stilling i amerikansk politik til tendenser af lidt konservativt tilsnit, som jeg ved ellers ikke tilhører hr. Kochs politiske stil. Men det er muligt, at jeg har misforstået hr. Koch, og at det slet ikke er det, han har ment.

Det var det ene, jeg ville sige, og det viser altså, hvor langt en markedsdebat kan føre.

Det andet er, at enhver sammenligning mellem samfundsorganisationen, den politiske statsorganisation, i USA, og så det, vi tilslutter os ved at gå ind i EF, halter indtil det urimelige, ja, indtil det selvudslettende. Jeg ved godt, at der ud over Europa findes, hvad jeg ville kalde europæister, som ikke kan føre integrationen langt nok frem og hurtigt nok frem. Men jeg tror, at selv de mest optimistiske blandt disse europæister — nu ved jeg ikke, om man skal kalde dem aggressive, eller man skal kalde dem progressive, det er jo lidt en smagssag — men selv de mest optimistiske blandt dem vil da ikke drømme om, at vi inden for en overskuelig række af årtier ville stå over for en europæisk samfundsdannelse, der på nogen måde kan sammenlignes med det, USA har skabt efter borgerkrigen. Derfor synes jeg ikke, at

[St
sam
deba
H
ved
nogl
spør
må
Grø
det
dato
skal
mot
det,
hvis
ning
stat
fler
ville
grøn
ning
fet
grøn
svir
ville
læg;
A
star
ster
res
alle
I
ling
de f
ripr
sorr
jeg
dis
fore
mel
lan
den
at
for
res
I
hvo
ej,
fær
fulk
såd
I
kor
har

[Statsministeren.]

sammenligningen var vejledende for vores debat.

Hr. Moses Olsen rejste nogle spørgsmål vedrørende Grønland. Jeg skal besvare nogle af dem. Hr. Moses Olsen rejste bl. a. spørgsmålet om afstemningsdatoen, og dér må jeg sige, at jeg finder, ligesom jeg ved Grønlandsministeren har givet udtryk for det i et svar til landsrådet, at afstemningsdatoen i Grønland og i det øvrige Danmark skal falde sammen. Jeg er helt enig med de motiver, Grønlandsministeren har givet for det, og som hr. Stetter tilsluttede sig i dag: hvis man tænkte sig, at Grønlandsafstemningen faldt senere og der allerede var konstateret et, skal vi sige tilstrækkelig stort flertal til, at den grønlandske stemme ikke ville gøre nogen forskel, ja, så ville den grønlandske afstemning forekomme meningsløs. Og skulle det være, at der var truffet en afgørelse med en så lille margen, at de grønlandske vælgere kom til at udgøre det sving, der traf den endelige afgørelse, så ville det være et ganske urimeligt pres at lægge på de grønlandske vælgere.

Af de grunde må jeg tilslutte mig det standpunkt, at det rigtige er, at folkeafstemningsdatoen for de grønlandske vælgere vedkommende bliver den samme, som allerede er fastlagt, nemlig den 2. oktober.

Det er rigtigt, at der skal føres forhandlinger mellem det grønlandske landsråd og de færøske myndigheder om en række fiskeriproblemer inden for den sømilegrænse, som er tilkendt Grønland. Jeg synes ikke, jeg her skal gå nærmere ind på, hvordan disse problemer skal løses — jeg ved, der foreligger en korrespondance om det, også mellem Grønlandsministeren og det grønlandske landsråd — men jeg skal henvise til den korrespondance og udtrykke ønsket om, at man vil kunne forhandle i god gensidig forståelse og finde frem til nogle positive resultater.

Hr. Djurhuus fremførte det synspunkt, at hvorvidt Færøerne kommer med i EF eller ej, er en færøsk afgørelse og udelukkende en færøsk afgørelse. Det vil jeg gerne give min fuldtone tilslutning; det er nøjagtig sådan, det forholder sig.

Hr. Overgaard Nielsen ville gerne have en kommentar af mig til nogle synspunkter, han fremsatte. Den kommentar vil jeg me-

get gerne give. Det forholder sig sådan, at enhver dansk vælger, enhver stemmeberettiget statsborger har en stemme ved folkeafstemningen. Og det forholder sig sådan, at hver vælger selv bestemmer suverænt, hvordan han vil stemme. Det gælder altså uanset den enkelte vælgers partitilhørsforhold, det gælder hr. Overgaard Niensens vælgere i — er det vestre storkreds — og det gælder mine vælgere: de kan stemme, ganske som de synes, på folkeafstemningsdagen.

(Kort bemærkning).

Stetter: Den 29. oktober meddelte regeringen markedsudvalget, at man snarest ville fremsætte 3 konsekvenslovsforslag: et forslag til bemyndigelseslov om fiskeriet, et for landbrug og gartneri og så et sæt jordlovsforslag. Det var ifølge regeringens mening særdeles vigtigt, at disse lovforslag kom frem omgående, og at de blev behandlet her i tinget omgående. Dette synspunkt tilsluttede vi os.

Jeg vil gerne spørge statsministeren: med hvilken begrundelse skyder man nu fremsættelsen af bemyndigelseslovsforslagene vedrørende fiskeri og gartneri og landbrug ud til efter folkeafstemningen?

Statsministeren (J. O. Krag): Med den begrundelse, jeg anførte i det indlæg, jeg lige har givet: vi har ført omfattende forhandlinger med erhvervene, vi er ikke under disse forhandlinger nået frem til en enighed med erhvervene om, hvordan disse lovforslag skal se ud, men har dog opnået en vis afklaring. Vi er derefter kommet til det resultat, at det er forsvarligt også under hensyntagen til det enorme arbejdspress, folketinget har over sig, at lade gennemførelsen af denne lovgivning vente til efter folkeafstemningen, sådan at lovforslagene vil blive fremsat umiddelbart efter, at folketinget træder sammen den 3. oktober. Og vi vil så håbe på en hurtig gennemførelse, sådan at det administrationsapparat, vi skal have stående klart den 1. februar 1973, den dag står på benene og er funktionsdygtigt.

(Kort bemærkning).

Stetter: Vi mener, det er særdeles vigtigt, at vælgerne kender disse love om landbrugs og om fiskeriets forhold inden afstem-

[Stetter.]

ningen. Det var regeringens synspunkt i oktober måned, det var også regeringens synspunkt, at det var nødvendigt af hensyn til, at administrationen skulle køre allerede fra 1. januar 1973 i hvert fald for fiskeriets vedkommende og fra februar måned for landbrugets vedkommende.

Jeg synes ikke, der lå nogen forklaring i statsministerens redegørelse her om, hvorfor man har skiftet stilling. Jeg vil opfordre statsministeren til at overveje situationen nok en gang; jeg tror, det er vigtigt, at vi får dette spørgsmål afklaret, dels af hensyn til folkeafstemningen, dels af hensyn til administrationen.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Nu er jeg ikke helt sikker på, at hr. Stetter ikke forveksler forskellige ting. Hr. Stetter siger, at det er vigtigt, at vi kender landbrugets forhold og fiskeriets forhold. De love, der her er tale om, vedrører i og for sig ikke landbrugets og fiskeriets vilkår under EF, de vedrører de administrationsformer, der skal anvendes. Og dér kunne vi da godt give oplysning om, hvorledes regeringens tanker har været, og hvad det altså vil blive for problemer, folketinget vil blive stillet over for, når vi mødes igen til oktober. Det vil f. eks. være muligt i markedsudvalget at give sådanne oplysninger.

Derimod har problemerne om, hvad fiskeriets vilkår bliver i EF, og hvad landbrugets vilkår bliver i EF, ikke noget med den lovgivning at gøre.

Endelig er der et tredje sæt problemer, og det er spørgsmålet om, i hvilket omfang støtteordningerne til landbruget kan afvikles, når vi kommer ind i EF. Det forhandles i øjeblikket med landbruget, og de love, der vedrører landbrugets støttelovgivning, kommer selvfølgelig frem til behandling og færdiggørelse her i tinget. Jeg tror, det er det sidste, hr. Stetter har haft i tankerne, og dér kan vi altså love at lovgivning kommer.

Ministeren for udenrigsøkonomi (*Ivar Nørgaard*): Folketinget har i dag i omkring 8 timer haft en meget livlig og alsidig debat om fællesmarkedsproblemerne, og jeg har fyldt en hel notesblok op med de emner, der har været berørt. Jeg går imidlertid ud fra, at det må være min opgave at trække de

ting frem, som efter min vurdering er de centrale, idet jeg så går ud fra, at enkelte af medlemmerne, hvis de ikke føler, at jeg har besvaret det for dem vigtige spørgsmål, så vil holde mig til talerstolen senere.

Flere af medlemmerne og flere af ordførerne var inde på det meget vigtige spørgsmål om dansk suverænitetsafgivelse og spørgsmålet om den økonomiske og monetære union.

Hr. Morten Lange udbad sig en nærmere redegørelse og præcisering fra min side om suverænitetsafgivelsens omfang, og hr. Nyboe Andersen spurgte, hvad der var sket på de møder, der har været afholdt i Bruxelles i den seneste tid, vedrørende indholdet af det såkaldte topmødes beslutninger eller forberedelse af det vedrørende dette emne.

Derfor skal jeg indledningsvis sige nogle ord om suverænitetsafgivelse og den økonomiske og monetære union. Det er, som jeg sagde det i min tale ved fremsættelsen, ganske klart afgrænset, på hvilken måde vi, hvis vi tilslutter os fællesmarkedet, afgiver suverænitet. Det er præciseret i vor lov i § 4, og det er en udtømmende præcision.

Det, der kan rejse problemer, er, hvordan det forholder sig med de beslutninger, der blev truffet på Ministerrådsmødet i februar 1971, og som blev til resolutionen i marts 1971 om den økonomiske og monetære union. Jeg må indrømme, at jeg ikke har noget stort håb om, at jeg kan overbevise skeptikere og modstandere om, at der her ikke er tale om videregående bindinger. Men da jeg jo er blevet spurgt, vil jeg dog endnu en gang gøre et forsøg.

Det, man besluttede på Ministerrådsmødet i februar 1971, var, at man ville gennemføre den første fase af det, der var indeholdt i den såkaldte Wernerplan, nemlig samarbejde, konsultation om den økonomiske og monetære politik. Man har ikke — og jeg understreger ikke — bundet sig til de to næste faser, der var indeholdt i Wernerplanen, men overladt det til Ministerrådet, og i Ministerrådet vil de ansøgende lande have medindflydelse og afgørende indflydelse på, hvilke beslutninger der skal træffes. Det er udtrykkelig fastslået, at man kan anvende to forskellige artikler i Romtraktaten, hvis og når man beslutter sig til et videregående økonomisk samarbejde end den første fases rådgivning og konsultation. Så kan man

[Minis
anvend
man in
beslutte
menter
litik. E
om det,
opbygg
Hvis

nyet su
ver tale
for det f
nu blive
gende p
går ind
overnati
Minister
rer de b
retligt h
vort ver
den saa
drøfter
taten. D
denne sa
vedtages

Det m
klaret og
gængere
det, der
tet os til
og kan i
medmind
nemfører
som vi m

Så sige
af den m
ten Lang
kunne gå
Morten I
tale om s
misforstå
lerne 103
suverænit
melser, de
bestemme
sigt at vi
ringer og
samlinger
man træf
disse artik
rænitetsaf
overnation
Det, de
valutapro

er de
lte af
g har
ål, så
ordfø-
pørgs-
se og
mone-
rmere
de om
g hr.
r sket
bruxel-
ldet af
eller
mne.
nogle
økon-
om jeg
n, gan-
de vi,
afgiver
vi § 4,
vordan
er, der
februar
marts
re uni-
r noget
skepti-
ikke er
da jeg
dnu en
rådsmø-
lle gen-
ar inde-
nemlig
ronomi-
te — og
til de to
rnerpla-
let, og i
de have
lelse på,
Det er
anvende
en, hvis
egående
ste fases
an man

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]
anvende den artikel, som forudsætter, at man inden for den nuværende Romtraktat beslutter i de enkelte regeringer og parlamenter at følge en koordineret og fælles politik. Eller man kan, hvis man bliver enig om det, foreslå, at man går så vidt, at man opbygger et overnationalt organ.

Hvis det sker, vil der blive tale om fornyet suverænitetssafgivelse. Og hvis der bliver tale om noget sådant, forudsætter det for det første, at alle lande — hvor mange vi nu bliver, men hvis det bliver alle de ansøgende plus de nuværende: alle ti lande — går ind for, at man skal opbygge et sådant overnationalt organ, og går ind for det i Ministerrådet, og at man dernæst gennemfører de bestemmelser, de enkelte lande statsretligt har i deres grundlove, og det vil forvort vedkommende sige, at vi gennemgår den samme procedure, som vi i øjeblikket drøfter vedrørende tiltrædelse af Romtraktaten. Der skal altså 5/6s majoritet til her i denne sal, eller hvis det ikke opnås, skal det vedtages ved en folkeafstemning.

Det mener jeg at jeg mange gange har forklaret også hr. Morten Lange og hans forgængere som ordførere for SF. Det er stadig det, der er situationen. Vi har ikke forpligtet os til videregående suverænitetssafgivelse og kan ikke forpligte os til noget sådant, medmindre vi her i denne folketingsal gennemfører nøjagtig den samme procedure, som vi nu skal gennemføre.

Så siger hr. Morten Lange, at det fremgår af den nuværende Romtraktat — hr. Morten Lange nævnte artiklerne 105-108, man kunne gå helt ned til 103-108, det gjorde hr. Morten Lange måske også — at der dér er tale om suverænitetssafgivelse. Men det er en misforståelse. Der er ikke tale om, at artiklerne 103-108 er udtryk for nogen form for suverænitetssafgivelse, idet der er bestemmelser, der kræver enstemmighed, og der er bestemmelser, som udelukkende har til hensigt at virke vejledende for de enkelte regeringer og de enkelte landes lovgivende forsamlinger, og det er i disse forsamlinger, man træffer beslutning. Der er ikke én af disse artikler, der indeholder krav om suverænitetssafgivelse eller undergivelse af noget overnationalt organ.

Det, der er sket, er, at på grund af de valutaproblemer, der opstod sidste år, er

man ikke kommet ret langt selv ikke med det, der blev besluttet vedrørende de første tre år. Men i mandags havde vi i Bruxelles — og det spurgte hr. Nyboe Andersen om — et forberedende møde, hvor de ti landes ministre, de seks nuværende medlemslandes og de fire ansøgende landes ministre, havde lejlighed til at give udtryk for én efter én, hvad der for de enkelte lande var deres formål og ønske vedrørende en økonomisk og monetær union.

Dér var det bemærkelsesværdigt, at der var enighed om, at man måtte gå temmelig langt, hvad angår en valutarisk ordning. Fra dansk side havde jeg den ære at give udtryk for, at vi ville gå meget langt; vi ønskede, at man opnåede en så vidtgående ordning på dette område som overhovedet muligt, vi ville meget gerne gå med til at fastlåse valutakurserne sådan, at man overhovedet ikke kunne bevæge sig. Så langt er andre lande ikke enig med os, men man har nu allerede opnået enighed om en ret vidtgående fastlægning af valutakurserne og et princip, hvorefter de enkelte lande ikke egenmægtigt kan ændre disse valutakurser. Det må helt klart være i dansk interesse, at noget sådant sker, og derfor må det også være noget, vi fortsat må arbejde for at man fortsætter med at udbygge, helst også på global basis i samarbejde med lande uden for fællesmarkedet.

Men her har vi altså et eksempel på, at de lande, der har indgået et samarbejde i fæltesmarkedet, kan opnå resultater, inden man kan opnå det på global basis, og det er efter min mening et godt eksempel på, at fællesmarkedet er et praktisk værktøj i retning af videregående samarbejde end det, man i øvrigt kan opnå i de store eksisterende globale institutioner.

Der er derimod ikke tale om, at der fra nogen side blandt disse ti landes repræsentanter var forslag om, at man skulle fastlåse f. eks. konjunkturpolitikken, finanspolitikken eller pengepolitikken. Ikke ét lands repræsentant fremlagde et sådant forslag, og jeg tror, det er almindelig erkendt, at den eneste fornuftige måde, der kan bringes i anvendelse, er, at man bringer oplysninger om sin egen konjunkturpolitik, at man bringer oplysninger om sit eget lands budget og dets bestanddele, at man sørger for at koordinere politikken på frivillig grund, og at

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

man forsøger at tage hensyn til de virkninger, ens egen økonomiske politik har på de andre landes. Men der er altså ikke tale om nogen form for overnational myndighed eller binding af de enkelte lande.

Det samme gælder på socialpolitikens område. Hr. Albertsen har allerede givet udtryk for det; jeg er helt enig i, at man ikke ved at tilslutte sig den økonomiske og monetære union, sådan som den er vedtaget hos ministrene på Ministerrådsmødet i februar og i resolutionen i marts 1971, har bundet sig til nogen form for harmonisering af de sociale udgifter eller de sociale budgetter.

Det, der er tale om, er kun, at man i koordineringen af den fælles konjunkturpolitik tager hensyn til bestanddelene af det samlede budget, men ikke forpligter sig til budgetternes højde eller indhold.

Jeg skal så vende mig til enkelte konkrete spørgsmål, først og fremmest fra ordførernes side. Jeg kan sige til hr. Stetter, at vi naturligvis er indstillet på i regeringen at gå så langt som overhovedet muligt med at forbedre det, der skal ske, hvis og når vi bliver medlem af fællesmarkedet, og vi har naturligvis under overvejelse, hvordan vi skal udfylde de forskellige organer, hvilke poster vi skal have besat af tjenestemænd, hvilke tjenestemænd det drejer sig om osv., men vi kan jo ikke gøre andet end at træffe forberedelserne; vi må afvente afstemningen, før vi træffer egentlige dispositioner. Men jeg er helt enig med hr. Stetter i, at man kan ikke vente med at overveje situationen og finde rimelige ordninger, indtil afstemningen har fundet sted, man må være forberedt, og det forsøger vi efter bedste evne.

Til hr. Niels Helveg Petersen, der spurgte om en rapport, som professor Max Sørensen har været med til at udarbejde, vil jeg gerne sige, at det er først i de allerseneste dage, vi har modtaget meddelelse om indholdet af denne rapport. Vi vil sørge for, at den bliver oversat og kommer til markedsudvalgets kendskab så hurtigt som muligt. Men jeg understreger, at der her er tale om et ekspertudvalg, som blot har afgivet en betænkning, der derefter skal behandles i Kommissionen og i Rådet, og vi er naturligvis ikke, ihvorvel vi har haft en dansker med som ekspert, på nogen måde forpligtet af indhol-

det af denne rapport. Det må vi selvstændigt tage stilling til, når vi har haft lejlighed til at sætte os ind i det. Derfor vil jeg gerne på nuværende tidspunkt nøjes med at gentage det synspunkt, jeg gav udtryk for i min tale ved fremsættelsen af lovforslagene, at vi er indstillet på, at i det omfang, der bliver tale om at styrke institutionerne, må det være en klar dansk forudsætning — og deri er vi enige med en række andre lande — at så må Parlamentets kontrolfunktioner styrkes i mindst samme grad. Men når vi kender rapportens indhold, må vi jo have en drøftelse af hele problematikken også i markedsudvalget, og dér går jeg ud fra vi kan vende tilbage til detaljer.

Hr. Hjortnæs nævnte, at jeg i en kronik i Politiken havde gjort opmærksom på, at det var ret sandsynligt, at vi ville kunne opnå en frihandelsaftale, hvis vi ikke blev medlem af fællesmarkedet, og det mener jeg naturligvis fortsat. Men hr. Hjortnæs udledte derefter den konklusion, at så måtte al tale om udflytning af danske virksomheder til udlandet forstumme, for når handelsministeren, sagde hr. Hjortnæs, selv erkender, at man kan få en frihandelsaftale, som jo betyder, at der ikke er nogen indbyrdes toldmur, må det ikke mere kunne anvendes som argument, at danske virksomheder kunne tænkes at ville placere sig uden for landets grænser, altså inden for fællesmarkedet, i en sådan tænkt situation.

Jeg er ikke enig med hr. Hjortnæs i den konklusion. For det første vil der jo i en medlemskabssituation være tale om, at dansk erhvervsliv og det danske samfund får indflydelse på de spilleregler, der kommer til at gælde for industriens samarbejde inden for en fælles europæisk industripolitik. For det andet er en frihandelsaftale, sådan som den nu vil blive opnået forhåbentlig af svenskerne, østrigerne m. fl., være en tidsbegrænset aftale, og der vil være en række muligheder for fællesmarkedet til at indføre særlige ordninger, hvis nogle af deres brancher eller virksomheder kommer i vanskeligheder. Det er grunden til, at der selv i dag er svenske virksomheder, der planlægger at placere datterselskaber i Danmark, vel vidende, at de kan få en frihandelsaftale med fællesmarkedet, simpelt hen fordi man som medlem af fællesmarkedet er sikker på, for det første at toldfriheden er evig, da aftalen

[Min
jo er
andet
forans
hvis f
junkt
for er
at ma
ikke l
virks
aftale.
del d
samm
øjeblik
I d
på sp
Sicco
har be
møde
merne
Hr.
forvæ
kunne
staltn
end h
det f
Lange
dags l
udtry
staltn
bets g
drejer
Det
nings
kurre
Hvis
føre
enten
offent
erhve
en sæ
dansk
cemæ
erhve
når n
inden
nings
genne
hvorf
tede l
ville
rence
overe

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

jo er evig og ikke tidsbegrænset, for det andet at der ikke kan iværksættes afværgeforanstaltninger fra fællesmarkedets side, hvis fællesmarkedet kommer ud for konjunkturmæssige eller andre problemer. Derfor er jeg altså ikke enig med hr. Hjortnæs i, at man uden videre kan gå ud fra, at der ikke bliver tale om udflytning af danske virksomheder, hvis vi skulle få en frihandelsaftale. Vi må sikkert indstille os på, at en del danske virksomheder vil stille sig på samme måde, som svenskerne stiller sig i øjeblikket.

I diskussionen har man også været inde på spørgsmålet om de emner, der er berørt i Sizzo Mansholts brev, og om emner, man har berørt i drøftelserne på det forberedende møde i Bruxelles, bl. a. forureningsproblemerne.

Hr. Morten Lange mente, det var helt forvrøvlet at tro, at man i fællesmarkedet kunne gennemføre antiforureningsforanstaltninger, der skulle være mere effektive, end hvis det var på national basis, eller hvis det foregik i globalt regie, og hr. Morten Lange fandt, at det lå i selve det gammel-dags liberale system, som Romtraktaten var udtryk for, og at en antiforureningsforanstaltning ville være i strid med Fællesskabets grundlag, fordi det er konkurrencefordrejende, sagde hr. Morten Lange.

Det er ganske urigtigt, idet en antiforureningsforanstaltning jo højst kan være konkurrencefordrejende med modsat fortegn. Hvis vi f. eks. her i Danmark vil gennemføre antiforureningsforanstaltninger, kan vi enten gøre det ved at finansiere det over de offentlige budgetter eller ved at pålægge erhvervsvirksomhederne en restriktion eller en særlig økonomisk byrde. Derved stiller vi dansk erhvervsliv i en vanskelig konkurrence-mæssig situation over for de andre landes erhvervsliv, og det, der derfor er tale om, når man taler om videregående samarbejde inden for fællesmarkedet om antiforureningsforanstaltninger, er naturligvis, at man gennemfører fælles normer og standarder, hvorved man pålægger erhvervslivet ensartede byrder i alle fællesmarkedslandene. Det ville ikke være noget, der fører til konkurrencefordrejning. Det vil tværtimod være i overensstemmelse med principperne om

ensartet belastning af de enkelte brancher og erhverv i fællesmarkedslandene.

Derfor tror jeg, det er langt mere realistisk at forestille sig fremskridt på dette område i samarbejde med andre industrialiserede lande, som fællesmarkedslandene er, end at tro på, at man kan ordne det selv, eller man kan klare det på globale arrangementer, hvor man jo skal lave aftaler med lande af helt vidt forskellig udviklingsgrad.

Man har også — og det er det sidste, jeg skal nævne i denne omgang — været inde på mere ideologiske problemer i forbindelse med eventuel dansk tilslutning til fællesmarkedet; det har navnlig været mine egne partifæller og SF-repræsentanter, der har været inde på spørgsmålet om, hvordan vi kunne bevare de sociale fremskridt, vi har opnået her i landet, hvis vi bliver medlem af fællesmarkedet, og måske navnlig, hvordan vi kunne arbejde for en videreførelse af de ideer, de socialdemokratiske og folkesocialistiske partier står for.

Jeg mener, det er blevet ganske godt udtrykt af den norske partiformand og statsminister, Trygve Bratteli, som jeg gerne vil citere for en del af det indlæg, han holdt på det norske arbejderpartis landsmøde forleden dag. Om de emner, der har været i denne debat, sagde Bratteli:

„Det er interessant at mærke sig, at der var stor og bitter strid i hvert af de seks lande, da de i sin tid skulle afgøre deres egen indtræden i Fællesskabet . . . Denne oprindelige strid lagde sig forholdsvis snart. I dag er der ingen kræfter af betydning, der ønsker Fællesskabet opløst. De vil bygge videre på det og styrke det, og de arbejder oprigtigt også for, at Fællesskabet skal blive udvidet. Dette gælder ikke mindst vore venner i den demokratiske arbejderbevægelse, de socialistiske partier og fagorganisationerne.“

Trygve Bratteli sagde endvidere:

„Det europæiske Fællesskab er som institution hverken kapitalistisk eller socialistisk. Dets fremtidige politiske indhold vil blive bestemt af styrken i de forskellige sociale og politiske kræfter, som virker inden for området. Selv et overfladisk studium viser os her en ufærdig organisation. Den vil udvikle sig videre i pagt med krav og behov i årtier fremover.“

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

Og han sagde noget, jeg mener er overordentlig relevant for den debat, vi har haft her i dag:

„Spidsfindig paragraffortolkning kan kun kaste lidt lys over, hvad denne udvikling kan føre til i fremtiden. Det er at sætte sig ved siden af det levende liv, om vi proklamerer for Europa: lav først det helt perfekte, så skal vi samarbejde med jer. Livet byder os aldrig sådanne vilkår. Vil vi have indflydelse, må vi gå ind i et samarbejde for til enhver tid at forme det bedst mulige og ved dette sikre os medbestemmelse i det område, vi lever i.“

Jeg mener, at den norske statsminister her meget klart har givet udtryk for et synspunkt, som den del af socialdemokraterne, der er klare tilhængere af dansk medlemskab af fællesmarkedet, også står for. Hvis vi vil arbejde for den demokratiske socialisme og tror på den, så kan vi kun opnå videregående resultater i et teknologisk udviklet samfund i tæt samarbejde med andre udviklede samfund, og derfor mener jeg, at det er i bedste overensstemmelse med den demokratiske socialisme at sige ja til medlemskab af fællesmarkedet.

Boligministeren (Helge Nielsen): Hr. Per Dich rejste i sit indlæg tidligere på dagen en række spørgsmål vedrørende boligpolitikken ved vort eventuelle medlemskab af fællesmarkedet, og hr. Per Dich nævnte bl. a. det problem, at der bliver fri adgang til at etablere sig med erhvervsrettet handel med jord og ejendomme samt erhvervsrettet udlejning af fast ejendom, herunder lejligheder.

Jeg kan oplyse, at det spørgsmål ganske rigtigt, som hr. Per Dich også redegjorde for det, har været forelagt markedssekretariatet, og det fremgår af markedssekretariatets svar, at liberaliseringen af etableringsretten inden for de enkelte erhverv omfatter ret til at erhverve fast ejendom, når dette er af betydning for udøvelsen af erhvervet. Men — og det fik hr. Per Dich ikke med i sin redegørelse — det siges også i svaret, at liberaliseringen imidlertid kun omfatter en ophævelse af diskriminerende restriktioner. Etableringsretlige restriktioner, som gælder både for danske og udlændinge, skal ikke

afskaffes. Og det er rigtigt, at EF-direktiverne bestemmer, at personer og virksomheder, der omfattes af direktiver, skal have ret til på samme vilkår som danske at opføre boliger og erhvervsjendomme med henblik på efterfølgende udlejning eller salg.

De lovgivningsmæssige og administrative reguleringer af lejeforholdene, som findes i Danmark, vil kunne opretholdes i og med, at de lige fuldt ud gælder for danske som for udenlandske statsborgere. Eventuelle fremtidige bestemmelser må ligeledes ikke være diskriminerende for ikke at komme i strid med de nævnte EF-principper, og ligeledes er der selvsagt samme adgang til at skride også strafferetligt ind over for EF-borgere og -selskaber i tilfælde af misbrug og overtrædelse af gældende bestemmelser som over for danske statsborgere.

Hr. Per Dich nævnte også spørgsmålet om forkøbsret i forbindelse med jordlovgivningen og sagde, at dette ville betyde meget store omkostninger. Jeg kan sige, at vi i ministeriet ikke er bekendt med erfaringer, der peger i retning af, at forkøbsret medfører højere priser end normalt. Forkøbsretten giver det offentlige mulighed for at indtræde i en allerede aftalt handel på de vilkår, køberen vil være bundet af, hvis det offentlige ikke vil købe ejendommen. Der er næppe grund til at antage, at der vil være forskel på prisdannelsen ved en forkøbsret og en tilbudspligt.

Jeg kan i øvrigt her henvise til et svar, jeg har givet til det folketingsudvalg, der behandler disse problemer, hvor vi redegør både for tilbudspligt, forkøbsret og ekspropriation.

Hr. Per Dich anser det også for et ubehageligt perspektiv, at kapitalstærke byggeforetagender fra andre EF-lande vil benytte sig af den frie etableringsret under fællesmarkedet til opførelse af kvalitetsskrabet byggeri efter vore idealer: små lejligheder. Her kan jeg udtrykke, at der gælder nøjagtigt de samme bygge Lovgivningsmæssige og planlægningsmæssige bestemmelser for udlændinge som for danske firmaer, og i øvrigt må man vel også lægge vægt på den mulighed, at EF-medlemskabet giver danske entreprenørfirmaer i stort omfang mulighed for at opføre boligbyggeri i andre EF-lande. Der er altså ikke nogen betænkeligheder i så

5439

[Boli
hense
klart
lands
Hr
den
bygge
hertil
til E
vort
beste
borge
sig h
statsl
dansk
de, h
gens

En
målet
kan l
store
og de
ændr
et me

En
mom
finde
ikke
mærl
nuvæ
regle
dette
syn

medl
Vo
i stri
imidl
nærm
bereg
er de

En
rigt
strid
bolig
kunn
ning
refus
nuvæ

direkti-
ksomhe-
have ret
t opføre
henblik

istrative
findes i
og med,
som for
lle frem-
rke være
e i strid
ligeledes
at skride
borgere
og over-
som over

rgsmålet
rdlovgiv-
de meget
at vi i
faringer,
t medfø-
bsretten
indtræde
lkår, kø-
offentlige
er næppe
e forskel
et og en

et svar,
valg, der
i redegør
ekspro-

st ubeha-
byggefo-
benytte
er fælles-
tsskrabet
ligheder.
er nøjag-
æssige og
for ud-
g i øvrigt
en mulig-
nske en-
mulighed
EF-lande.
neder i så

Folketingets forhandlinger. (341)

5439

26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5440

[Boligministeren.]

henseende, idet vor byggelovgivning helt klart gælder såvel for danske som for udenlandske entreprenører eller bygherrer.

Hr. Per Dich rejser også spørgsmålet om den offentlige støtte til det almennyttige byggeri under et EF-medlemskab. Jeg kan hertil svare, at vi ved en eventuel tilslutning til EF her i Danmark vil kunne opretholde vort hidtidige støttesystem. Romtraktatens bestemmelser stiller alene krav om, at statsborgere fra de øvrige EF-lande i støttedmæssig henseende skal ligestilles med danske statsborgere. I øvrigt er jo udenlandske og danske statsborgere allerede i dag ligestillede, hvad angår boligstøtte og lejelovgivningens beskyttelsesregler.

Endelig berørte hr. Per Dich også spørgsmålet om moms og boligbyggeriet. Jeg kan hertil svare, at EF-momssystemet i det store og hele svarer til det danske system, og det vil ikke være nødvendigt at foretage ændringer i den danske momslovgivning ved et medlemskab af EF.

Enkelte mindre væsentlige divergenser i momslovgivningen bør dog nævnes. Således finder vi i andre EF-lande moms på leje, dog ikke til boligformål. Det må samtidig bemærkes, at det endnu ikke er lykkedes de nuværende EF-lande at nå frem til fælles regler på dette område; hvorvidt og hvornår dette må ske, er endnu helt uvist under hensyn til de forskelligartede regler, der er i medlemslandene.

Vores momsrefusionslov vil muligvis være i strid med gældende EF-regler, men da der imidlertid ikke er truffet beslutning om de nærmere regler til gennemførelse af et fælles beregningsgrundlag for moms i EF-landene, er dette problem af helt formel karakter.

Endelig vil jeg sige, at selv om der i øvrigt til sin tid måtte blive regler, der var stridende imod EF, om fritagelse for moms på boligbyggeri, så vil Danmark jo fortsat kunne opretholde en særlig godtgørelsesordning for boligbyggeri til afløsning af momsrefusionen og af samme størrelse som den nuværende momsrefusion.

Poul Dalsager: I betragtning af den lange dag, det har været for tingets medlemmer, skal jeg love at gøre disse bemærkninger her i anden omgang korte.

Jeg vil gerne knytte en enkelt bemærkning til en ting, som blev fremført af hr. Hjortnæs, der bl. a. sagde, at Danmark ikke vil få mulighed for at ændre en uheldig udvikling i De europæiske Fællesskaber. Hertil vil jeg gerne sige, at hvis man har formodninger om, at De europæiske Fællesskaber skulle udvikle sig i uheldig retning, så ville denne uheldige retning få indflydelse på Danmarks forhold, hvad enten vi var medlem eller ej. Men en helt sikker metode til ikke at få mulighed for at påvirke EF i en bedre retning er i hvert fald selvfølgelig at vælge det synspunkt, som bl. a. hr. Hjortnæs har, ikke at ville deltage dér, hvor bestemmelserne tages. Så kunne jeg måske sige, det er næsten ikke til at bære at høre på de unge socialister, som så totalt har opgivet ideen om, at den socialistiske opfattelse, de har, er så værdifuld, at den kan bære ud over Danmarks grænser, at man på forhånd opgiver ideen om, at de tanker, vi har i vort parti, virkelig er så gode, at de kan bruges også i et større europæisk samarbejde.

En kort bemærkning til hr. Morten Lange, som sagde, at Mansholts manifest var en anklage mod fællesmarkedet. Det er sikkert rigtigt, sådan kan det meget godt betragtes, men jeg vil gerne udvide denne betragtning med at sige, at Mansholts manifest er en anklage mod hele den industrialiserede verden, og her er der såmænd ikke megen forskel på De europæiske Fællesskaber og os andre.

Til sidst en enkelt bemærkning til hr. Stetter, der påstod, at jeg havde talt om lykken ved medlemskab. Jeg er en meget jordbunden person, der ikke sådan går rundt og lover menneskene evig lykke, ej heller ved medlemskab af De europæiske Fællesskaber. Det, jeg sagde, svarede nogenlunde til hr. Stetters opfattelse, at betingelsen for, at vi kan få en fortsat fremgang på det sociale område, er, at vi har pengene til

[Poul Dalsager.]

det, og jeg tror altså, at vi lettere får de penge, at vi får en større produktion, bedre afsætningsmuligheder osv. som medlem af De europæiske Fællesskaber og dermed også en større social fremgang.

Et kort øjeblik troede jeg næsten, at hr. Stetter havde grebet i den forkerte skuffe og taget en forkert tale, idet han gav sig til at tale om den indenrigspolitiske økonomiske situation, om regeringens økonomiske politik, forholdet til erhvervslivet osv. Det kunne vi godt have taget en diskussion om. Hr. Stetter har jo selv været gruppeformand i et parti, som har deltaget i en regering, han kender problemerne, og han ved også, hvor vanskelige de er at løse. Det var jo det, der var karakteristisk for den afgående regering, at det lykkedes ikke på noget område for den at løse de problemer, som man nu påstår, at denne regering skulle have løst på det halve års tid, der er gået.

Stetter: Vi kom dog i gang i KVR-regeringens tid med saneringen af økonomien. Det er den nuværende regering, der har stoppet denne sanering, og det er betænkeligt, når vi står over for nogle kolossale opgaver.

Så er der formentlig ikke mange i salen, der kan huske, hvad hr. Morten Lange sagde i formiddags kort før frokostpausen, men mit hovedindtryk var, at han bl. a. mente, sådan sagt i bred almindelighed, at folketinget ville blive tvunget til at affinde sig med både det ene og det andet. Jeg kan ikke følge den tankegang. Jeg begriber heller ikke den opgivende holdning, som en sådan udtalelse er udtryk for. Det ligner ikke det ærede medlem, som ikke plejer at sætte hverken sit eller sit partis lys under en skæppe. Vor indflydelse vil naturligvis være afhængig af vort politiske engagement og vor politiske dygtighed, og jeg må give hr. Nyboe Andersen ret i, at hvis folketinget ikke viser Europaparlamentet mere interesse, end det f. eks. har vist FN, Europarådet og Nordisk Råd, så kan vi ikke regne med at få nogen indflydelse. Men jeg tror nu så godt om mine kolleger, at de er klar over, at vi med et medlemskab får et helt andet ansvar og en helt anden indflydelse, vel at mærke hvis vi er politisk bevidste.

Hr. Morten Lange har ret til at analysere

medlemskabssituationen, men han har egentlig også en forpligtelse til at analysere den modsatte situation, nemlig hvis det ulykkelige skulle ske, at vælgerne ikke stemmer os ind i De europæiske Fællesskaber, men det gør det ærede medlem ærlig talt ikke ret meget ved. Jeg synes, han har en forpligtelse over for sine egne vælgere til at gøre dette klart.

Hr. Morten Lange fremhævede i et senere indlæg, at vi ved et frihandelsarrangement handelsmæssigt blev friere stillet end ved tilslutning til De europæiske Fællesskaber. Denne problemstilling er aldeles urigtig. Vi kan som medlem frit handle med tredjelands, vi kan derimod ikke opretholde en fri handel med EF gennem et frihandelsarrangement. Nu kan vi ikke helt vide, hvilke vilkår rest-EFTA-landene får, men vi kan få en vis fornemmelse af det ved at følge forhandlingerne mellem EF og Sverige, og der ser vi selvfølgelig for det første, at landbrugsvarerne ikke får nogen mulighed for at komme ind i EF. Vi ser, at det samme gælder levnedsmiddelsekporten f. eks. på forædlede varers område, hverken hel- eller halvkonserver kommer ind uden told. Det betyder meget for mange af vore arbejdspladser inden for både konserverfabrikation, mejerier, slagterier osv., men yderligere må man regne med, at en række særligt konkurrencedygtige varer vil blive belagt med told. Vi ved ikke, hvilke varer Fællesskabernes institutioner vil betragte som særligt konkurrencedygtige for Danmarks vedkommende, men vi ved, at der vil blive etableret strenge overvågningsprocedurer for en lang række områder. Tænk, hvad det betyder for en virksomhedsleder, at han pludselig er i den situation, at hans produkter fra den ene dag til den anden ikke kan få fri adgang til et stort marked. Men dertil kommer en lang række andre ubehagelige restriktioner, f. eks. forskellige tekniske bestemmelser og forskrifter af sundheds- og sikkerhedsmæssig betydning. Man er efterhånden gået helt bort fra told, men der er mange lande, der beskytter sig ved disse sikkerhedsmæssige restriktioner.

Endvidere er det givet, at en lang række offentlige kontrakter forbeholdes leverandører fra medlemslandene, og hvad enten man nu kan lide det eller ej, er det givet, at sådan er det i praksis. Så ubehagelighederne

[Stetter]
komme
lige sl
og vi
tjent

Jeg
runds
der f
produ
får n
pet. a
dig j
bliver
også l

Hr.
imod
union
har n
intere
bejde.
komme
de øv
bygge
ønske
stor
mere
fast v

Og
truk
være
at de
væsen
være
retning
spørg
teknis
at vi
tilfred
vise s
gifter
period
jeg er
gen fo
efterh
højere
minist
at fine

Af
at der
stænd
noget
Jeg sy
lagt fr
vi tal

[Støtter.]

kommer først og fremmest, hvis det ulykkelige skulle ske, at vi ikke skulle komme med, og vi kan efter min mening slet ikke være tjent med et frihandelsarrangement.

Jeg kan sige, at ifølge Industrirådets rundspørge vil 27 pct. af danske virksomheder finde det hensigtsmæssigt at oprette produktion i EF-landene, hvis vi slet ikke får noget EF-tilhørsforhold, men hele 21 pct. af de adspurgte medlemmer svarer stadig ja til dette spørgsmål, hvis løsningen bliver et frihandelsarrangement. Det siger også lidt om problemets størrelse.

Hr. Morten Lange havde særlig meget imod den økonomiske og valutamæssige union. Også her er vi helt uenige. Danmark har mere end noget andet europæisk land interesse i et valutarisk økonomisk samarbejde, og jeg tror, at vort problem i de kommende år bliver et helt andet, nemlig at de øvrige medlemslande vil undlade at udbygge det samarbejde så hurtigt, som vi kan ønske det. Vi er et lille land med en meget stor udenrigshandelsomsætning, og vi har mere end nogen andre interesse i et sådant fast valutarisk samarbejde.

Og så fik vi selvfølgelig punktafgifterne trukket frem igen. Det kunne selvfølgelig være rart, om vi kunne love befolkningen, at de høje danske punktafgifter ville blive væsentligt nedsat. Det ville imidlertid ikke være ærligt at foregøgle vælgerne noget i den retning, men skal vi nu ikke lade dette spørgsmål ligge? Det er trods alt kun et teknisk problem, og hr. Morten Lange ved, at vi har fået en overgangsordning, som er tilfredsstillende i første omgang. Skulle det vise sig, at vi ikke kan sætte vore punktafgifter ned efter udløbet af denne overgangsperiode, må vi tage problemet op igen, og jeg er overbevist om, at vi så kan få ordningen forlænget. I øvrigt tror jeg på, at man efterhånden i de nuværende EF-lande får et højere punktafgiftsniveau. Samtlige finansministre i hele Europa står jo på spring for at finde nye indtægtskilder.

Af hr. Moses Olsens indlæg fremgik det, at der er politiske ønsker om en større selvstændighed for den grønlandske befolkning, noget i retning af det færøske hjemmestyre. Jeg synes, det er tilfredsstillende at få dette lagt frem på bordet, så ved vi, hvad det er, vi taler om. Det er nok for tidligt at tage

endelig stilling til denne sag, men jeg skal understrege, at vi gerne diskuterer hele dette problem. Vi finder, at det er væsentligt både af menneskelige og af økonomiske grunde, men denne diskussion vedrører ikke det aktuelle spørgsmål om Grønlands medlemskab af EF. Skulle den statsretlige stilling for Grønlands vedkommende blive ændret, hvad jeg personlig tvivler på, får det ingen betydning for landsdelens tilhørsforhold til De europæiske Fællesskaber. Grønland kan i så fald frigøres for det medlemskab, landsdelen automatisk opnår sammen med Danmark.

Hr. Stinus havde nogle bemærkninger om det nordiske samarbejde, og det undrede mig, at han lagde en sådan pessimisme for dagen. Jeg vil godt spørge ham, hvad han egentlig bygger denne skepsis på. De danske politikere, som er engageret i det nordiske samarbejde, deler ikke denne skepsis. Vi har målbevidst arbejdet på at udbygge samarbejdet, og jeg kan henvise hr. Stinus til at søge oplysninger om, hvad der er sket på dette felt, og hvad vi arbejder på at få etableret. Det er ikke en opfattelse, som vi er alene om. Den deles også af de nordiske parlamentarikere, der arbejder sammen med os i Nordisk Råd.

Jeg tror, at vi i medlemskabssituationen får behov for et tættere nordisk samarbejde, og det er grundlaget for vores bestræbelser, så man kan i virkeligheden sige, at hr. Stinus' problemstilling er fejlagtig. Vi har vel nok hidtil ikke opnået et tilfredsstillende nordisk resultat, men jeg tror, vi opnår det i fremtiden i kraft af det behov, der er for at holde os tættere ved hinanden.

Det er korrekt — og det vil jeg gerne sige til sidst — at statsministeren tidligere har understreget, at regeringen anbefaler dansk medlemskab uanset resultatet af den norske vejledende folkeafstemning. Jeg forstår derfor ikke ganske den opsigts og det postyr, som udenrigsøkonomiministerens proklamation vedrørende samme emne har fremkaldt. Jeg forstår egentlig heller ikke statsministerens redegørelse vedrørende denne sag her i folketinget. Den kan kun være til indvortes brug, og det kan ikke være meningen, at debatten her i tinget skal dreje sig om disse interne problemer. Det kan regeringspartiet, det kan socialdemokratiet i hvert fald ikke være tjent med.

Nyboe Andersen: Det har været en lang debat, men jeg synes, det har været en mere levende debat, end vi er vant til at have her i tinget, og det afspejler meget godt det forhold, at EF-spørgsmålet har formået at engagere hele tinget, ikke bare nogle specialister, ligesom den har formået efterhånden at engagere meget store dele af det danske folk. Debatten er som tidligere i høj grad blevet et for og imod tilslutning, en debat, som i høj grad har været ført også mellem partifæller indbyrdes. Det er bemærkelsesværdigt, synes jeg, at de økonomiske argumenter har spillet en meget ringe rolle i hele denne daglange debat, sammenlignet med, hvad man kunne kalde de politiske argumenter i videste forstand. Jeg synes, det er en tilfredsstillende drejning af debatten henimod helt fundamentale spørgsmål med hensyn til Danmarks stilling i den fremtidige verden.

Grundlaget har for så vidt været forskelligt fra tidligere markedsdebatter, som dette har været en første behandling af to lovforslag. Man kan nok sige, at den forskel kun har præget de mange indlæg i meget ringe omfang, om overhovedet. Jeg skal ikke nægte, at jeg synes, det havde været ønskeligt, om der var flere, der var gået ind på de spørgsmål om folketingets fremtidige funktion i det europæiske samarbejde, som lovforslaget giver anledning til at drøfte, det gælder især bestemmelsen i § 6, men det må vi vende tilbage til i udvalget.

Vi har både her i tinget og ude i landet haft mange abstrakte diskussioner om demokratiets vilkår i EF. Jeg synes, det kunne være nyttigt snart at komme ned på jorden og begynde at drøfte ganske konkret, hvad vi kan gøre for at sikre, at den danske del af denne europæiske beslutningsproces bliver lagt til rette på en sådan måde, at den kan give folketinget en rimelig indflydelse. Det forekommer mig, at ikke mindst de bekymrede modstandere burde være interesseret i at medvirke hertil. Det var måske nok så konstruktivt som en hel del af de argumenter, man fra den side i øvrigt fører frem.

Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger til hr. Morten Langes indlæg i formiddags. Flere har knyttet kommentarer til den måde, hr. Morten Lange benyttede Mansholts manifest på ved at sige, at det var i

strid med selve Fællesskabernes grundlag. For mig at se er drivkraften i De europæiske Fællesskaber simpelt hen en politisk vilje til at løse en række økonomiske spørgsmål igennem et samarbejde mellem medlemslandene, og valget af de konkrete mål, man sigter mod, og valget af de konkrete midler, man vil bruge for at nå disse mål, må variere med skiftende tiders behov. Det er ikke noget, der er fastlåst én gang for alle, og som kan udfindes ved at studere Romtraktaten på samme måde, som nogen fortolker Bibelen.

I 1950'erne var alle i Europa optaget af, hvordan man fik fuld beskæftigelse, og hvordan man fik liberaliseret samhandelen, og derfor blev Romtraktaten, da den blev til i den periode, præget heraf. Den blev præget af, at målet var fuld beskæftigelse og økonomisk vækst, at midlerne var liberalisering af handelen og fjernelse af konkurrencehindringer. Det var også målsætning og midler i dansk økonomisk politik, ja, i alle europæiske landes økonomiske politik i den periode.

Nu i 1970'erne skifter interessen. Fuld beskæftigelse er blevet en selvfølge for os, udnyttelsen af nationalproduktet kommer mere og mere i centrum fremfor den maksimale vækst deri. Men det er en problemstilling, som vi ikke har opfundet, som ikke er noget specielt for os, men som er fremherskende i dag overalt i Europa, både i det nuværende EF og f. eks. i Storbritannien.

Der har lige været holdt en 3 dages konference i Venedig, hvor også danske repræsentanter, bl. a. handelsministeren, har været til stede. Jeg ved fra samtaler med deltagere i denne konference, at den i høj grad bekræftede, at dette er et spørgsmål, der optager alle i Europa, i EF-landene og i Europa i videre forstand, og det er da en selvfølge for mig at se, at dermed vil også Fællesskabernes politik på disse områder gradvis ændre sig. Jeg vil sige det så stærkt, som at for mig er det en absurd tanke at forestille sig, at Romtraktaten skulle eller kunne hindre dette. Dels er det nu forkert at fortolke den sådan, at den kun taler om økonomisk vækst, den taler også om at fremme en harmonisk udvikling af den økonomiske virksomhed, for at citere artikel 2, dels er det en klar sag, at den vil blive suppleret eller om fornødent ændret i overensstem-

[Nybe-
melse i
den fal-
der fre-

Der
Morten
kæmpe
konku-
Wester
tingene
for sig
bekæm-
vis for
og ska-
det er
disse f-
skab
ningsli-
konku-

Der
vårdsk
FNs at
fra de
resolut
der, de
hvis d-
mere e-
er et u-
bejden
i praks
ved de
for at
spænde

Jeg
mærkn
om for
brugte
rede ti
på, me-
der nå
skal of-
det øv-
denne
kende
det for
at bliv
ulykke
Det er
og vil
komme
komme

Men
mener
medler

[Nyhede Andersen.]

melse med udviklingen i tankegangen og i den faktiske politiske prioritering, der vinder frem overalt i medlemslandene.

Der er flere, der har været inde på hr. Morten Langes bemærkninger om, at bekæmpelse af forurening efter sin karakter er konkurrencefordrejende. Jeg er enig med hr. Westergaard Andersen i, at det er at vende tingene ganske på hovedet. Hvis hvert land for sig lavede restriktioner af hensyn til bekæmpelse af forurening, kunne det i en vis forstand føre til konkurrencefordrejning og skade handelen med andre lande, men det er netop det, der er begrundelsen for, at disse problemer langt bedre løses i fællesskab og efter nogenlunde ensartede retningslinjer. Gør man det, undgår man netop konkurrencefordrejningen.

Der skal nu i juni måned finde en „miljøvårdskonferens“ sted i Stockholm under FN's auspicer. Der er ingen tvivl om, at vi fra den store konference vil få et væld af resolutioner om at gøre noget på disse områder, der er så stærkt i fokus nu. Jeg tror, at hvis disse resolutioner skal blive andet og mere end ord, hvis de skal føres ud i livet, så er et udvidet EF vel nok den eneste samarbejdende landegruppe, der har mulighed for i praksis at gå i spidsen for at få noget gjort ved det, og dermed får EF også muligheden for at lægge begyndelsen til en verdensomspændende indsats på dette felt.

Jeg skal så i øvrigt kun gøre et par bemærkninger til hr. Stinus, der sagde noget om forholdet til det nordiske samarbejde og brugte nogle vendinger, som meget vel svarede til den måde, jeg har omtalt disse ting på, men så føjede til, at der er tilhængere, der nærmest synes at mene, at Danmark skal ofre sig ved at gå ind i EF af hensyn til det øvrige Norden. Jeg vil gerne sige, at denne fortolkning kan jeg slet ikke vedkende mig. For min del står det sådan, at det for det første er en klar dansk interesse at blive medlem af EF, også selv om det ulykkelige skulle ske, at Norge melder fra. Det er en klar dansk interesse, og Norge kan og vil ikke løse et eneste af de problemer, vi kommer til at stå overfor, hvis vi ikke kommer med i EF.

Men dernæst er det en nordisk interesse, mener jeg, at mindst ét nordisk land bliver medlem, fordi det udvidede EF vil komme

til at træffe beslutninger af betydning også for hvert enkelt af de nordiske lande, også for de af de nordiske lande, der ikke bliver medlem. Derfor er det vigtigt, at i hvert fald ét land, der kender de nordiske landes opfattelse, er med i beslutningsprocessen i EF.

Det mener de øvrige nordiske lande også. Det er bl. a. kommet til udtryk på den måde, at da vi i Helsingfors traf beslutning om, at der skulle oprettes et særligt sekretariat for det kommende nordiske økonomiske samarbejde, blev man faktisk enig om, at hvis det går sådan, at kun Danmark og ikke Norge kommer med i EF, skal dette sekretariat for det kommende nordiske samarbejde placeres i København, og det ønsker de andre nordiske lande af den grund, at for disse lande er den størst mulige samvirken med EF faktisk en ting, de prioriterer højere end det, der kan komme ud af et indbyrdes nordisk samarbejde. De ønsker derfor den nærmest mulige kontakt med udviklingen i EF, og det venter de, at de kan få ved, at dette sekretariat netop placeres i det nordiske land, der bliver medlem.

Niels Helveg Petersen: Selv om visse dele af eftermiddagens debat meget vel kunne have været ført i det socialdemokratiske gruppeværelse, deler jeg den opfattelse, der er givet udtryk for her, at debatformen i dag har været livligere, end den plejer at være, medens indholdet selvfølgelig ikke bliver bedre, end deltageres evner betinger, hvad der jo ikke kan være anderledes. Dette gælder også mig selv, jeg har selv været deltager.

Til hr. Morten Langes første indlæg vil jeg sige, at jeg synes, det er forbløffende, at hr. Morten Lange vil rejse den diskussion igen, om tilslutning til fællesmarkedet er en tilslutning i et nærmere bestemt omfang. Det er da ganske rigtigt, at der har været ført en juridisk diskussion derom, men det er lige så rigtigt, at det er den helt overvejende opfattelse ikke bare hos en enkelt folkerets- og statsretskyndig, at dette er en tilslutning i et nærmere bestemt omfang.

Og hvad er det egentlig, man diskuterer, når man diskuterer dette problem? Når man blandt jurister diskuterer, om dette er grundlovsmedholdeligt eller ikke, så diskuterer man jo, om højesteret i givet fald, hvis

[Nils Høvel Petersen.]

de fik forelagt dette spørgsmål, ville sige det ene eller det andet. Jeg tror, at hr. Morten Lange vil give mig ret i, at sandsynligheden for, at højesteret skulle statuere, at tilslutning til EF skulle ligge uden for dette udtryk „i nærmere bestemt omfang“, er meget ringe. Og dermed er i og for sig også hele diskussionen om grundlovsmedholdeligheden ikke særlig interessant.

Så sagde hr. Morten Lange, at dette var svagt gennemarbejdet. Det må jeg sige forekommer mig at være en stærk påstand. Jeg kan ikke tænke mig noget spørgsmål, der i Danmark har været diskuteret og gennemarbejdet mere. Når vi tænker på tykkelsen af betænkninger, har dette spørgsmål været diskuteret ganske overordentlig meget. Og det er ikke på et svagt grundlag, Danmark træffer sin beslutning, hverken når vi ser på det grundlæggende materiale, eller når vi ser på omfanget af den folkelige debat, som er gået forud, og den hører også med til en ordentlig gennemarbejdelse af problemerne.

Der er flere af modstanderne her i dag, der har sagt: ja men vi vil gerne have internationalt samarbejde, det skal bare ikke lige netop være det her. Vi er ikke tilfredse med strukturen i det, vi er ikke tilfredse med kompetencen, ja, jeg forstod endda på en enkelt debatdeltager, hr. Hjortnæs, at kun hvis der kunne blive tale om et samarbejde med andre lande, med andre regeringer, som også gik ind for den demokratiske socialisme, ville hr. Hjortnæs være med til et samarbejde på internationalt plan. Så synes jeg nok, at man efterhånden er kommet langt ud, for hvis man kun vil være med til et samarbejde med dem, der mener det samme som én selv, så er det ikke noget, der har ret meget med samarbejde at gøre. Så når man i hvert fald i international henseende ingen fremskridt.

Der er rejst et væsentligt spørgsmål om decentralisering og centralisering. Jeg synes, det er en væsentlig debat; det er det i det hjemlige, og det er det i det internationale. Der er herhjemme et behov for decentralisering i en række sager, f. eks. i forholdet mellem stat og kommuner, men der er samtidig behov for centralisering, som vi ser det i hele spørgsmålet om en hovedstadsreform. Der er ikke nogen modsætning mellem disse tendenser. Det er sådan set også helt me-

ningsløst at kræve en decentralisering, når der ikke er nogen centralisering, og det er det, der er det vigtige. Der er en række vigtige områder i det internationale samarbejde, f. eks. valutasamarbejdet, hvor der ingen centralisering findes, og det er just det, som er problemet. Valutaproblemer f. eks. lader sig efter hele deres natur ikke løse på nationalt plan. Dette har også sammenhæng med suverænitetsproblemet, for hvilken suverænitet afgiver vi, når vi indgår i et samarbejde om en monetær union? Vi afgiver jo ikke suverænitet, fordi der her er tale om noget, som den enkelte nationalstat ikke selv kan løse. Selv ikke de største lande kan på national basis løse internationale valutaproblemer, derfor er det nødvendigt at indgå i et sådant samarbejde, og derfor er der ikke tale om, at vi afgiver suverænitet på sådanne områder. Der er tale om, at det internationale samfund som helhed vinder en suverænitet, fordi det sættes i stand til at løse problemer, som landene ikke kan løse hver for sig.

Hr. Koch havde kigget i glaskuglen og fundet ud af, at der kun var to muligheder for fællesmarkedets videre udvikling, enten måtte det blive en forbundsstat, eller også måtte det bryde sammen. Det lyder flot, men er nok et ufornuftigt synspunkt. Der er da andre langt mere sandsynlige muligheder, de er bare ikke så firkantede. Der findes ingen automatik, der findes ingen facitliste for fællesmarkedets videre udvikling, der findes ingen på forhånd betrådt vej, vi skal selv være med til at bane den. Fællesmarkedet har ikke en færdig form, fællesmarkedet bliver, hvad medlemmerne, herunder Danmark og Norge, hvis vi bliver medlemmer, gør det til.

Til hr. Frode Jakobsen vil jeg gerne sige, at vi skal selvfølgelig ikke sabotere fællesmarkedets videre udvikling, og tilhængernes påvisning af vetorettens eksistens er ikke udtryk for nogen sabotage. Vi skal selvfølgelig helhjertet arbejde for, at det europæiske samarbejde kan udvikle sig. Men kravet om enighed, som jeg hellere vil kalde veto retten, kan betyde en langsom takt, måske også en langsommere takt i flere spørgsmål, end vi måske bryder os om. På den anden side betyder kravet om enighed også en sikkerhedsventil over for en udvikling, vi ikke bryder os om. Der er ingen modsigelse i det-

[Niels Helveg Petersen.]

te. Kravet om enighed kan både være en hæmsko og en beskyttelse.

Der er allerede gjort bemærkninger til de noget hånlige ord, som er blevet Mansholts initiativ til del. Må jeg sige, at Mansholts indlæg er ikke det eneste, fællesmarkedet har haft i forureningsdiskussionen. Det er da rigtigt, at Mansholts henvendelse ikke er en vedtaget plan, men jeg ser ingen grund til at ryste på hovedet af den. Et internationalt samarbejde om disse ting er nødvendigt, det er nødvendigt på nordisk plan og på globalt plan, det er nødvendigt, når det drejer sig om Østersøen, men det er sandelig også nødvendigt, når det drejer sig om det europæiske. Jeg er enig med hr. Nyboe Andersen i denne betragtning. Jeg ser ingen gruppe af lande, som har bedre muligheder for at tage afgørende skridt, som kan påvirke hele den øvrige verden i dette spørgsmål, end de europæiske lande.

Hr. Stinus var pessimist på det nordiske samarbejdes vegne. Jeg mener, at dette er i strid med de faktiske forhold, i strid med de beslutninger, som er truffet inden for den seneste tid, men i øvrigt også i strid med geografien, med traditionerne, med sproget osv. Der er ingen konkrete holdepunkter for den antagelse, at det nordiske samarbejde skulle gå i stå og heller ikke det samarbejde, som udfolder sig inden for FN.

Statsministeren ville bestride, at han havde været ulogisk. Det er måske rigtigt, hvis man ser rent formelt på det, hvis praktisk politik var sådan, at det var muligt at trække en knivskarp grænse mellem regeringen og socialdemokratiet. Men det er jo et helt formelt forsvar. Denne grænse lader sig ikke drage på den måde, som statsministeren forsøgte at gøre det. Jeg tiltro i hvert fald regeringen mere magt i det socialdemokratiske parti, end statsministeren selv var indstillet på. Jeg er klar over, at man ikke formelt tvinger kongressen til noget som helst. På den anden side er det vel temmelig givet, at hvis ikke kongressen følger en sådan udtalelse fra regeringen, er det et mistillidsvotum, som fører til ret dramatiske konsekvenser for statsministeren selv. Derfor er forsvaret formelt, og påstanden om, at det er ulogisk at lægge folkeafstemningen efter Norges, når man har taget stilling, er derfor ikke så forfærdelig tungtvejende.

Til markedsministeren vil jeg sige, at jeg glæder mig til diskussionen i markedsudvalget om parlamentets stilling, men er stadig væk ikke imponeret af markedsministerens vilje til at placere det europæiske parlament stærkere i det europæiske samarbejde. Jeg synes stadig væk, at markedsministeren er for tilbageholdende.

Så vil jeg sige til sidst, at både statsministeren og markedsministeren citerede Bratteli og vedtagelsen af det norske arbejderparti. Det er en god idé at gøre det. Det danske socialdemokrati er på sikker grund, når det henholder sig til det norske arbejderparti, som i denne sag med sine ledere i spidsen har ført en langt mere sikker kurs end det danske socialdemokrati.

Morten Lange: Statsministeren var så venlig i uddrag at referere den norske statsministers redegørelse til det norske arbejderparti. Vi fik just at vide af hr. Niels Helveg Petersen, at den reflekterede en langt sikrere kurs end den, som statsministeren havde fulgt herhjemme. Jeg skal blot, hvad angår referatet, sige, at hvis der ikke havde stået jordbrugere, men landbrugere, så kunne man såmænd ikke have hørt, at det ikke var hr. J. O. Krags egen udtalelse, der blev læst op. Det forekommer mig, at de var to alen ud af ét stykke, så det gav ikke nogen fornyelse i diskussionen, og det var vel heller ikke at vente.

Derimod bliver jeg nødt til at holde statsministeren fast på hans egen tiltrædelseserklæring, for det forekommer mig, at de svar, han gav på spørgsmålet om regeringens holdning til dansk medlemskabs uafhængighed af norsk medlemskab harmonerer overordentlig dårligt med statsministerens egen tiltrædelseserklæring. Jeg citerer fra Folketingsstidende for denne samling sp. 36:

„Hvis Norge mod forventning ikke skulle ratificere tiltrædelsestraktaten, vil der også for Danmark foreligge en ny situation. Hvilke konsekvenser Danmark skal drage heraf, må afhænge af denne nye situations karakter, herunder hvilke alternative løsninger Norge i så fald må tilsigte.“

En sådan udtalelse, specielt under hensyn til den baggrund, den var fremsat på, kan kun forstås sådan, at statsministeren lod den endelige beslutning om dansk medlem-

[Morten Lange.]

skab stå åben, indtil vi fik set, hvorledes den vejledende folkeafstemning var foregået i Norge. Der kan ikke være nogen som helst anden mening i at fremsætte en udtalelse af den art, og jeg vil mene, at den kovending, som statsministeren og markedsministeren nu har foretaget, er i direkte strid med det, som blev gjort folketinget forholdsvis tydeligt og klart ved tiltrædelseserklæringen. Men det får være. Kan man skifte standpunkt én gang, kan man gøre det igen, og det kunne jo ske, at der kom et eller andet lykkeligt tidspunkt en af de sidste dage i september.

Jeg lagde i mit første indlæg en ganske væsentlig vægt på at få analyseret spørgsmålet om suverænitet. Jeg er blevet angrebet for, at det var en gammel sag, jeg havde taget op. Hr. Niels Helveg Petersen fastholdt, at højesteret sikkert vil acceptere, at der ikke er tale om nogen grundlovskrænkelse, og at vi derigennem har forholdt os sådan, som vi skulle. Det tvivler jeg ikke på. Højesteret har næsten altid i den slags sager været folketinget følgagtig, og det er måske og godt sådan. Men jeg vil dog sige, at det forudsætter, at folketinget arbejder omhyggeligt. Det forudsætter, at vi selv ganske omhyggeligt gransker, hvorledes forholdet er, i dette tilfælde med den nøjagtige definition af suverænitetsafståelsen.

Jeg fik så at vide, at dette er gjort helt klart i § 4 i det lovforslag, vi behandler, men man bliver selvfølgelig ikke meget klogere af det, for der er henvisning til en række traktater, som tilsammen vejer nogle kilo, men det får være. Der er mange ting at sige til denne henvisning. Det forekommer mig, at en lang række af henvisningerne, bl. a. til Romtraktatens paragraffer, ikke er nogen præcisering. Jeg skal nævne et enkelt eksempel fra undervisningsområdet, fra den højere undervisning, hvor man med hjemmel i spørgsmålet om etableringsret, som uægtelig er sådan temmelig fjernt hentet fra den højere undervisning, har fundet ud af, at man efter Romtraktatens ordlyd kan gribe ind i tilrettelæggelsen af den højere undervisning i bogstavelig talt alle dens detaljer, overordentlig detaljeret, næsten mere detaljeret, end folketinget ville vove at gøre det. Og dette tyder på, at spørgsmålet

om, hvor langt denne suverænitetsafgivelse går, er langt mere indviklet, end man måske har fået indtrykket af.

Vi får meget spændende debatter, hvis den ulykke skulle ske, at vi kommer ind i De europæiske Fællesskaber, netop ud fra det spørgsmål: er der nu dækning i Romtraktatens § x, y og z til, at denne sag kan gennemføres, eller er der det ikke? Det er i hvert fald ikke blevet afklaret på forhånd. Det er yderligere blevet sat i tussmørke på grund af den politik, som socialdemokratiet og regeringen ganske konsekvent har ført, nemlig at man har været meget tilbageholdende over for en hvilken som helst integration, også over for en sådan integration, som i og for sig var dækket i Romtraktaten. Man har meget hårdt holdt på, at dette og hint endnu ikke var vedtaget, det kunne man til sin tid stemme om, og det ville Danmark modsætte sig, og dér havde man vetoretten. På den måde har man tilsløret, at en lang række af de ting, man nu siger, man vil sige nej til, er afgjort. Man har ladet som om, de var uden for det område, hvor vi afgav suverænitet, men de er i realiteten omfattet af suverænitetsafståelsen, og en anden regering, som har et andet syn på disse ting, kan med et ganske almindeligt flertal fremme dem i dette folketing på baggrund af sådanne vedtagelser, som måtte være sket i Bruxelles.

Det forekommer mig, at det er en helt klar tilsløring, for nu at bruge en sådan sammenblanding af to klare ord, markedsministeren har foretaget i hele sit oplæg, og det ville være ønskeligt, om den danske befolkning i klare og tydelige vendinger og ikke bare med henvisning til nogle tykke traktater kunne få en tydeliggørelse af, hvad det er for områder, vi afgiver suverænitet på. Og det kunne da være sjovt, om man så samtidig ville skrive, på hvilke områder det ikke er. Så kunne vi sammenligne listerne.

Markedsministeren har åbenbart ikke rigtig forstået min nuancering, hvad spørgsmålet om den økonomiske og monetære union angår. Jeg henviste til en række paragraffer, og jeg sagde i den forbindelse, at der findes apparater, som kan give os pålæg, som ganske vist for nærværende ikke er bindende, men som vil have sådan en kraft over for os,

5454

velse
låske

hvis ind i
d fra Rom-
g kan
t er i
hånd.
ke på
ratiet
ført,
geholt-
tegra-
l, som
Man
g hint
ian til
mark
etten.
n lang
il sige
om, de
av su-
ttet af
rege-
g, kan
remme
af så-
sket i

m helt
sådan
arkeds-
læg, og
ske be-
ger og
tykke
lse af,
suveræ-
vrt, om
ke om-
ienligne

kke rig-
ørgsmå-
e union
graffer,
r findes
om gan-
ndende,
r for os,

Folketingets forhandlinger. (342)

5455

26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5456

[Morten Lange.]

at hvis vi vil have den økonomiske og mone-
tære union, så må vi følge dem. Jeg indrøm-
mer, at formelt er dette ikke suverænitetssaf-
stæelse, men hvis vi mener det alvorligt, så
er der altså bare det, at så følger der en hel
del af den slags med, og i det hele taget vil
det nok vise sig, at vi er udsat for det, jeg
kalder en snigende suverænitetssafgivelse,
som går langt videre, end vi har fået det
fremført. Jeg tror, at det i virkeligheden
bliver meget svært at sætte grænserne for
vores suverænitet. Men det har vi altså ikke
fået så forfærdelig nøje præciseret, og jeg
ved i hvert fald, at der er ikke ret mange
mennesker her i landet, der bliver klogere af
at læse lovforslagets § 4, måske ikke engang
de mest drevne jurister.

Hr. Dalsager var inde på et andet og i for-
sig mere vidtgående spørgsmål om socialis-
men og De europæiske Fællesskaber, om der
var muligheder for socialisme inden for De
europæiske Fællesskaber, og flere andre ta-
lere har i virkeligheden været inde på tilsva-
rende spørgsmål, specielt dem, der har kriti-
seret de unge socialister, der synes, at socia-
lismens muligheder var ringe. Det forekom-
mer mig fuldstændig klart, at Romtraktaten
er baseret på en ren liberalistisk, kapitali-
stisk filosofi. Det kan man læse ud af hvert
eneste afsnit, og man kommer ikke uden om
det. Det nytter ikke noget at vride sig fra
det. Man kan prøve på at klare sig, så godt
man kan med socialistiske muligheder, men
man vil opdage, at når de bliver sat på en
prøve, og man virkelig skal til at udnytte dem,
vil det vise sig, at man kommer i strid med
Romtraktaten, og det er der ikke noget
mærkeligt i, for den er skrevet ud fra en
ganske usocialistisk tankegang.

Hr. Stetter nævnte, at vi fra socialistisk
folkepartis side ikke havde været flittige
nok til at tale om alternativer. Det forekom-
mer os, at det er rigeligt at pege på et nord-
disk samarbejde, ikke nødvendigvis en Nor-
dektraktat, der er mange andre muligheder,
men de nordiske lande er stærke og uden-

rigspolitisk, udenrigshandelsmæssigt især
da, stærke nok til, at et samarbejde mellem
dem er en tilstrækkelig og rimelig stor en-
hed.

Samtidig var det interessant, at hr. Stet-
ter slap noget andet løs, som vi nu har talt
om et stykke tid og hver gang fået at vide,
at der var ingen fare. Vi får en toldgrænse
mod Sverige. Hvis der ikke sker mirakler i
forhandlingerne inden for Fællesskaberne,
ender det med, at vi får en eller anden pa-
pirtold og kuglelejetold og derudover en
masse certifikater af forskellig art. Efter
hvad der hidtil er oplyst, skal papir ud over
det, vi i gennemsnit har indført i en række
år, fortoldes, hvis det skal ind i Danmark.
Kort sagt, de løfter, vi har fået, hvad det
angår, synes efter det foreliggende ikke at
holde.

Hr. Stetter har heller ikke forstået, hvad
jeg sagde om punktafgifterne. For mig var
det i og for sig ikke afgørende, om de var
højere eller lavere. Jeg spurgte bare: kan vi
være sikre på, kan vi have nogen tillid til, at
vi selv kan afgøre spørgsmålet om vores
punktskatters højde? Og det er fuldstændig
klart, at det kan vi ikke have nogen sikker-
hed for ved udløbet af den dispensationspe-
riode, vi har fået.

Endelig har flere nævnt Mansholts meget
interessante og indholdsrige brev. Det fore-
kommer mig, at det i vid udstrækning er et
suk fra et lidt deprimeret kommissionsmed-
lem. Der er mange udmærkede intentioner i
det, men som vi allerede har set af mange af
de ting, man har søgt at gøre i Fællesskaber-
ne, er vanskelighederne ved at gennemføre
denne forureningsbekæmpelse særdeles store.
Jeg har fornemmelsen af, at det, der vil
ske, hvis vi skal foretage sådan noget i fæl-
lesskab, er, at vi under den hellige enstem-
migheds princip kommer til at vente om
ikke på det sidste så dog på det næstsidste
svin, før vi kommer videre, og det er i virke-
ligheden noget af det, som holder udviklin-
gen mest tilbage. Efter min opfattelse er det
en fordel for et land konkurrencemæssigt at

[Morten Lange.]

være foran i forureningsbekæmpelsen, og jeg tror ikke, vi står os ved at vente på, at den sidste skal komme med i konventionen.

Det teknologiske samarbejde i det hele taget har overhovedet ikke været nogen succes inden for Fællesskaberne, og Fællesskabernes indsats på forureningsområdet har foreløbig kun været et brev, som jeg mener nærmere var et hjertesuk, end det var en konstruktiv plan.

Det forekommer mig, at hr. Koch i sit indlæg var inde på noget af det overordentlig væsentlige, nemlig det, som jeg synes mere og mere er helt centralt i spørgsmålet. Det er denne tro på, at den store økonomiske enhed med sine monetære og valutariske forordninger og direktiver er en god ting, at det vil vise sig i vækst og fremskridt. Min opfattelse er, at en stor enhed af den slags ikke er styrbar i vor tid. Det er en forældet skabelse, man prøver at sætte i vækst. Det er en gammeldags traktat med et gammeldags resultat, og jeg tror, at hr. Koch har fuldstændig ret i sin tanke om, at de små enheder vil klare sig bedre i fremtiden. Det er derfor, jeg ikke er så bekymret for spørgsmålet om alternativet. Jeg tror, de store enheder meget hurtigt får den skæbne, som er blevet mammutten til del.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Det kommer naturligvis ikke bag på mig, at hr. Morten Lange ville citere, hvad jeg havde sagt om Norge i tiltrædelseserklæringen her fra denne talerstol den 19. oktober i fjor, og det er rigtigt, at jeg dér sagde, at hvis Norge mod forventning ikke skulle ratificere tiltrædelsesaftalen, ville der for Danmark foreligge en ny situation, og så føjede jeg til, som hr. Morten Lange ganske rigtigt citerede det, at hvilke konsekvenser Danmark skal drage af denne nye situation, det må afhænge af, hvad karakter den har, og det må afhænge af, hvilke alternative løsninger Norge i så fald må tilsigte. Da jeg sagde dette i tiltrædelseserklæringen den 19. oktober i fjor, kendte vi ikke svarene på de spørgsmål. I dag ved vi langt mere om, hvad der er de rigtige svar på disse spørgsmål, end vi gjorde dengang. Vi ved for det første, at den norske regering har skrevet tiltrædelsestraktaten under samtidig med og ganske på

samme måde som den danske regering. Det vidste vi ikke i oktober.

Vi ved for det andet, at den norske regering gjorde det med et stort flertal bag sig i det norske storting, ej heller det vidste vi den 19. oktober. Vi ved nu endvidere, at et meget stort flertal på det norske arbejderpartis landsmøde et 3/4-flertal, har godkendt denne politik og har sagt, at de ordninger og vilkår, den norske regering har opnået for Norge ved indtræden i fællesmarkedet, er tilfredsstillende. Det er dog heller ikke uvæsentligt.

Tilbage står selvfølgelig en modstand mod norsk tilslutning, ganske som der her i landet er en dansk modstand mod dansk tilslutning. For så vidt er forholdene parallelle. Hvorledes begrundes norske modstandere deres modstand mod Norges medlemskab af fællesmarkedet? Ja, delvis med tilsvarende brede politiske synspunkter, som er fremført af modstanderne her i salen i dag, heri er der i og for sig ingen forskel, men for Norges vedkommende er der et par særlige områder, som måske kan trække flere nej-stemmer frem end alle de brede politiske synspunkter. Det er de stemmer, som kommer fra vælgere, der er knyttet til fiskeriet, og fra vælgere, der er knyttet til jordbruget. Og vi må jo overveje, om den modstand, der her kommer til orde i Norge — som altså kun er en del af modstanden — er en modstand, der kan øve indflydelse på det danske synspunkt. Her mener jeg, at vi i dag ganske roligt kan sige, at dette kan ikke vedrøre det danske standpunkt. Vi ved, at Norges egen regering og Norges eget storting mener, at de fiskerivilkår, man har fået, er tilfredsstillende. Det, modstanderne bygger deres modstand på, er, at man kun har fået eneret for norske fiskere inden for 12 sømiles grænsen for 10 år. Man ville gerne have det for evigt. Her har man gerne villet være meget imødekommende fra EF-ministerrådets side, og man har sagt til Norge, at hvis de tilsvarende forudsætninger gjorde sig gældende om 10 år, ville man også få ordningen forlænget, men det har de norske fiskerionisationer ikke kunnet være tilfredse med. Det kan dog meget vanskeligt være et argument for, at Danmark skal sige nej, al den stund vi har opnået en fiskeriondring, der er til overordentlig stor gavn

ering. Det
orske rege-
l bag sig i
vidste vi
dere, at et
arbejder-
har god-
at de ord-
gering har
fællesmar-
dog heller

lstand mod
r her i lan-
l dansk til-
ne parallel-
e modstan-
ges medlem-
vis med til-
ankter, som
er i salen i
gen forskel,
er der et par
kan trække
lle de brede
de stemmer,
er knyttet til
r knyttet til
veje, om den
orde i Norge
odstanden —
udflydelse på
ner jeg, at vi
at dette kan
ndpunkt. Vi
g Norges eget
lkår, man har
modstanderne
, at man kun
kere inden for
år. Man ville
har man gerne
nende fra EF-
har sagt til
orudsætninger
ville man også
let har de nor-
kunnet være
eget vanskeligt
umark skal sige
lået en fiskeri-
itlig stor gavn

[Statsministeren.]
for dansk fiskeri og dansk fiskeindustri, og som vil give os betydelige økonomiske og eksportmæssige fordele.

Nøjagtig det samme på landbrugsområdet. Her har Norge opnået særordninger, der stort set konserverer det bestående norske landbrug, jeg siger udtrykkelig stort set. Det kan heller ikke være vejledende for en dansk stillingtagen. Her er karakteren af den norske modstand sådan, at den ikke kan påvirke os særlig stærkt. Vi ved, at for dansk landbrugs vedkommende er der udelukkende eller næsten udelukkende tale om plusser af betydelig størrelsesorden.

En hel del af de spørgsmål, man måtte rejse den 19. oktober, og som man dengang ikke kunne give svar på, er vi altså i dag i stand til at svare på.

Så spørger man videre: hvad er så den alternative ordning, Norge har i sigte, hvis Norges vælgere mod forventning ikke skulle sige ja ved folkeafstemningen? Ja, det er den ordning, som vi har diskuteret her i dag, og som vi ved for Danmarks vedkommende vil blive en meget svag løsning med 0 for landbruget og 0 for fiskeriet, og hvor Norge — på samme måde som Sverige gør det i øjeblikket — formentlig måtte tage nogle store minusser i industrifrihandelsområdet. Jeg synes, vi ved en hel del mere i dag, end vi gjorde den 19. oktober, og derfor synes jeg godt, jeg kan vedstå og give svar på det citat, hr. Morten Lange anførte.

Så kunne jeg have lyst til at stille et spørgsmål til hr. Morten Lange og til SF: er SF imod suverænitetssafgivelse? Er det virkelig et udtryk for vidsynet og det socialistiske internationale storsyn i SFs politik, at man simpelt hen er imod suverænitetssafgivelse? Det måtte vel egentlig medføre, hvis det er principsynet, at man skulle gå ind for Danmarks udtræden af De Forenede Nationer. Som bekendt er De Forenede Nationers pagt ikke meget stærkt forpligtende, det skal jeg straks erkende, og jeg beklager, at den ikke er mere forpligtende. Jeg ville ønske, at den var langt mere bindende, men den giver dog visse bindinger. Der kan f. eks. forekomme afstemninger i Sikkerhedsrådet, der forpligter medlemslande til at indføre handelsmæssig embargo imod et givet land, f. eks. Sydrhodesia. Der træffes beslutninger i FN's Sikkerhedsråd, som den

danske regering er forpligtet til at efterleve. Vi er forpligtet til i dansk lovgivning at gennemføre denne embargo, og vi er forpligtet til ved danske domstole at straffe danske borgere, der måtte overtræde den. Jeg kan da ikke tro, at socialistisk folkeparti er modstander af at afgive suverænitet, når det tjener et fornuftigt internationalt formål. Det gør det i FN, og det gør det begribeligvis også på de andre områder.

Har man gjort sig klart hos modstanderne, at Nordekplanen indeholdt suverænitetssafgivelse i mindst lige så høj grad, som tilslutning til EF vil gøre det? Jeg tror så godt om Nordekplanen, at jeg er tilbøjelig til at mene, at den indeholdt mere integration og mere suverænitetssafgivelse, end tilslutning til EF gør. Men det er rigtigt, som hr. Niels Helveg Petersen sagde, at suverænitetssafgivelse er et væsentligt træk i internationalt politisk samarbejde, hvor man i stedet for national suverænitet sætter mellemfolkelig suverænitet.

Og så spørger hr. Morten Lange: ja men hvad er det da for suverænitet, vi afgiver her? Det kan beskrives i store træk. Vi afgiver suverænitet på toldområdet. Vi tilslutter os en toldunion, og dermed afstår dette høje ting fra selvstændigt at kunne forandre vore toldsatser. Det er da ret væsentligt. Det er et eksempel på suverænitetssafgivelse, som jeg mener, man må være tilhænger af. Så håber jeg, at denne fælles ydre told, som vi ikke fremover efter medlemskabet kan ændre alene, bliver lav, og jeg håber, det bliver et åbent samarbejde, en toldunion, der er rede til så åben en samhandel som muligt med andre lande, og jeg er helt enig med udenrigsøkonomiministeren, der på den internationale konference for nylig stillede det mål op, at man egentlig helt burde opheve industritolden. Men her er dog taget et første skridt, idet man tilslutter sig en toldunion med relativt lave toldsatser udadtil.

Man kunne gå videre og sige, at det er også et fællesskab om en landbrugsordning, og det vil sige, at vi her i det danske folketing efter medlemskab har afskrevet os retten til selv at lave om på landbrugsordningen, den vil hvile på de traktatmæssige forpligtelser i Bruxelles. Her har vi afstået suverænitet. Hvad får vi til gengæld? Ja, på samme måde som toldunionen til gengæld giver os et meget stort købedygtigt marked

[Statsministeren.]

for vore industrivarer, vil afgivelsen af suverænitet til den fælles landbrugsordning give os en helt anden fri afsætning af landbrugsvarer til et stort købedygtigt landbrugsmarked. Her vil Danmark oven i købet få en økonomisk fordel. Man kan rejse det spørgsmål: hvorfor forærer EF os det? Ja men EF forærer os ikke noget. Der er tale om, at Danmark i de sidste to årtier har fået alt for lave priser for sine landbrugsprodukter. Man har ikke villet betale os det, vi burde have. Nu får vi priserne ved at gå ind i fællesmarkedet. Vi afgiver suverænitet, går ind i et fælles landbrugsmarked, som vi ikke på egen hånd kan ændre, men får til gengæld den afsætningsret og de priser, som vi burde have haft i mange år. Det samme kunne siges om fiskerordningen og om forskellige andre ordninger.

Jeg forstår på såvel hr. Morten Lange som på andre modstandere, at man især vil gøre den økonomiske monetære union til det store frygtelige dyr i åbenbaringen. Nu synes jeg, man skulle erkende, at ved tilslutning til EF er vi kun forpligtet til første fase i denne union, at det må betragtes som temmelig usandsynligt, at de to andre faser bliver gennemført, og at de umuligt kan gennemføres, uden at vi selv og alle andre medlemslandes regeringer går med til det. Men også her må jeg spørge: hvad galt er der egentlig i at være med i en forpligtende valutaaftale? Det må dog ikke mindst for et lille land som Danmark med en kæmpestor udenrigshandel og en enorm følsomhed over for de mindste svingninger i valutakurserne — vi har oplevet for ikke så forfærdelig længe siden, at vores egen valutakasse blev tømt på grund af nogle europæiske valutasingninger — være af interesse at gå ind i et forpligtende valutasamarbejde, der siger, at valutakurserne skal svinge så lidt som muligt, samtidig med at de lande, der har svært ved at holde denne aftale, får let adgang til i en overgangsperiode at låne fremmed valuta for at kunne holde aftalen. Jeg forstår overhovedet ikke hvad der er forkert ved at indgå i en sådan valutaaftale. Hvad er det ufordelagtige? Jeg synes, det må være stabiliserende og også give et bidrag til stabilisering af priserne. Desværre kan jeg ikke garantere for, at det stabiliserer vort prisniveau, men det giver et bidrag til det.

Så spørger hr. Morten Lange: er det muligt at socialisere inden for EF? Er socialisme mulig inden for EF? Svaret er klart og kort: ja, det er muligt. Og hverken hr. Morten Lange eller andre deltagere i denne debat har da noget som helst argument imod det. Inden for EF er enhver form for statsindgreb tilladt, enhver form for statsovertagelse, enhver form for kommunaldrift, enhver form for samfundsmæssig indflydelse i det hele taget, blot den ikke virker diskriminerende over for andre medlemslande. Det er den eneste betingelse, og hr. Morten Lange ved formentlig godt, at sådan forholder det sig. Derfor er svaret på spørgsmålet: kan man socialisere inden for EF? Ja, det kan man godt.

Så synes jeg, der i slutningen af hr. Morten Langes indlæg var en kolossal brist på logik, en så stærk brist på logik, at man snarere må kalde det en direkte selvmods sigelse for i det ene øjeblik fortæller hr. Morten Lange os, hvor frygteligt dette EF er, det vil fare frem med en jetmotors kraft, og har man først sat sig på toget, er der ikke mere at gøre, så kører man frem med en kolossal kraft. Kort efter får vi at vide, at egentlig er det nok hr. Kochs indlæg, der er dagens mest centrale, og sandheden er nok, at disse store enheder overhovedet ikke kan fungere, de falder fra hinanden, jetmotoren virker ikke, der kommer ikke noget ud af det, så derfor skal vi lade være med at melde os ind. Jeg synes, at hr. Morten Lange skulle bestemme sig til, hvilket af de to argumenter imod EF han vil anvende.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg får jo travlt, hvis jeg i en kort bemærkning skal svare på en lang.

Socialismen er i sit princip konkurrencefordrejende, og det må man ikke være inden for De europæiske Fællesskaber, så meget er nogenlunde klart, og en lang række fornuftige socialistiske foranstaltninger kan ikke foretages inden for Fællesskaberne, det ved statsministeren udmærket godt. Jeg snakker ikke om socialisering. Jeg kunne ikke genkende disse jetmotorer, som statsministeren satte i gang. Jeg har ikke sagt noget i den retning, så det kan vi lade ligge.

Til spørgsmålet, om jeg er modstander af suverænitetsafgivelse, kan jeg sige ganske

[M
enke
at a
ner,
give
nitet
ikke
ikke
tens
prin
mål
set c

H
at st
ede
erkl
helt
selv
er b
dels
at d
hen
ikke
at d
best
okte

(F
St
om,
port
Øre
med
sver
et l
end
ning
den,
ver
dem

St
gern
Mor
nem
Hv
de?
kan
vil
såd
det
dan
af e

avis og i
biblioteksc

Index.

let mu-
r socia-
klart og
r. Mor-
ne de-
t imod
r stats-
atsover-
aldrift,
flydelse
r diskri-
slande.
Morten
forhol-
gsmålet:
Ja, det

hr. Mor-
brist på
nan sna-
ødsigelse
Morten
er, det
og har
ke mere
kolossal
entlig er
dagens
at disse
fungere,
n virker
f det, så
melde os
ge skulle
argumen-

hvis jeg i
m lang.
urrence-
ere inden
meget er
e fornuf-
kan ikke
, det ved
g snakker
ikke gen-
ministeren
get i den
tander af
e ganske

[Morten Lange.]
enkelt: suverænitet har jeg ikke noget imod at afgive i afgrænset omfang og til en partner, som jeg synes det er fornuftigt at afgive den til. Hvad angår afståelse af suverænitet i henhold til Romtraktaten, så er den ikke i et afgrænset omfang, og jeg synes ikke om afståelse netop efter Romtraktatens principper. Det er altså ikke noget principspørgsmål, men derimod et spørgsmål om, til hvem, og om det er i et afgrænset omfang, suveræniteten afgives.

Hvad angår Norge, forekommer det mig, at statsministeren talte meget længe og snøede sig som en ål på en pande. Tiltrædelseserklæringen var helt klar og blev opfattet helt klart af alle, der hørte den. Så kan man selvfølgelig efterrationalisere og sige, at man er blevet klogere end dengang, men i tiltrædelseserklæringen var det fuldstændig klart, at det var den norske ratificering, der blev henvist til som et skæringspunkt, og jeg kan ikke se rettere end, at det nu er et forsøg på at drive en ny skandinavistisk politik, som bestemt ikke fandt udtryk her i dette ting i oktober.

(Kort bemærkning).

Stetter: Jeg må erindre hr. Morten Lange om, at han og hans parti har stemt for importafgiften og dermed for en toldgrænse i Øresund. Såfremt hr. Morten Lange fulgte med i svensk presse, ville han erfare, at svensk industri er særdeles betænkelig ved et frihandelsarrangement, selv om man endnu ikke kender dets endelige udformning. Det er først og fremmest usikkerheden, som er afgørende. Der er tegn på, at verden i 1970'erne vil blive et koldt sted for dem, der mener at kunne være sig selv nok.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg vil gerne stille et par konkrete spørgsmål til hr. Morten Lange, som jeg går ud fra har gennemtænkt disse ting meget omhyggeligt. Hvorfor er socialisme konkurrencefordrejende? Det er jeg sikker på hr. Morten Lange kan give et ganske præcist svar på. Og jeg vil også gerne vide: hvorfor har man ikke sådanne bestemmelser i Romtraktaten, at det med sikkerhed kan siges — sådan som danske jurister gør det, i hvert fald jurister af en sådan standard, at vi må tage væsent-

ligt hensyn til det — at der er tale om at afgive suverænitet i begrænset omfang? Hvad er hr. Morten Langes argument for, at det ikke er i begrænset omfang?

(Kort bemærkning).

Morten Lange: F. eks. en differentieret industripolitik efter nogenlunde socialistisk mønster kan man ikke gennemføre. Det kan man bare se, for nu at tage et mere usocialistisk eksempel, af den behandling, den belgiske egnsudviklingslov, som den blev kaldt, men som i realiteten var en industristøtte-lov, har fået. Det kunne man ikke tillade sig. Vi har netop analyseret en lang række problemer i forbindelse med kapitalstyring og kommer dér til det samme resultat: det synes at stride mod Romtraktatens almindelige begreber om konkurrencefordrejning.

Det var den ene side af sagen. Det andet spørgsmål gælder suverænitet i afgrænset omfang. Jeg har herset med folkettinget og specielt med handelsministeren for at få angivet en nogenlunde klar begrænsning. Derefter kommer statsministeren og citerer de ting, som er klare for gud og hvermand, nemlig landbrugspolitikken og toldpolitikken. Det er da helt klart. Det er der virkelig ikke nogen der er i tvivl om. Men det er alt det, der hænger ved. Jeg nævnte sådan et fjerntliggende spørgsmål som den højere uddannelse. Hvor meget er der af den slags grænseområder? Er det velafgrænset? Det er bestemt ikke velafgrænset. Man skal være overordentlig stor ekspert for at finde den grænse, for den er bestemt ikke tydelig. Hvis vi kunne få en fortegnelse, lov for lov over hele spektret, ikke alene hvor der er forslag og muligheder, men hvor der i Romtraktaten er udvidelsesmuligheder uden ændringer, vil det vise sig, at man også på det lovgivningsområde kunne gøre indgreb. Den liste vil blive lang. Jeg er ikke engang sikker på, at kirkeministeriet gik fri.

Statsministeren (J. O. Krag): Ja, det er ikke nogen høj karakter, vi kan tildele hr. Morten Lange som besvarer af spørgsmålene. På mit spørgsmål om, hvorfor socialisme er konkurrencefordrejende, fik vi ikke noget svar, men et par gamle travere, som vi kender særdeles vel. Lad os tage den differentielle industripolitik. Vi ved udmærket vel,

[Statsministeren.]

at det er fuldt lovligt, og at det fuldt lovligt praktiseres inden for Romtraktaten f. eks. at føre en differentieret politik, der begunstiger skibsbygning.

Så undrede det mig, at vi skulle have Belgiens egnsudvikling kørt frem. Men det kan være, at hr. Morten Lange, der ellers har været til mange markedsdiskussionsmøder, også med tilhængere, har været så heldig aldrig at møde en, der har kunnet svare. Det, vi ved om det forhold, er, at Belgien har et meget alvorligt problem med sine to forskellige sproggrupper, mellem flamlændere og vallonere. Det er sådan, at hvor den ene part har et egnsudviklingsområde og får et statstilskud efter visse regler, som er fuldt EF-medholdeligt, har man af nationalpolitiske grunde følt i Belgien, at man var nødt til at give den anden part noget tilsvarende, til trods for at der ikke var noget egnsudviklingsproblem. Det er dette sidste, EF med stor ret har sat et spørgsmålstegn ved det EF-medholdelige i. Vi ved f. eks., at den egnsudviklingslovgivning, vi arbejder med her i landet, er fuldt EF-medholdelig, og det er vel også et eksempel på differentieret industripolitik.

Jeg synes derfor ikke, der rigtig kom noget ud af svarene på de spørgsmål. Men det er jo muligt, at hr. Morten Lange, nu han har tænkt lidt mere over det, kan svare bedre.

Jeg må holde for, at den suverænitetssafgivelse, der er tale om, er nøje afgrænset. Den holder sig nøje til, hvad Romtraktaten går ud på. Når man f. eks. i den løbende diskussion er inde på, at der også kan blive tale om suverænitetssafgivelse i udenrigspolitiske anliggender, i sikkerhedspolitiske anliggender, i forsvarspolitiske anliggender, har man straks, og bevidst, bevæget sig uden for Romtraktaten. Hvis man vil have en suverænitetssafgivelse på nogle af disse områder, skal man lave en ny Romtraktat. Det kunne så være, at det blev en Londontraktat eller en Københavnstraktat, alt efter hvor den nu blev indgået. Men det vil sige, at så skulle man begynde helt forfra med forhandlinger og med vedtagelse i hvert enkelt parlament. For Danmarks vedkommende skulle man for at komme igennem med noget sådant have 5/6 flertal eller få det vedtaget ved en folkeafstemning. For Norges vedkommende skulle man have

3/4 flertal osv. Det er dog ganske klart afgrænset: det, vi forpligter os til, er det, der befinder sig inden for den nuværende traktats rammer, og vil man have noget som helst gennemført, der går uden for denne traktats rammer, må man værgø pænt gå hjem og lave en ny traktat. Og det er der mig bekendt ikke nogen der har foreslået.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen: Jeg har lyst til at blande mig i spørgsmålet om suverænitetssafgivelse. Jeg vil gerne minde om, hvad hr. Morten Lange medgav for et øjeblik siden, nemlig at når vi her diskuterer suverænitetssafgivelse, er det ikke i statsretlig forstand. Hr. Morten Lange medgav, at der ikke her var tale om noget, som kunne anses for at ville blive kendt i strid med grundloven af højesteret. Det er altså ikke en statsretlig diskussion, hr. Morten Lange her fører, men en rent politisk diskussion. Hr. Morten Lange siger med dette, at vi ikke i dag kan kende det nøjagtige indhold af ordninger, som vi i fremtiden måtte indgå på i fællesmarkedet på det ene eller det andet område, hvilket jo er noget ganske og aldeles andet, og hvorom der ikke er nogen uenighed imellem os. Men lad os slå fast, at hr. Morten Lange ikke bygger det op som en statsretlig juridisk diskussion, fordi hr. Morten Lange medgiver, at der ikke er nogen som helst udsigt til, at højesteret på grundlag af juridiske argumenter skulle fastslå, at der var tale om en suverænitetssafgivelse, som ikke svarede til grundlovens bestemmelser.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Højesteret træffer afgørelse om grundloven, og der er præcedens for, at retten strækker sig så langt som muligt for ikke at komme i modstrid med folketinget. Som jeg sagde før, forudsætter det, at folketinget arbejder propert og bl. a. indhenter den fornødne ekspertise. Det har vi gjort i meget ringe omfang, og det har ikke for mig skabt noget, der bare minder om sikkerhed.

Statsministeren gav sig derefter til som en skolemester, der har lidt bedre tid til at svare, end eleverne får, at uddele karakterer. Jeg vil så uddele en karakter til statsministeren for det eksempel, han gav med skibs-

[Mort
værfts
ende
påbud
modst
form i
som n
tidlige
Hvæ
gien, i
ten er
ikke g
ved st

(Ko

Gert
blande
ulige i
kun r
statsn
som s
benytt
Jeg
nomisl
udenri
har ka
at der
235 ell
siger n
ellers
ikke g
5/6-afst
resolnt
lutione

„I
for i
på f
af d
forh
den
genn
mon
artil
i tra
nuge

Det
tatens
der kre
ning h
monets
nitetsa
er ube
hvor v

klart af-
det, der
de trak-
get som
r denne
pænt gå
t er der
eslået.

[Morten Lange.]

værftsstøtten. Som han ved, er den enestående inden for Fællesskaberne og under påbudt aftrapning, netop fordi den er i modstrid med Fællesskabernes sædvanlige form for politik. Det var altså et eksempel, som meget velvilligt støttede det, jeg på et tidligere tidspunkt havde sagt.

Hvad angår egnsudviklingsloven i Belgien, nævnte jeg den kun, fordi det i realiteten er en industristøttelov. Noget sådant må ikke gennemføres i Fællesskaberne, og det ved statsministeren udmærket vel.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Jeg vil godt have lov til at blande mig i denne diskussion, som er lidt ulige i den forstand, at mit partis ordfører kun råder over korte bemærkninger, mens statsministeren råder over lange taler, en ret, som statsministeren har, og som han også benytter sig af.

Jeg vil pege på resolutionen om den økonomisk-monetære union, hvis gennemførelse udenrigsøkonomiministeren tidligere i dag har karakteriseret som værende betinget af, at der træffes beslutninger i henhold til art. 235 eller 236 i Romtraktaten. Der skal altså, siger man, ske en ændring af Romtraktaten, ellers kan den økonomisk-monetære union ikke gennemføres, og så skal vi have en ny $\frac{5}{6}$ -afstemning osv. i Danmark. Det er efter resolutionen ganske simpelt urigtigt. Resolutionen siger:

„Rådet og i givet fald repræsentanter for medlemsstaternes regering fastlægger på forslag fra Kommissionen før udløbet af den første etape af 3 års varighed de forholdsregler, der efter overgangen til den anden etape fører til den fuldstændige gennemførelse af den økonomiske og monetære union, enten på grundlag af artikel 235 eller på grundlag af artikel 236 i traktaten eller på grundlag af traktatens nugældende bestemmelser.“

Det vil sige, at man på grundlag af traktatens nugældende bestemmelser, uden at der kræves og kan kræves nogen $\frac{5}{6}$ -afstemning her, kan gennemføre den økonomisk-monetære union. Det vil sige, at den suverænitetssafgivelse, vi nu drøfter, i virkeligheden er ubegrænset, og vi kan ikke overskue, hvor vidt den bliver ført.

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Jeg er desværre nødt til at konstatere, at det er det rene vrøvl, hr. Gert Petersen her har sagt. Enten er det art. 235 om en opfyldning af den eksisterende Romtraktats nuværende artikler eller art. 236 om en omdannelse af Romtraktaten, eller også er det efter de eksisterende bestemmelser, og det er netop de bestemmelser, hr. Morten Lange var inde på: art. 103-109. Jeg ved ikke, hvor interesseret SF'erne er i virkelig at blive belært om disse ting, men de fortsætter i vildfarelser.

Jeg vil gerne endnu en gang forsøge at redegøre for, hvad der står i art. 103-109. I artikel 103 fastslås det, at Rådet med enstemmighed kan vedtage en konjunkturpolitik. Der er ikke tale om suverænitetssafgivelse. Det forudsætter altså, at alle, også Danmark, går ind for det. Gør vi det ikke, kan det ikke gennemføres. Det kræver også dansk deltagelse.

Om det, der har betalingsbalancemæssige virkninger — det er art. 104 og 105-109 i kapitel 2 i 3. del i Romtraktaten — står der udtrykkeligt, at man kun kan gennemføre indgreb gennem et samarbejde mellem medlemslandene. Det er endnu svagere end at vedtage det i Rådet ved enstemmighed. Det forudsætter, at suveræne stater samarbejder med hinanden, at regering og folketing vedtager disse ting. Derfor er det en fejlagtig opfattelse, SF bygger sin modstand mod fællesmarkedet på. Hvis det er det eneste betydningsfulde, er der jo håb om, at SF vil ændre stilling, når de nu bliver vejledt.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Jeg er nødt til at konstatere, at det er det rene vrøvl, udenrigsøkonomiministeren siger. Forholdet er for det første, at hvis Rådet vedtager en enstemmig resolution om en fælles konjunkturpolitik, er det en suverænitetssafgivelse af en karakter, vi ikke tidligere har prøvet, og som man ikke forestiller sig i dag som en mulighed. Det er det, der er sagen.

Dernæst står der i rådsresolutionen af februar 1971 — jeg kunne næsten have lyst til at gøre, som udenrigsministeren gjorde forleden under udenrigsdebatten, da jeg bad ham om at uddybe en sag og han svarede med langsomt at læse det op, han tidligere

st til at
ænitets-
hvad hr.
ik siden,
ænitets-
forstand.
ikke her
es for at
loven af
retsretlig
rer, men
Morten
dag kan
rdninger,
i fælles-
område,
es andet,
ned imel-
. Morten
tatsretlig
en Lange
om helst
g af juri-
der var
som ikke
ser.

fer afgø-
ræcedens
som mu-
ned folke-
etter det,
og bl. a.
. Det har
g det har
re minder

til som en
til at sva-
arakterer.
statsmini-
ned skibs-

[Gert Petersen.]

havde sagt, men jeg skal afholde mig fra det — dernæst står der, at Rådet skal vedtage de forholdsregler, der efter overgangen til den anden etape fører til den fuldstændige gennemførelse af den økonomiske og monetære union, og man peger på, at det kan ske på grundlag af traktatens nugældende bestemmelser. Udmærket, så er det art. 103 og følgende artikler, men det er i og for sig underordnet, det kan ikke betyde andet, end at man fuldt ud kan gennemføre den økonomisk-monetære union, uden at der kræves en $\frac{5}{6}$ ratificering herhjemme. Jeg vil godt spørge udenrigsøkonomiministeren helt konkret: kan der til en enstemmig vedtagelse i Rådet på basis af art. 103 forudsættes en $\frac{5}{6}$ godkendelse i det danske folketing?

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Hvis der er tale om suverænitetsafgivelse, er det klart fastslået i den danske grundlov, at man skal anvende proceduren med $\frac{5}{6}$ majoritet eller en folkeafstemning. Men man kan naturligvis indgå aftaler. Man kan i Rådet stemme om en foranstaltning, som vi selv er enige i at gennemføre. Så er det den suveræne danske stat, så er det suveræne ministre, der i Ministerrådet på det danske folketings og den danske regerings vegne går med til en ordning på grundlag af vedkommendes egen, suveræne afgørelse. Der er altså ikke tale om en suverænitetsafgivelse i statsretlig forstand, i grundlovens forstand.

Det, der fra SF's side hele tiden er blevet hævdet, navnlig i debatten med hr. Morten Lange, er, at det skulle være noget, onde, udefra kommende magter pålagde os mod vor vilje. Det synes jeg man må lægge vægt på. Sagen er imidlertid den, at enten vedtager vi noget i enstemmighed — og det kan ikke være mod vor vilje — eller vi går ind i et arrangement, hvorved vi samarbejder med hinanden, det vil sige, at vi vedtager det hver for sig hjemme i vores parlamenter eller i vores regeringer, eller også bruger vi art. 236 i Romtraktaten og siger, at nu vil vi have et overnationalt organ, som permanent tager sig af denne sag. Så er det ikke mere en sag, der vedrører dette folketing. Så har vi afgivet suveræniteten. Men det forud-

sætter, at vi bruger grundlovens bestemmelser om $\frac{5}{6}$ flertal i folketetinget eller folkeafstemning.

Jeg synes sådan set, at det skulle være ret klart, for jeg har forstået, at det, der bekymrer SF-erne — det forstod jeg i hvert fald på hr. Morten Lange — var, at vi ved at gå ind i denne Romtraktat, ved at sige ja den 2. oktober, kom ind i noget, hvorved vi af ydre magter blev tvunget til at gøre noget, vi ikke på forhånd var indstillet på at ville gøre. Det er der altså ikke tale om, for anvender man den nuværende Romtraktat fra art. 103 til art. 109, skal vi selv træffe disse beslutninger.

Tredje næstformand (From): Jeg føler trang til at spørge parterne, om man snart er interesseret i at afslutte de korte bemærkninger. Debatten er jo ikke forbi af den grund.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg tror, det efter markedsministerens interessante indlæg er fuldstændig klart, at han ikke engang selv aner, hvad suverænitetsafgivelse er. Under Romtraktaten kan man komme til en række vedtagelser, bl. a. ved enstemmighed. Det er nogle af dem, vi snakker om. De kan føre til, at man ved Romtraktatens institutioner kan føre en række ting videre. Det er suverænitetsafgivelse, og det uanset om det kræver enstemmighed, eller hvad pokker det ellers kræver. Det er derfor, suverænitetsafgivelsen kan udvides, som det passer den til enhver tid siddende regering. Det er det, som er det bekymrende i sagen, og det er det, som skulle bekymre udenrigsøkonomiministeren i utrolig grad netop på baggrund af alle de utrolig mange forbehold, den socialdemokratiske regering har haft om, hvad den vil være med til. En kommende regering kan læse hr. Ivar Nørgaards opfattelse af suveræniteten op og derved få en masse ting gennemført, som denne regering har slået syv kors for sig for at prøve på at undgå. Den vil ikke bagefter kunne komme og sige, at der er tale om suverænitetsafgivelse, for det har udenrigsøkonomiministeren i den grad forplumret, at det er helt klart for efterfølgerne, at han ikke kan hænges op på noget som helst.

5471

(Kort bemærkning)
Gert udenrigsøkonomi omgange. Jeg den økonomi den indtilbage at være Udenrigsøkonomi at det l vedtaget retlig hvad vi
Jeg s del. Vi me, som nemmere monetære bestemte til at si får vi e skifter, det er f kår. Me for har kan man de andre se, er in

(Kort bemærkning)

Poul I gen er d veloverl verlagte me. Jeg nisteren hvor der ster tog drømme suverænitetsmedlem stykke v lov at bl

Tredje Olsen ha

aviser
Biblio

et Index

stemmel-
folkeaf-

5471

26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5472

være ret
der be-
g i hvert
at vi ved
at sige ja
hvorved
l at gøre
llet på at
e om, for
mtraktat
elv træffe

Jeg føler
nan snart
bemærk-
ni af den

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Jeg takker i og for sig for udenrigsøkonomiministerens svar i sidste omgang, som jeg synes var ganske oplysende. Jeg stillede det konkrete spørgsmål, om den økonomisk-monetære union med, hvad den indebærer, og det kan vi måske komme tilbage til senere, kunne gennemføres uden at være betinget af 5/6 flertal i dette ting. Udenrigsøkonomiministeren måtte erkende, at det kunne lade sig gøre ved en enstemmig vedtagelse dernede, og det ville ikke i statsretlig forstand være suverænitetssafgivelse, og hvad ved jeg.

Jeg synes nok, vi har fået klaret en hel del. Vi kan forestille os et flertal herhjemme, som synes, at det er glimrende at gennemføre anden etape af den økonomisk-monetære union på basis af de nugældende bestemmelser i Romtraktaten og være med til at skabe enstemmighed i Rådet. Derpå får vi et andet flertal i Danmark, flertallet skifter, og vi får en regering, som synes, at det er forfærdeligt at arbejde under de vilkår. Men den kan ikke undslippe de vilkår, for har man først tilsluttet sig den én gang, kan man ikke selvstændigt lave den om, før de andre 9 stater, hvis vi får denne udvidelse, er indforstået dermed.

(Kort bemærkning).

Poul Dam: På et så sent tidspunkt af dagen er det naturligt, at ikke alle ord er lige veloverlagte, men nogle af de mindre veloverlagte ord kan måske afsløre ønskedrømme. Jeg bemærkede, at udenrigsøkonomiministeren skitserede en bestemt situation, hvor den suveræne regerings suveræne minister tog et standpunkt. Hvis det er ønskedrømmen, at ministrene skal til at være suveræne, forstår jeg godt, at regeringens medlemmer går ind for det. Men der er nu et stykke vej tilbage, før danske ministre får lov at blive suveræne.

Tredje næstformand (From): Hr. Moses Olsen har ordet for en kort bemærkning. . .

Jeg beder folketinget undskylde, at jeg har taget fejl. Hr. Moses Olsen kommer i den almindelige talerrække, og inden da har markedsministeren bedt om ordet. Hr. Moses Olsen skal få ordet derefter.

Moses Olsen: Jeg bøjer mig for overmagten!

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Det undrer mig, at hr. Gert Petersen kan være i tvivl om, at der kan være forskellige måder at gennemføre en økonomisk-monetær union på. Nu har SF i månedsvis citeret Wernerrapporten og gjort den til noget meget væsentligt. Wernerrapporten ender med at konstatere, at man kan gennemføre en økonomisk-monetær union på forskellige måder. Den kan gennemføres ved at bruge art. 236, altså indføre nye overnationalt organer, eller den kan gennemføres efter art. 235 ved opfyldning af Romtraktatens bestemmelser. Det turde dog være noget, som de mennesker, der bruger Wernerplanen som argument mod medlemskab af fællesmarkedet, burde vide.

Det, der er tale om, er, om Danmark forpligter sig mod en suveræn regerings og folketingets vilje, og det kan der altså ikke blive tale om på noget tidspunkt på den økonomiske politikks område.

Moses Olsen: Når jeg trådte til side for udenrigsøkonomiministeren lige før, skal det ikke forstås derhen, at jeg er parat til at træde til side hver eneste gang.

Jeg skal knytte et par bemærkninger til statsministerens indlæg vedrørende Grønland og folkeafstemningen.

Statsministeren mener på linje med vores grønlandskfødte Grønlandsminister, at det er bedre for Grønland at følge Danmark i ét og alt med hensyn til EF. En sådan holdning rimer, for at sige det meget mildt, i allerhøjeste grad dårligt med regeringens erklæring ved sin tiltrædelse, som lød på, at man ville revidere principperne i Grønlandspolitikken, således at de kom til at hvile i

[Moses Olsen.]

højere grad på de grønlandske forudsætninger.

Når jeg og med mig andre ønsker forskellige ordninger med hensyn til folkeafstemning i Grønland og Danmark, er det, fordi det absolut ikke er foreneligt med grønlandske forudsætninger at ønske, at Grønlands og Danmarks stemmer udgør én eneste pulje.

Det må siges, at det er rigtigt, at Grønland i dag rent statsretligt er en del af Danmark. Man siger ofte, at Grønland er Norddanmark, hvilket jeg mener er noget hykleri, eller at Grønland er et dansk amt. Men Grønlands stilling i forholdet til Danmark er aldrig blevet nærmere præciseret, hverken her fra talerstolen eller andre steder. Det eneste, der står i grundloven, er, at den gælder for alle dele af riget.

Bortset fra det formelle statsretlige må regeringen og alle i Danmark, der har noget kendskab til de grønlandske forhold, efterhånden kunne erkende, at de faktiske forhold og forudsætninger, ud fra hvilke vi i Grønland skal tage stilling til EF, er ganske anderledes end de forudsætninger, man i Danmark skal stemme ud fra, lige bortset fra det formelle statsretlige.

Det er beklageligt, at regeringen ikke — eller må jeg måske hellere sige: heller ikke — på det punkt kan leve op til det, regeringen har sat sig som mål ved sin tiltræden. Der er en brist på logikken her, som jeg finder meget beklagelig.

Nu er det jo sådan, at folketinget sædvanligvis følger landsrådets og dermed de grønlandske politiske instansers råd og indstillinger til punkt og prikke, selv om folketinget en gang imellem kunne se, at der måske var et og andet at rette op. Derfor er det dobbelt ærgerligt og beklageligt, at en regering, som for en gangs skyld tæller en af mine landsmænd, ikke kan følge grønlandske forudsætninger eller ønsker. Dermed mener jeg, at regeringen på sin vis bryder princippet om, at folketinget og regeringen følger ønsker, som er udtrykt fra grønlandsk side. Det er højst tænkeligt, at regeringen i dag fastholder sin beslutning om at se bort fra kendsgerningerne i forholdet mellem Grønlands og Danmarks væsensforskellige forudsætninger og grundlag for at tage stilling til EF.

En af de mulige konsekvenser heraf, som vi også har været inde på tidligere i dag, er, hvis vi tænker os den situation, at Grønland siger blankt nej og Danmark ja til indtræden i EF ved en folkeafstemning, hvor vor og danske stemmer går i én pulje, og hvor afstemningen finder sted på samme tid, at vi naturligt kan tage Grønlands statsretlige stilling op til en fornyet overvejelse. Derfor er der jo intet til hinder for, at vi allerede på et tidligere tidspunkt begynder at overveje de hensigtsmæssige rammer for en sådan overvejelse i al fredelighed. Men så længe regeringen bliver siddende, og så længe traktaterne ikke er ratificeret, er der håb for mig og nogle stykker andre.

Grethe Philip: Udenrigsøkonomiministeren kom ikke i sin svartale ind på et spørgsmål, jeg rejste tidligere i dag. Jeg bad ministeren pålægge vor mission i Bruxelles nøje at følge de drøftelser og undersøgelser, der foregår i fællesmarkedets udvalg og institutioner vedrørende spørgsmål, der berører kvindernes placering på arbejdsmarkedet og deres indpasning i trykthedssystemet m. v. Når ministeren ikke svarede, skyldes det måske, at et sådant pålæg allerede er givet. Men jeg synes, det i så fald er af betydning at få dette helt tydeligt frem i denne fællesmarkedsdebat.

Jeg ville også være glad, om vi kunne få et tilsagn fra ministeren om, at den danske offentlighed hurtigt og løbende holdes orienteret om drøftelserne i fællesmarkedets regie på dette område. Jeg kan forsikre om, at der er mange kvinder, som er ganske overordentlig interesseret i en grundig orientering. Jeg beder ministeren overveje, om en videre formidling af disse oplysninger til en bredere kreds f. eks. burde etableres gennem et samarbejde mellem de danske embedsmænd i Bruxelles, der får denne opgave overdraget, og kvindeorganisationerne, eventuelt repræsenteret ved Danske Kvinders Nationalråd. Jeg tror, det er vigtigt, at en formidling af oplysninger kommer meget hurtigt i gang, bl. a. for at undgå, at der skabes myter om hemmelige rapporter med for kvinderne uheldsvangre oplysninger, som bevidst holdes tilbage af regeringen. Det er også vigtigt på længere sigt, at vi herhjemme på dette område orienteres så godt og så betids, at der bliver virkelige reelle

[Gre
mulig
drøft
blev

Sk
tion
keds
godt
jeg g

Je
fakti
arbej
ind i
hvilke
rings
de a

f. ek
portu

Je
ning
lendi
man
ler i
mind
de.

Je
til f
imoc
ram

O
spør
fået
syn

G
sant
und
deb:

øko
mor
af c

rigt
omu
del
det

læn
kan
ind

er s
I
hed
kor

[Grethe Philip.]

muligheder for at give vort danske bidrag til drøftelserne i fællesmarkedet om disse problemer.

Skovmand: Jeg er stort set i samme situation som fru Grethe Philip, men da markedsministeren var så venlig at sige, at vi godt måtte stille spørgsmålet to gange, skal jeg gøre det.

Jeg er interesseret i at vide, hvad de rent faktiske forhold er med hensyn til tyrkiske arbejderes rettigheder i retning af at komme ind i Danmark. Jeg er interesseret i at vide, hvilken holdning man fra den danske regerings side vil indtage over for udvidelse af de aftaler, der er truffet med tyrkerne, f. eks. så de omfatter grækere, spaniere og portugisere.

Jeg er interesseret i at vide, hvilken holdning man vil tage til fællesmarkedets manglende deltagelse i sukkeraftalen, og hvad man vil gøre for at få nogle præferenceaftaler i fællesmarkedet, der i hvert fald kan minde om de danske aftaler på dette område.

Jeg vil spørge, hvilken holdning man har til fællesmarkedets bistand, om man vil gå imod en udvidelse ud over de nuværende rammer.

Og til sidst har jeg det rent kontante spørgsmål: hvorfor i alverden har vi først nu fået fællesmarkedsplan nr. 12, når den tilsyneladende er trykt i december?

Gert Petersen: Jeg synes, et af de interessanteste spørgsmål, vi har fået belyst i dag under denne på mange måder interessante debat, har været problemet omkring den økonomisk-valutariske eller økonomisk-monetære union. Forholdet er nemlig det, at mens Romtraktaten umiddelbart i tilfælde af dansk indtræden, som statsministeren så rigtigt påpegede, vil få virkninger på toldområdet og på landbrugsområdet, også en del på kapitalområdet og for så vidt angår det fælles arbejdsmarked, er der en række længeregående virkninger, om hvilke vi ikke kan sige med 100 pct. sikkerhed at de vil indtræde, men hvor vi kan vurdere om der er stor sandsynlighed for at de vil indtræde.

Det ser ud til, at der er stor sandsynlighed for, at den økonomisk-monetære union kommer til at virke. Jeg bemærkede mig

godt nok, at statsministeren tvivlede på det, endda i en meget kraftig udtalelse herom, som jeg er sikker på man vil studere med stor interesse i Kommissionen i Bruxelles, når man får et referat af denne debat, og sikkert også i andre europæiske hovedstæder; ikke mindst i Bonn, hvor man har lagt megen vægt på gennemførelse af denne union. Jeg tror nok, som det også tidligere er blevet påpeget af forskellige her i debatten, at når det kommer til de endelige afgørelser, vejer de store, stærke landes stemmer og i ganske særlig grad deres økonomi og det, deres økonomi betyder for Fællesskabet i dets helhed, tungere, end hvad Danmark siger.

Hvis vi nu ser på beslutningen om den økonomisk-valutariske union, er det for det første ejendommeligt at høre, at vi ikke skulle have bundet os til de to følgende faser. Det er rigtigt, at den gennemgang, som er i gang, går på den tredje fase. Men heroverfor står som en del af vedtagelsen en udtalelse om, at den første etape ikke kan betragtes som et mål i sig selv. Den kan ikke adskilles fra den fuldstændige økonomiske og monetære integrationsproces. Den må derfor indledes med den faste beslutning at ville nå endemålet.

Hertil kan man meget vel svare fra statsministerens og udenrigsøkonomiministerens side, at det tror man ikke på, der er ingen vilje til at nå endemålet. Man skal bare gøre sig klart, at når de siger det, siger de dermed, at de politiske ledere i fællesmarkedslandene er en samling falskspillere, der holder visse kort frem, men i virkeligheden sidder med helt andre oppe i ærmet og overhovedet ikke reelt er interesseret i det, de siger.

Enten må man tage dette her alvorligt, og så må man tage sit bestik og tage sin beslutning efter det, eller også må man erkende, at der spilles dobbeltspil i fællesmarkedet. Det er vel egentlig endnu alvorligere, og det burde man i så fald tage sit bestik efter.

Denne økonomisk-valutariske union skal vedrøre penge- og kreditpolitikken, valuta- politikken over for omverdenen, politikken med hensyn til det fælles kapitalmarked og kapitalbevægelser til og fra tredjelands og budget- og skattepolitikken i relation til stabilitets- og vækstpolitik. Det er ikke så lidt. Ja, der kommer også egnsudvikling og

[Gert Petersen.]

regionaludvikling ind i billedet. Hvordan vil man gennemføre det? Også det er angivet:

„På det økonomiske og valutariske område må Fællesskabet være i besiddelse af en kompetence og et ansvar, der gør det muligt for dets institutioner at sikre styringen af unionen.“

Så er det i og for sig ganske ligegyldigt — det vil jeg godt sige til udenrigsøkonomiministeren, idet jeg vil tilføje, at SF ikke har talt synderlig meget om Wernerplanen — om det fællesskabsorgan, som får kompetencen, er Ministerrådet, hvor der kræves enstemmighed, eller om det er et nyt overnationalt organ. Det, at det er Ministerrådet, er slemt nok, fordi vi så kommer ind i den situation, jeg refererede til tidligere, hvor en flertalsbeslutning i dette ting — måske taget med 1 stemmes flertal, hvem ved; men det er jo ikke altid socialdemokratiet og SF, der har flertallet, det sker også, at andre har det — kan medføre en fastlåsning af vidtgående skridt, for så vidt som det er en del af mønsteret i fællesmarkedet i forbindelse med den økonomiske union, en fastlåsning, som man ikke senere kan trække sig ud af, medmindre man kan få godkendelse fra de andre medlemsstater.

Jeg spurgte, da jeg var i Bruxelles, i forbindelse med spørgsmålet om meromsens harmonisering, hvor tanken er, at man skal nå frem til en nedre grænse og en overgrænse: hvis en dansk regering i Ministerrådet, hvis vi nu siger, at det er dér, beslutningen vil blive truffet, tilslutter sig denne harmonisering og der så kommer et nyt flertal i det danske folketing året efter, som ønsker at sætte momsen ned under denne nedre grænse, kan det så lade sig gøre? Så smilede man lidt medlidende til mig, for mægtigt til tosset spørgsmål — jeg indrømmer, det var vrøvlet, hr. udenrigsøkonomiminister — mægtigt til tosset spørgsmål havde de dog ikke hørt. De sagde: nej, naturligvis kan det ikke lade sig gøre, medmindre de andre medlemsstater vil acceptere det. Det kan jeg da godt forstå, og jeg vil endda sige, det er rimeligt. Jeg synes bare, det er urimeligt, at vi anbringer os i den situation, at et, jeg tør næsten ikke sige tilfældigt flertal i dette ting — men det er jo skiftende af og til — kan fastlåse situationen i mange år fremover, uanset om der opstår nye flertal, nye stemninger,

bevægelser helt på tværs af det, man havde besluttet. Hvis det er forankret i henhold til Fællesskabet, er det også forankret herhjemme.

Her er efter min opfattelse tale om en reel suverænitetssafgivelse. Så kan man føre lange pindehuggerdiskussioner om, hvorvidt den er statsretlig eller ej. Det er en reel suverænitetssafgivelse. De danske vælgere sættes ud af spillet på en række områder, og det vel at mærke områder, som ikke konkret i dag er behandlet i Romtraktaten, men om hvilke der senere er taget beslutninger, som vi også skal godkende. Disse senere beslutninger godkender vi jo i kraft af § 4 i det ene af de lovforslag, vi nu diskuterer.

Tove Lindbo Larsen: I dagens debat har flere indledere været inde på kvindens stilling i fællesmarkedet, og hvilke konsekvenser det vil få for danske kvinder bl. a. i ligestrømspørgsmål. Trods det sene tidspunkt vil jeg gerne komme med nogle supplerende bemærkninger hertil.

Fru Ruth Olsen mente, at konsekvenserne af Romtraktatens bestemmelser var kvinde fjendske. Romtraktaten bruger overalt udtryk som „statsborger“, „erhvervsdrivende“, „arbejdstager“ og lignende helt neutrale udtryk. Kun på ét punkt, nemlig i art. 119 om ligeløn, taler man om mænd og kvinder. Det er imidlertid en realitet, at denne bestemmelse har haft stor betydning for den praktiske gennemførelse af princippet om ligeløn i EF-landene. Målet ligeløn er absolut ikke nået, men bestemmelsen har været medvirkende til, at man i de forløbne år er kommet godt på vej. Jeg kan ikke se, at hverken bestemmelserne eller konsekvenserne heraf med rette kan kaldes kvinde fjendske.

Visse grupper af danske kvinder har lagt overordentlig stor vægt på den undersøgelse, der er udført af den franske sociolog Evelyne Sullerot, der peger på de meget store problemer, der på det erhvervs mæssige område vil være for kvinderne. Denne rapport har også været nævnt tidligere på dagen her i tinget. De samme grupper går så vidt mig bekendt ind for begrebet søstersolidaritet. For mig lyder det temmelig hult, hvis denne søstersolidaritet kun bliver et dansk begreb. Jeg så det meget gerne udviklet til at blive et europæisk begreb. Social-

[To demoritet også deltage møde lande menli, at de længe må se EF-løsning, h kan gi Jeg Grethe derne dene o tale on at det meget ber, mi min o kunne lighed landene en part

Per I over de Glad, fo forkorte kretaria Landsor nen af a bedrøvet nogle be satte et virkning kommen kunne va dette dol ikke. Jeg enkelte p Hvad : med jord sig udnyt er det alta fuldt omf områder. hedder d ringsrette omfatter når dette

avis og
bibliotek

Index.

havde hold til et her-

en reel n føre hvor- en reel vælgere der, og konkret nen om er, som beslut- det ene

bat har ens stil- kvenser i lige- inkt vil derende

sekven- lser var er over- ervedsdr- de helt nemlig i rænd og litet, at tydning princip- geløn er lsen har forløbne ikke se, sekven- kvinde-

har lagt dersøgel- sociolog e meget smæssige nne rap- e på da- er går så østersoli- lig hult, bliver et rne udvi- b. Social-

[Tove Lindbø Larsen.]
demokratiets grundideer, der går på solidari- ritet med svagere stillede grupper, gælder også på det her omtalte område. Jeg har deltaget i flere europæiske konferencer og møder, hvor forholdene i de respektive lande har været drøftet indgående og sammenlignet landene imellem. Det er rigtigt, at de nordiske lande på mange områder er længere fremme end EF-landene, men man må samtidig betænke, at livsmønsteret i EF-landene er helt forskelligt fra det nordis- ke, hvorfor en direkte sammenligning ikke kan give det rigtige billede.

Jeg vil gerne pege på én ting, som fru Grethe Philip nævnte: oplysningen til kvin- derne i Danmark om forholdene i EF-land- ene og den fremtidige stilling, der kan være tale om. Jeg er enig med fru Grethe Philip i, at det ville være nyttigt, om vi kunne give meget mere oplysning om dette, og jeg hå- ber, ministeren er enig med os i det. Det er min opfattelse, at Danmarks medlemskab kunne være medvirkende til at skabe mere lighed både på arbejdsmarkedet og i EF- landenes samfund, såfremt Danmark bliver en part af EF-landene.

Per Dich: Jeg er både glad og bedrøvet over det svar, jeg fik fra boligministeren. Glad, fordi det, om end unægtelig i meget forkortet form, gengav de svar, markedsse- kretariatet fyldigt har givet til Lejernes Landsorganisation og til Fællesorganisatio- nen af almennyttige danske Boligselskaber, bedrøvet, fordi netop disse forkortelser og nogle betoning er af boligministeren ligesom satte et spørgsmålstegn ved den effektive virkning af de bestemmelser, der bliver kommenteret af markedssekretariatet. Det kunne være fristende ganske simpelt at læse dette dokument op, men det tillader tiden ikke. Jeg skal derfor holde mig til et par enkelte punkter.

Hvad angår liberaliseringen og handelen med jord, boliger, udlejning, erhvervsmæs- sig udnyttelse af disse og etableringsretten, er det altså nu klart, at etablering er mulig i fuldt omfang for EF-foretagender på disse områder. I svaret til Fællesorganisationen hedder det, at liberaliseringen af etable- ringsretten inden for de enkelte erhverv omfatter ret til at erhverve fast ejendom, når dette er af betydning for udøvelsen af

erhvervet. Og senere på dokumentets side 4 hedder det i et svar på spørgsmålet:

„Vil der blive fri adgang for udlændinge til opførelse med påfølgende udlejning el- ler salg af boliger og erhvervsbygninger?“

„Ja, efter direktiv nr. 67/43 sammenholdt med direktiv nr. 64/429 skal personer og virksomheder, der omfattes af direktiver- ne, have ret til på samme vilkår som dan- ske at opføre boliger og erhvervsjejen- domme med henblik på efterfølgende ud- lejning eller salg.“

Boligministeren har selvfølgelig ret i, at de personer, der etablerer sig på den måde, er underkastet almindelig dansk straffelov, hvis de overtræder loven her. Men det væ- sentlige i dette ligger på et helt andet områ- de, nemlig hvilken indflydelse det kan have på udformningen af den boligpolitik, vi øn- sker her i landet. Der vil jeg fastholde den mulighed, jeg antydede i mit første indlæg om et udvidet byggeri af skrabede og små lejligheder, som der skulle være endog bety- delige muligheder for at opføre med profit på det sælgers marked, vi har herhjemme.

Boligministeren siger, at støtten til det sociale byggeri vil kunne opretholdes. I art. 92 hedder det, at forenelig med fællesmarke- dets principper er statsstøtte, når den ydes som en social støtte, som tilstås de enkelte forbrugere, forudsat at den ydes uden fors- kelsbehandling. Jeg kan ikke se, hvorledes nogen af de principper, som socialdemokra- tiet i hvert fald i sine programtaler har om en langsigtet boligpolitik, er forenelige med denne bestemmelse.

Jeg talte i mit første indlæg, og det ved boligministeren, som lånte mit manuskript, ikke om, at omkostningerne ved brugen af forkøbsretten ville være stigende på grund af forkøbsretten. Jeg talte om de enorme omkostninger, brugen af denne forkøbsret vil påføre det offentlige, hvis vi effektivt skal sikre dansk jord til de formål, vi ønsker at sikre jorden til. Der kan vi i hvert fald med garanti sige, at de 100 mill. kr., man arbejder med, ikke vil slå til. Og der er unægtelig et stort område at arbejde med: af Danmarks i alt 4,3 mill. ha ejer det of- fentlige 330.000 ha.

Endelig om momsrefusionen og momsen: boligministeren siger, at der ikke er truffet beslutning, og at mine spørgsmål derfor var formelle. Jeg forstår ganske simpelt ikke

[Per Dich.]

dette svar, medmindre jeg skal tage det for dets pålydende, idet indholdet ganske simpelt er: tag det roligt, der sker ikke noget, før vi er kommet ind. Så vil jeg formodentlig få en henvisning til, at så har vi mulighed for at gøre vor indflydelse gældende. Jeg har vist tidligere sagt, hvad jeg mener om de mulighedsers størrelse. Men jeg sagde yderligere, at man ikke har kunnet få svar på, hvilke områder, herunder husleje, boliger osv., der vil komme ind under fællesmarkedets beregningsgrundlag for merværdiafgiften. Jeg vil her citere det svar, der er afgivet af markedssekretariatet til Fællesorganisationen, og hvori det hedder:

„Arbejdet med udarbejdelse af forslag til, hvad der konkret skal indgå i det ensartede beregningsgrundlag for momsens i EF, er endnu ikke så fremskredet, at der kan fremskaffes oplysninger ud over dem, som er indeholdt i det materiale, som er vedlagt besvarelsen i det foregående spørgsmål.“

Endelig: boligministeren kom med nogle bemærkninger om forkøbsretten. Jeg vil bede boligministeren bekræfte, at den forkøbsret og tilbudspligt, der tales om i det foreliggende lovforslag, kun gælder for det åbne land, at det altså ikke gælder for de områder, som har speciel interesse, når vi diskuterer boligproblemerne.

Ministeren for udenrigsøkonomi (*Ivar Nørgaard*): Jeg beklager, at jeg ikke i første omgang nåede at besvare alle spørgsmål. Men dem, der nu er blevet gentaget, vil jeg med glæde besvare.

Til fru Grethe Philip vil jeg sige, at vi meget gerne vil give et tilsagn om en løbende orientering fra missionen i Bruxelles på det nævnte område.

Hr. Skovmand rejste en lang række spørgsmål, og nogle af dem forudsætter næsten, at hr. Skovmand tog min fortællelse om den suveræne minister alvorligt. Det er jo ikke sådan, at jeg kan stå her og fortælle, hvad Danmark i al fremtid vil gøre på så mange områder, som hr. Skovmand var inde på. Men jeg kan da godt imødekomme hr. Skovmand ved at sige, hvad jeg mener man bør gøre fra dansk side på de nævnte områder. Sagen er den, at flere af disse spørgsmål først vil blive aktuelle i en uvis fremtid, og

netop fordi vi er enige om, at folketinget og dets partier skal tages med på råd i overvejelserne og drøftelserne og være medbestemmende om, hvad vores holdning skal være, er det åbenbart, at vi ikke på forhånd kan have færdigsyede synspunkter om ethvert kommende spørgsmål.

Men hvad angår de tyrkiske fremmedarbejdere, er forholdet fortsat det, at det overlades til fællesmarkedsorganerne at give den aftale indhold, der løber fra 1976 til 1986. Det vil sige, at man skal finde frem til, på hvilken måde man skal give de tyrkiske arbejdere stigende adgang til fællesmarkedet. Om det skal foregå ved procentvis ensartede eller stigende kvotaer, om de skal fordeles jævnt mellem landene osv., er der ikke på nuværende tidspunkt truffet aftale om. Om det er noget, der skal gennemføres, sådan at man tager hensyn til den aktuelle beskæftigelsessituation i de enkelte lande, er der heller ikke taget stilling til. Jeg personlig ville mene, at det ville være fornuftigt, om man indførte en fleksibel ordning, der gjorde, at beskæftigelsessituationen i de enkelte lande kom til at betyde noget for udmøntningen af den skitserede ordning.

Hvad angår et udvidet arbejdsmarked, f. eks. med grækere, spaniere og portugisere, som hr. Skovmand stillede spørgsmål om, ligger det sådan, at det er ganske uaktuelt, da der ikke er tale om, at Spanien eller Portugal søger en sådan ordning. Hvis man skal tænke sig den i lighed med det tyrkiske system, forudsætter det for det første, at man har en associeringsaftale med en bestemt forventet indgang som egentligt medlem af fællesmarkedet, og at der dernæst til denne associeringsaftale knyttes en aftale om en gradvis opbygning af et fælles arbejdsmarked. Jeg mener ikke, det er muligt med så mange ukendte faktorer om disse ting på nuværende tidspunkt at sige, hvad vi skal gøre i den konkrete situation. Men jeg synes, spørgsmålet i sig selv indebærer det rigtige, at vi bliver medbestemmende for, hvordan sådanne ordninger skal være.

Den internationale sukkerordning, som hr. Skovmand også stillede spørgsmål om, skal fornys i 1973, og da forventes det, at EF kommer til at forhandle om medlemskab af en sådan ordning.

Med hensyn til, om vi vil gå ind for, at EF gennemfører en toldpræferenceordning

[Min

over
som d
natur
givet
de har
vil ge
ordnir
rer i f

Om
bistan
spørgs
skulle
stand,
føre vi
sige, a
til. Me
at vi ik
af de f
selv vil
rangem
de. Men
den sk
det mul
program

Så va
hr. Sko
oplyst,
trykvin
fordi de
digre va
bord. D
dem fre

Det
mange
mange l
kretarian
propaga
Men vi
kritisere
alle de n
min opfa

Må jeg
synes, se
opfattels
er noget
af Werne
sterrådet
egen besl
union ka
mer for n
arbejde. I
økonomis
Wernerpl

nget og overvebestemal være, ind kan ethvert

omedarlet overgive den til 1986. n til, på tyrkiske esmarketsvis ensskal forder ikke tale om. føres, så-aktuelle lande, er g person-ørnuftigt, ning, der en i de noget for dning.

smarked, rtugisere, små om, uaktuelt, eller Por-man skal rkiske sye, at man i bestemt medlem af ; til denne ale om en bejdsmar- gt med så se ting på ad vi skal en jeg syrer det rig- nende for, være.

ning, som gsmål om, tes det, at n medlem-

ind for, at nceordning

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

over for udviklingslandene af samme art som den, vi har i Danmark, må vi sige, at vi naturligvis synes, at den ordning, vi har givet udviklingslandene, er bedre end den, de har i det nuværende fællesmarked, og vi vil gerne arbejde for, at der gives samme ordning uden de begrænsninger, der eksisterer i fællesmarkedet i øjeblikket.

Om vi vil sige nej til en udvidelse af EF's bistand? Det ville da være forkert. Men hvis spørgsmålet skal forstås på den måde, at vi skulle sige nej til en fælles ordning af bistand, fordi vi i så fald ikke kunne gennemføre vore egne bistandsprogrammer, vil jeg sige, at det må vi selvfølgelig tage stilling til. Men min personlige opfattelse vil være, at vi ikke bør gå ind for en sådan udvidelse af de fælles bistandsprogrammer, så vi ikke selv vil kunne gennemføre de bilaterale arrangementer, vi er interesseret i at fastholde. Men man må vel gå ud fra, at i fremtiden skal både det fællesmarkedsmæssige, det multinationale og det bilaterale bistandsprogram udvides.

Så var der endelig det tekniske spørgsmål, hr. Skovmand stillede. Det er blevet mig oplyst, at der har været problemer med trykningen af fællesmarkedspjece nr. 12, fordi det samme trykkeri har trykt disse digre værker, vi har uddelt på folketingets bord. Det har været meget optaget af at få dem frem til tiden.

Det er i øvrigt meget interessant, at mange fællesmarkedsmodstandere har mange hånlige ord tilovers for markedssekretariatets pjecer og ofte opfatter dem som propagandaskrifter eller siger, at de er det. Men vi bliver tit af de samme mennesker kritiseret for, at vi ikke lynhurtigt udsender alle de numre, der er lovet. Det virker efter min opfattelse lidt ulogisk.

Må jeg sige til hr. Gert Petersen, at det synes, som om hr. Gert Petersen har den opfattelse, at en økonomisk-monetær union er noget ganske entydigt. Det fremgår både af Wernerplanen, som er oplægget til Ministerrådets beslutning, og af Ministerrådets egen beslutning, at en økonomisk-monetær union kan indeholde mange forskellige former for mere eller mindre forpligtende samarbejde. Hvis det skal kaldes en fuldstændig økonomisk og monetær union, sådan som Wernerplanens mest ambitiøse mål er ud-

tryk for, kan det simpelt hen ikke gennemføres, uden at man opbygger nogle nye over- nationale organer, som kræver en ny Romtraktat, og som derfor medfører, at man skal anvende grundlovens bestemmelser med $\frac{5}{6}$ majoritet. Men på vejen henimod eller blot som en anden løsning end den vidtgående kan man selvfølgelig vedtage mindre forpligtende samarbejde på disse områder, og det vil jeg ligesom statsministeren anse for den mest sandsynlige udgang af forhandlingerne fra første fase til anden og tredje fase.

Må jeg til slut sige, at det forekommer mig, at denne debat har vist, at fællesmarkedsmodstanderne ikke blot ikke indbyrdes er enige, men ikke engang hver for sig har kunnet fremsætte et konstruktivt alternativ til medlemskab af fællesmarkedet. Det er ikke af dagens debat på nogen måde fremgået, at fællesmarkedsmodstanderne har et alternativ til medlemskab af fællesmarkedet. Fællesmarkedsmodstanderne har en hel del frygt for, hvad der vil ske, når vi kommer ind i fællesmarkedet, men de har på ingen måde givet nogen overbevisende argumenter for, at vore vanskeligheder, hvis vi stod udenfor, ikke vil blive langt større i næsten alle de samme henseender, som man fremhæver giver vanskeligheder ved medlemskab af fællesmarkedet.

Jeg synes også, det er bemærkelsesværdigt, at man fortsat hører på denne suverænitetssagitation, til trods for at alle her i salen, der ikke er meget overbeviste fællesmarkedsmodstandere, helt klart kan se, at suverænitetssagitationen er klart begrænset til de dele, der står i den nuværende Romtraktat, og som blev beskrevet af statsministeren som toldunionen, som landbrugsordningerne og den fælles handelspolitik. På de øvrige områder beror det på os selv. Der kan man selvfølgelig som hr. Gert Petersen have tvivl om, hvorvidt et andet politisk flertal her i landet end det, vi har nu, vil indgå mere eller mindre vidtgående forpligtelser. Men jeg synes ikke, at hr. Gert Petersen har særlige holdepunkter for, at den højre side af denne sal har villet forpligte Danmark til mere vidtgående arrangementer i denne retning. Mig bekendt går de borgerlige partier og den tidligere regering ikke ind for så vidtgående arrangementer. De har tværtimod under forhandlin-

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

gerne om medlemskab af fællesmarkedet taget — i lidt rundere former, men dog taget — de samme forbehold, som den nuværende regering tog, da vi forhandlede med fællesmarkedet. Derfor mener jeg ikke, at frygten er velbegrundet.

Tredje næstformand (From): Boligministeren og Grønlandsministeren vil nu få ordet, og derefter fortsætter debatten med korte bemærkninger i den rækkefølge, man har meldt sig.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg er ked af, at hr. Per Dich ikke helt har forstået, hvad det var, jeg før gav udtryk for. Må jeg endnu en gang understrege — jeg skal prøve at gøre det noget tydeligere og måske lidt mere kortfattet, så kan det være, det kan klares — at vi på alle områder vedrørende vor boliglovgivning og lejelovgivning suverænt kan bestemme, hvad vi vil. Det er vel det korteste, det kan siges.

Jeg kan ligesom hr. Per Dich henvise til Lejernes Landsorganisations spørgsmål til markedssekretariatet og dets svar. Der bliver spurgt i spørgsmål 1: vil dansk medlemskab af fællesmarkedet påvirke gældende lejelovgivning i Danmark? Svaret er ganske klart: nej, fællesmarkedet har ikke truffet nogen form for beslutninger vedrørende lejelovgivningen, og der foreligger ingen planer herom. Området falder uden for de former for økonomisk samarbejde, som reguleres ved Romtraktaten og de i medfør heraf vedtagne regler.

Jeg kan fortsætte med spørgsmål nr. 5 og svaret herpå: findes der i fællesmarkedet et koordinerende organ for bolig- og lejelovgivning? I hvilket omfang afgiver Danmark sin suverænitet ved økonomisk koordination, og i hvilket omfang kan vetoet anvendes? Der gives som svar: fællesmarkedet har ikke noget koordinerende organ for bolig- og lejelovgivningen; Danmark afgiver ikke suverænitet på dette område.

Spørgsmål 6: kan Danmark ved indtræden i fællesmarkedet fortsat selv bestemme, hvilke vilkår der skal være gældende for det sociale og almennyttige byggeri, og kan dansk boliglovgivning sættes ud af kraft af et fællesmarkedsråd? Svaret: den nationale myndighed har alene kompetencen med

hensyn til boliglovgivningen. Jeg synes ikke, det kan være klarere besvaret fra markedssekretariatet i den henseende.

Hr. Per Dich nævner nogle spørgsmål og nogle problemer, der kan opstå, hvis udenlandske byggeføretagender vil bygge i Danmark. Det kan udenlandske byggeføretagender, enten vi er medlem af fællesmarkedet eller ej. Det kan de i dag, og det kan de, hvis vi er i fællesmarkedet, men det er dansk bygge-lovgivning, der bestemmer, hvad de kan bygge, hvordan de skal bygge; her har vi altså en klar indsigt med, hvad der kan ske.

Må jeg sige vedrørende momsen, at de svar, hr. Per Dich henviste til, intet har med refusion af moms at gøre, men med helt andre problemer, som jeg tror finansministeren, hvis det er nødvendigt, klarere kan svare på. Vi kan, hvis vi ønsker det, give den milliard kr., som der i dag gives i momsrefusion til boligbyggeriet, i anden form for støtte til byggeriet, og vi kan selv fuldt og helt bestemme, hvordan denne refusion skal gives. Vi kan altså også her klare tingene, som vi selv ønsker og kan blive enige om at gøre det.

Jeg vil herudover kun tilføje, at for mig at se er der især inden for bolig- og byggesektoren en lang række fordele ved vort medlemskab af EF. Jeg kan pege på de økonomiske fordele ved den rentetilpasning, vi skal have i fællesmarkedet, som vil betyde en lavere markedsrente for Danmark; hr. Per Dich ved bedre end andre, hvilken indflydelse rentens højde har på lejefastsættelsen. Jeg kan nævne den indflydelse, vort medlemskab vil få på obligationskurserne, og den fordel, denne harmonisering og det måske mindre kurstab vil indebære med hensyn til boligens pris.

Endelig vil jeg som generel betragtning sige, at jeg tror, dansk byggeindustri har så højt et stade, en så udviklet teknisk viden og kunnen, at vi i højere grad får fordele, når bygge-lovgivningen i fællesmarkedslandene harmoniseres, således at vi lettere kan komme ind over grænserne, så den eksport, den byggevirksomhed, vi i dag har i EF-landene, kan udvides til fordel for beskæftigelsen i dansk byggeindustri.

Ministeren for Grønland (Knud Hertling): Som svar på hr. Moses Olsens sidste be-

[Minist
mærknin
sag, som
Grønlan
at hold
onskedr

Da or
i Grønla
man, at
ningen
adskilt
den stat
man at
stemnin
senere e
meget s
man der
Jeg vil
truffet,
forsøgt
altså at
landske
den, at
Danmar
for EF,
sted i C
vil grøn
at det v
eller nej
Det bet
en narr
ation, a
på vipp
ger ove
skal til
eller ej.
den mu
for prof
Grønlar
spare d
landske
afgjort
gjort de
afgørel
udsætni
Jeg v
brugte

mål og
uden-
ygge i
gefore-
lesmar-
let kan
det er
emmer,
bygge;
d, hvad

at de
itet har
ned helt
ansmini-
rere kan
let, give
i moms-
form for
fuldt og
sion skal
tingene,
ge om at

t for mig
og bygge-
ved vort
ge på de
ilpasning,
m vil be-
Danmark:
e, hvilken
sjeffastsæt-
telse, vort
skurserne,
ing og det
bære med

betragtning
istri har så
nisk viden
får fordele,
arkedslan-
lettere kan
en eksport,
har i EF-
or beskæfti-

d Hertling):
s sidste be-

5487

26/4 72: 1. beh. af f. t. l. om Danmarks tiltrædelse af EF og om folkeafstemning.

5488

[Ministeren for Grønland.]

mærkninger vil jeg gerne sige, at det i denne sag, som jo også er overordentlig alvorlig for Grønland, vil være rigtigst, at vi prøver på at holde os til realiteterne og ikke nærer ønskedrømme.

Da ønsket om en særskilt folkeafstemning i Grønland oprindeligt blev fremsat, ønskede man, at afstemningen i Grønland og afstemningen i Danmark skulle være fuldstændig adskilte. Dette lod sig ikke gøre på grund af den statsretlige ordning, vi har, og det fik man at vide. Dernæst ønskede man, at afstemningen i Grønland alligevel fandt sted senere end afstemningen i Danmark. Det er meget svært at bemærke, at man tror, at man derved tilgodeser Grønlands interesser. Jeg vil påstå, at med den afgørelse, jeg har truffet, og som regeringen har truffet, har vi forsøgt at tilgode grønladske interesser, altså at have afgjort sagen ud fra grønladske forudsætninger. Sagen er nemlig den, at hvis udfaldet af afstemningen i Danmark bliver det, at der er stort flertal for EF, vil den afstemning, der så skal finde sted i Grønland, være betydningsløs, altså vil grønladske vælgere stå i den situation, at det ville være ligegyldigt, om de sagde ja eller nej, deres stemmer ville ikke tælle med. Det betyder, at man ville give disse vælgere en narresut. Hvis vi derimod står i den situation, at afstemningen i Danmark står lige på vippen, så stiller vi den grønladske vælger over for den situation, at han eller hun skal til at afgøre, om Danmark skal ind i EF eller ej. For at give den grønladske vælger den mulighed må man være ret hårdhjertet, for problemerne er meget forskellige set fra Grønland og set fra Danmark. Netop for at spare den grønladske befolkning, de grønladske vælgere, for denne situation har vi afgjort sagen på den måde, som vi har afgjort den. Jeg vil gerne undertrege, at denne afgørelse er truffet ud fra grønladske forudsætninger.

Jeg var lidt ked af, at hr. Moses Olsen brugte en del af sin taletid til ligesom at

komme med en slags trussel over for folketinget, eller hvem det nu er.

Hele spørgsmålet om Grønlands selvstændighed er noget, vi drøfter og skal drøfte i mange år endnu, og jeg tror, det er forkert, at en grønladsk folketingsmand her fra denne talerstol, så længe hele spørgsmålet er så uafklaret, som det er, bruger netop dette spørgsmål som en slags trussel.

(Kort bemærkning).

Skovmand: Jeg tror, markedsministeren vil give mig ret i, at der er noget vist hensigtsmæssigt i, at pjecer trykkes på et tidspunkt, der ikke ligger alt for langt fra det tidspunkt, hvor de er lavet. Når der ligger en pjece på vores bord, er det jo ikke til at vide, at den er lavet engang i efteråret, navnlig ikke, hvis man ikke får set efter, at der står december — det var oven i købet på det trykte, så på det tidspunkt må trykningen allerede have været i gang. Nu er jeg godt klar over, at det ikke er noget, ministeren har med at gøre, men det er måske noget, der burde tages op en anden gang. Forleden hørte vi jo det samme vedrørende FN-publikationen, som også kommer helt urimelig sent i forhold til det tidspunkt, hvor der er brug for den.

Når jeg interesserer mig så meget for markedssekretariatets pjecer, ligger der ikke deri hverken kritik eller det modsatte af dem, men simpelt hen, at de er udtryk for tankegangen i de kontorer, hvorfra ministeren får sine oplysninger.

Suveränitetsbemærkningerne har jeg taget til mig, men jeg ville egentlig være glad ved, om ministeren, til næste gang vi drøfter denne sag her i tinget, ville overveje at komme med nogle bemærkninger om, hvilken generel politik man vil føre over for u-landene fra regeringens side, for det er jo nødvendigt, at man nu gør sig det klart.

Til sidst vil jeg sige om fremmedarbejderne, at jeg kunne faktisk forstå på ministeren, at man intet som helst ved om, hvor-

[Skovmand.]

dan det vil komme til at gå i 1976, men samtidig har markedssekretariatet over for arbejdsmændenes og specialarbejdernes forbund oplyst, at man ved, at tyrkerne ikke får adgang til Danmark. Jeg går ud fra, at det er ministeren, vi kan holde os til, og det var i hvert fald en værdifuld oplysning at få.

Gert Petersen: Kunne udenrigsøkonomiministeren og jeg ikke blive enige om efterhånden, at Wernerplanen ikke er så forfærdelig interessant. Udenrigsøkonomiministeren har tidligere i aften hævdet, at SF har beskæftiget sig med og har talt så forfærdelig meget om den Wernerplan. Udenrigsøkonomiministeren tager fejl. Jeg ved så nogenlunde, hvad SF har beskæftiget sig med, og SF har ikke beskæftiget sig synderligt med Wernerplanen siden den 8.-9. februar 1971, da der blev vedtaget en resolution af Ministerrådet og regeringernes repræsentanter om en økonomisk valutarisk union. Hvorfor i alverdens riger og lande skulle vi beskæftige os med Wernerplanen, når der lå en entydig resolution på bordet vedtaget af Ministerrådet og regeringsrepræsentanterne? Det er dog mere end en udtalelse fra et udvalg. Det er denne resolution, jeg har beskæftiget mig med, det er ikke med en række forskellige varianter, men det er de målsætninger og principper, denne resolution sætter op. At udenrigsøkonomiministeren så hellere vil tale Wernerplanen, må blive hans sag, men jeg tror, det vil være praktisk, at vi beskæftiger os — nu slutter vi vel i aften, men så i den nærmeste fremtid — langt mere med den vedtagne, jeg var lige ved at sige autoriserede, økonomiske valutariske union vedtaget af Ministerrådet, end det hidtil har været tilfældet.

Må jeg føje til, at jeg fik jo en slags indrømmelse af udenrigsøkonomiministeren, nemlig at et andet politisk flertal — det ville han godt erkende — kunne tænkes at ville indgå videre forpligtelser, end han f. eks. var interesseret i. Det er vi altså enige om. Udenrigsøkonomiministeren mener, det er usandsynligt, at dette andet flertal skulle gøre det. Jeg vil nu nok sige, at når man hørte debatten i eftermiddags, især hørte indlæggene fra de yngre konservative som hr. Knud Bro og andre, så fik man en

meget stærk fornemmelse af og nogen kuldegysen ved de perspektiver, som rullede sig op dér. Jeg synes ikke, det er så helt usandsynligt, at et andet flertal kunne tænkes at benytte lejligheden til at indgå videregående forpligtelser, som vil binde et nyt flertal, inklusive den nuværende udenrigsøkonomiminister, hvis han har været ude af regeringen et stykke tid og så skal vende tilbage. Det synes jeg er værd at tage med ind i billedet.

(Kort bemærkning).

Per Dich: Jeg takker boligministeren for en lang række svar på spørgsmål, jeg ikke har stillet. Jeg indrømmer, at jeg ville have fundet det interessantere, hvis jeg havde fået svar på de spørgsmål, jeg stillede, hvoraf boligministeren kun kom ind på et enkelt konkret punkt, idet han talte om momsrefusionen.

Jeg vil gøre opmærksom på, at det, boligministeren sagde, er i modstrid dels med det svar, markedssekretariatet har givet til Fællesorganisationen, hvori det hedder, at en sådan godtgørelsesordning muligvis vil være stridende mod EF-direktivet, dels med det svar, som Kommissionen har givet ifølge betænkningen fra det af finansministeren nedsatte udvalg om forbrugsafgifterne, hvori det hedder, at en sådan godtgørelse er principielt stridende mod EF's betingelser.

Endelig kort om dansk byggeindustri høje stade. Det var ikke det, jeg talte om. Det, jeg talte om, var, at boligsituationen i Danmark i alt fald ikke kan betegnes som noget, der har et højt stade, og at vi dér har et sælgers marked, som vil give de muligheder, jeg skitserede.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg tror, at hr. Per Dich skulle tale med sin partifælle hr. Henning Philipsen, som på møder har foreslået, at når vi ikke længere kan bruge momsrefusionsordningen, som vi er enige om vi muligvis ad åre ikke kan bruge, så kan vi bruge denne milliard kr. til en anden form for støtte til boligbyggeriet. Det er det, jeg har givet udtryk for. Jeg tror, der er en meget bred enighed om, at pengene kan anvendes på anden måde. Der er i hvert fald intet, der tyder på noget andet.

Hr. Per Dichs bemærkninger om danske

[Boligm

boligpro med der om, hv over for ri, og dé viser all har.

Auker meget fi gå ind i kelthede plicered- behandl

Det, c enkelt b nisteren tere m disse sp indsigts kunne r miminis prøvede sagde, i punkt, r

Uden minutte af denn fra mod ler, son det, no gerne s drejer s

Man der: på område klart fr tiv, der som og været e

realistis aftale e forhold tekniske i. Der e vendigh nativ fc handels

Går v så klart tivet e opfatter blokpol

[Boligministeren.]

boligproblemer har jo ikke noget som helst med denne sag at gøre. Det drejer sig her om, hvilke konkurrencemuligheder vi har over for fællesmarkedslandenes boligbyggeri, og dér er vi i hvert fald godt kørende; det viser allerede den fremgang, boligeksporten har.

Auken: Det er slet ikke min agt på dette meget fremskredne tidspunkt af debatten at gå ind i nogen som helst diskussion af enkeltheder i forbindelse med den meget komplicerede lovgivning, vi her står ved førstebehandling af.

Det, der kalder mig op, er udelukkende en enkelt bemærkning fra udenrigsøkonomiministeren. Jeg lærer altid meget af at diskutere med udenrigsøkonomiministeren om disse spørgsmål og lytter altid gerne til hans indsigtfulde indlæg og oplysninger. Man kunne måske ønske sig, at udenrigsøkonomiministeren bare en enkelt gang imellem prøvede at høre efter, hvad modstanderne sagde, i hvert fald på det helt afgørende punkt, nemlig spørgsmålet om alternativet.

Udenrigsøkonomiministeren sagde for få minutter siden her i salen, at der ikke i løbet af denne debat overhovedet havde vist sig fra modstandernes side noget alternativ eller, som udenrigsøkonomiministeren sagde det, noget konstruktivt alternativ. Jeg vil gerne sammenfatte rent politisk, hvad det drejer sig om.

Man kan diskutere alternativ på to måder: på det økonomiske og på det politiske område. På det økonomiske område er det klart fremgået, at det økonomiske alternativ, der er tale om, er en frihandelsaftale, som også udenrigsøkonomiministeren har været enig med modstanderne om det er realistisk at forvente. En sådan frihandelsaftale er belemret med fordele og ulemper i forhold til medlemskabssituationen; den tekniske diskussion ønsker jeg ikke at gå ind i. Der er altså ikke nogen økonomisk nødvendighed, der er et klart økonomisk alternativ for industriens vedkommende i en frihandelsaftale for industrivarer.

Går vi til det politiske område, er det lige så klart fremgået af debatten, hvad alternativet er. Vi modstandere fra venstrefløj opfatter fællesmarkedssamarbejdet som en blokpolitik — det er sagt gang efter gang

heroppe. Det vil sige, at alternativet på det politiske område for os er et politisk samarbejde, der virker optøende på blokkene. Hvor kan et sådant politisk samarbejde foregå? Ja, det kan foregå i de nordiske lande, og man kan selvfølgelig diskutere de realistiske muligheder for et sådant politisk samarbejde i de nordiske lande. Jeg tror, at vi her navnlig må lægge mærke til det, jeg kunne kalde den europæiske nødvendighed. Den har hidtil altid arbejdet imod de nordiske lande. Den arbejdede mod de nordiske lande i sin tid i forbindelse med forsvarsproblems løsning i slutningen af 1940'erne. Den arbejdede mod det nordiske samarbejde i slutningen af 1950'erne på frihandelsområdet. I dag derimod virker den europæiske nødvendighed til fordel for et politisk samarbejde i Norden. Hvis Danmark ikke bliver medlem af fællesmarkedet, er det min vurdering, at intet nordisk land vil gå ind i fællesmarkedet, men at vi vil stå over for en blok i Vesteuropa, der gradvis vil udvikle sig. Over for denne blokdannelse vil det være en styrke for alle de nordiske lande, hvis de i fællesskab kan formulere et samarbejde. Det er denne politiske nødvendighed fra Europa, der vil befordre det politiske alternativ, nemlig et nordisk alternativ.

Heri ligger ikke nogen afstandtagen fra et samarbejde med fællesmarkedet, kun dette, at det for alle disse lande må være af interesse at samarbejde, for i fællesskab er de stærke. Lad mig bare nævne, at de nordiske lande udgør et kolossalt eksportmarked for Fællesskabslandene. Jeg vil slutte med at sige, at der er en anden ting, der nok kan pege i retning af, at dette nordiske samarbejde ikke er urealistisk, nemlig den nyvurdering, der i øjeblikket foregår i den finske og i den sovjetiske politik over for et nordisk samarbejde. Meget tyder på, at Sovjetrusland er ved at revidere den tidligere meget hårde holdning over for et nordisk samarbejde, og meget tyder også på, at f. eks. de finske folkedemokrater har revideret deres opfattelse. Jeg tror, der kommer en generation efter præsident Kekkonen i Finland, der ser langt mere åbent på spørgsmålet om et politisk samarbejde i Norden, og jeg tror, vi kan fæste tillid til den yngre generation af finske politikere, der netop peger på det nordiske samarbejde.

Man kan diskutere, om vi skal gå ind i

[Auken.]

fællesmarkedet eller ej. Jeg synes, det er en klar politik, som folk kan anbefale med mange gode argumenter, dette at gå ind i Fællesskaberne, men jeg synes, det er forkert at påstå, at modstanderne ikke klart har peget på et alternativ, for det har vi gjort både ved denne og ved tidligere lejligheder.

(Kort bemærkning).

Per Dich: Boligministeren siger, at hvis vi ikke kan opretholde den specielle form for momsrefusion, vi har, kan vi jo give pengene på en anden måde. For det første er der at sige om det, at vi ikke selv kan bestemme, hvilken måde vi vil give dem på, for det andet er der det, jeg tidligere henviste til, nemlig bestemmelserne i artikel 92 om, hvilken form statsstøtten kan have, nemlig en støtte, som tilstås de enkelte forbrugere, forudsat den ydes uden forskelsbehandling. Det betyder helt praktisk, at det er ordninger som den specielle form for lappeskomagteri, boligsikringsordningen er.

Boligministeren (Helge Nielsen): Det er en helt urigtig fremstilling, hr. Per Dich giver af momsrefusionsordningen. Det er korrekt, at vi ikke kan bestemme, at vi skal have denne momsrefusion, men det er ikke korrekt, at vi ikke kan bestemme, at den milliard kr. skal anvendes til en anden form for støtte. Det er vi selv herre over, og det er det vigtigste.

Bendix: Hr. Auken har jo taget hul på en ny runde i debatten, og det er klart, at selv om vi på dette tidspunkt er ved at være ubarberede, må vi tage handsken op.

Det, hr. Auken først og fremmest følte der var et behov for at tage en ny runde i diskussionen om, var, hvad der var det realistiske alternativ til fællesmarkedet. Hr. Auken delte det op på den måde, at man dels skulle tale om alternativet på det økonomiske område, dels skulle tale om alternativet på det politiske område.

Det, hr. Auken henviste til, for så vidt angår det økonomiske område, var, at vi utvivlsomt kunne opnå — og Norge måske også — en frihandelsaftale med fællesmar-

kedet, hvis vi valgte at holde os udenfor. Hertil kan jeg sige, at for det første ved vi ikke noget om det på nuværende tidspunkt, vi har ingen som helst form for sikkerhed for, at vi kan opnå en sådan frihandelsaftale.

For det andet: hvis vi skulle opnå en sådan frihandelsaftale, så kan vi være temmelig overbevist om, at de lande, som blot har en frihandelsaftale, er de lande, som først vil blive ramt, hvis fællesmarkedet kommer ind i økonomiske vanskeligheder. Det er givet, at vi må se i øjnene, at også fællesmarkedet vil komme ind i økonomiske nedgangsperioder, og det er klart, at i en sådan situation er det dem, som har den løseste tilknytning, som først bliver skåret fra.

For så vidt angår det politiske område, er det egentlig ganske utroligt, at hr. Auken med den viden, hr. Auken har om disse ting, kan regne med, at de nordiske lande efter et nej til fællesmarkedet kan finde sammen i et vidtgående samarbejde. Ingen af de erfaringer, vi har på nuværende tidspunkt, tyder på, at noget sådant vil kunne ske.

Vi ved, at efter anden verdenskrig søgte de nordiske lande at etablere et forsvarspolitisk samarbejde. Man forhandlede meget langt og meget indgående. Det lykkedes ikke at skabe et sådant forsvarspolitisk samarbejde mellem de nordiske lande. Først da NATO blev dannet, fandt nogle af de nordiske lande sammen i et forsvarspolitisk samarbejde, men det var i NATOs regie.

Efter anden verdenskrig forhandlede man meget om en nordisk toldunion; bunkevis af dokumenter beretter om den lange og trange vej, som førte frem til nederlag for den tanke. Først på det tidspunkt, da EFTA var ved at være en realitet, var der skabt realistiske muligheder for et nordisk samarbejde.

Al den erfaring, vi har, tyder på, at det nordiske samarbejde kun bevæger sig fremad i det øjeblik, vi har andre til at trække os i gang. Det er en beklagelig kendsgerning, men jeg tror, det er en kendsgerning. Derfor må vi have den opfattelse, at hvis det nordiske samarbejde skal komme videre, bliver det først og fremmest inden for fællesmarkedet. Der er betydelige chancer for at udvikle det nordiske samarbejde, som modstanderne af dansk indgang i fællesmarkedet er ganske uden blik for.

Stat
først g
Moses

Jeg
at hr.
somhe
der jo
og jeg
bekræ
det bl
ring a
og vil
Grøn
med C
re. De
målsæ
også
arbejd
nært
dér ha

Jeg
det fo
tage s
marke
landsl
kâr f
ikke f
være
store
opnâr
vande
opnâr
er de
men
ved,
gode
europ
ning
ogede
ser, e
opnâ.

Ko
rikon
at de
mark
store
imod
komm
først
det b
fiske
euroj
Er
Grøn

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg ville først gerne gøre et par bemærkninger til hr. Moses Olsen.

Jeg finder det fuldt berettiget og rimeligt, at hr. Moses Olsen henleder vores opmærksomhed på åbningstalen af 19. oktober 1971, der jo flere gange er blevet omtalt her i dag, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at bekræfte, at den nuværende regering, som det blev sagt dengang, vil søge en ny vurdering af principperne i Grønlandspolitikken og vil søge at finde et grundlag for en ny Grønlandspolitik ved et nært samarbejde med Grønland og med grønlandske politikere. Der er ikke sket nogen ændring i vores målsætning på disse områder, og det er da også mit indtryk af Grønlandsministerens arbejde, at han på regeringens vegne meget nært og snævert søger at forfølge de mål, vi dér har stillet op.

Jeg vil videre sige til hr. Moses Olsen, at det forekommer mig, at man, når man skal tage stilling til Grønlands forhold til fællesmarkedet, også må overveje, om det grønlandske hovederhverv, fiskeriet, får sine vilkår forbedret ved medlemskab i EF eller ikke får dem forbedret. Her kan der næppe være tvivl om, at netop Grønland opnår store fordele ved EF-medlemskab. Man opnår en øget beskyttelse af egne fiskeriforvande inden for 12 sømiles grænsen, og man opnår bedre eksportmuligheder. I øjeblikket er der vel ret gode konjunkturer for fisk, men som enhver fiskeeksporterende nation ved, kan det skifte. I perioder med mindre gode konjunkturer for fiskeafsætning har de europæiske fiskeordninger meget stor betydning og vil i den situation betyde både øgede eksportmængder og bedre eksportpriser, end man ellers ville være i stand til at opnå.

Kommer vi ind i en situation, hvor fiskerikonjunkturerne er dårlige, vil man opdage, at de nationer, der er medlemmer af fællesmarkedet, bliver førsteleverandører til de store købekraftige markeder i Europa, hvorimod de, der ikke er medlemmer, først kommer ind som reserveleverandører, når førsteleverandørerne har udsolgt. Derfor har det både for danske, grønlandske og færøske fiskere stor betydning at opnå adgang til de europæiske markeder som medlem af EF.

Endelig kunne man måske også nævne, at Grønland vel er den eneste del af det danske

rige, der har mulighed for at opnå udviklingshjælp fra EFs fond. Man kan så nærmere overveje, hvor stor betydning man vil tillægge det.

Det er rigtigt, som hr. Bendix allerede har sagt det, at hr. Auken næsten åbnede for en helt ny omgang i vores debat. Men i virkeligheden var hans argumenter jo ikke nye. Når han søger efter noget, der kan virke optøende på blokpolitikken, må man vel erkende, at EF og især et udvidet og dermed ændret EF i høj grad kan virke optøende på blokpolitikken.

Lad os f. eks. se på spørgsmålet: har det nuværende EF forøget eller formindsket øst-vestsamhandelen? Hr. Auken ved godt, at svaret er, at EF har øget samhandelen med østeuropæiske lande og med Sovjetunionen, og vore muligheder for at handle øst-vest bliver større ved EF-medlemskab, end hvis vi står udenfor.

Man kan også spørge: har EF f. eks. været en hindring for Willy Brandts østafspændingspolitik? Vi nærmer os vel i disse timer og i det næste døgn en europæisk skæbnetime, hvor det skal afgøres, om der fortsat er et flertal for den nuværende tyske regerings afspændingspolitik med traktaterne østpå. Med hensyn til denne afspændingspolitik er svaret lige ud, som figura viser, at den har EF på ingen måde hindret. Den samme tyske regering, der lægger sig i selen for en virkelig øst-vest-afspændingspolitik, har samtidig været en loyal EF-regering og en stærk støtte for tanken om at udvide EF med England og med nordiske medlemmer.

Eller man kan gå videre og spørge, om EF vil forringe mulighederne for nordisk samarbejde. Jeg tror, hr. Auken må se i øjnene, at det sande svar er, at vi under EF-vilkår de nordiske lande imellem vil blive nødt til at arbejde meget nært sammen. Jeg har kendt til nordisk samarbejde i praksis i næsten 25 år og ved, hvor uendelig vanskeligt det går, så snart man nærmer sig spørgsmålet i nordisk samarbejde, der har med et stort økonomisk eller politisk spørgsmål at gøre. Det eneste virkelig store nordiske spørgsmål, vi har løst i disse år efter krigen, blev løst i det øjeblik, EFTA blev dannet og vi var nødt til at indføre toldfrihed. Jeg føler mig ganske overbevist om, at ét eller to nordiske landes medlemskab af EF gang på gang

[Statsministeren.]

vil bringe beslutningssituationer frem, der vil gøre det ønskeligt for de nordiske regeringer på forhånd at opnå en enighed om et spørgsmål, som de under andre vilkår ikke ville kunne enes om. Vil man nordisk samarbejde, sådan som situationen er i dag, tror jeg, man skal ønske sig EF-medlemskab og ikke søge at hindre det.

Det må virke fuldstændig virkelighedsfjernt, når hr. Auken fremhæver Finland som det land, der skulle give os de nye nordiske muligheder. Vi har dog lige oplevet, hvordan Nordek er skredet af grunde, som jeg ikke skal gå i enkeltheder med her, men hvor vi ved, at Finlands særlige forhold til Sovjetunionen har spillet en rolle. Jeg tror, at hr. Auken har misforstået hovedlinjerne i det, der ligger bag Finlands udenrigspolitik og udenrigsøkonomipolitik, hvis han virkelig tror, at det er dér, vi skal hente begyndelsen og inspirationen til at prøve at danne et nyt Europa. Jeg nærer en ganske særlig sympati for Finland, men jeg ville ikke misforstå det i den retning, som hr. Auken har gjort det.

Endelig må jeg sige, at hr. Aukens alternativ giver jeg ikke ret meget mere for, end hvad der kan ligge på et meget lille sted. Hr. Auken ved meget godt, at i hans alternativ er der ikke alene nul til landbruget, der er minus til landbruget. Hr. Auken ved udmærket, at i hans alternativ er der ikke bare nul fremskridt til fiskeriet, der er, hvis fiskerikonjunkturerne skifter, minus og alvorlige minusser til dansk fiskeri, og begge dele i fællig er en meget vigtig faktor i dansk økonomi.

Hr. Auken ved også udmærket godt, at for industriens vedkommende forholder det sig sådan, at hvis man er medlem, får man automatisk alle rettigheder i retning af fri eksport, toldfri eksport, restriktionsfri eksport til hele det store europæiske marked. Hvis man ikke er medlem, får man det ikke automatisk og må finde sig i, at der bliver gjort indhug i det. Det er jo den smertelige erfaring, Sverige gør i øjeblikket. Dernæst ved man, og det vi alle, at er man medlem, har man indflydelse på de regler, der gælder for hele industriudviklingen, for den kommende handelspolitiske udvikling, for den kommende u-landsudvikling og for den fremtidige indretning af landbrugsordnin-

ger, fiskeriordninger, valutaordninger. Hvis man ikke er medlem, har man ingen indflydelse.

Jeg synes, at dette forsøg på at stille et alternativ op virker ganske uhyggelig syntetisk, og jeg tror, at vi må anbefale den danske befolkning at vælge den virkelige vare og ikke den syntetiske.

Jeg kan ikke lade være med i dette indlæg, som i hvert fald, medmindre der sker noget særligt, er mit sidste, og som jeg håber bliver et af de sidste, at undre mig en lille smule over, så kort perspektivet er hos de medlemmer herinde, der er fortalere for modstanderne, hvor kort erindringen er. Nu er jeg jo selv blevet så forfærdelig gammel efterhånden, men erindringen fra 1930erne er jeg dog ikke ene om. Vi har oplevet den store depression, vi har oplevet perioder, hvor i en almindelig dansk provinsby hen på vinteren halvdelen af arbejderne var arbejdsløse. Vi har oplevet perioder, hvor hele erhverv var slået af fattigdom, det mindre landbrug især, men mange, mange andre.

Nu står vi så over for en situation, hvor vi har mulighed for at bygge et europæisk samarbejde op, der ganske vist koster suverænitetsafgivelse på nogle områder, men hvor man har mulighed for i et valutarisk og monetært samarbejde at udvikle fælles konjunkturinstrumenter. Hvis man havde haft dem i 1930erne, havde man kunnet bekæmpe den store depression. Jeg tør slet ikke bevæge mig ind på, hvor store politiske virkninger det kunne have haft, hvis man havde haft det i 1930erne. Det havde man ikke. Dengang forsøgte man med en verdensøkonomisk konference, der nærmest var en farce, og som i hvert fald gjorde sig færdig på en måde, der viste dens fuldstændige impotens ganske svarende til Folkeforbundets. Vi kender alle de tragiske virkninger heraf.

Nu står vi ved en ny korsvej. Nu har vi en mulighed for at opbygge et stort europæisk samarbejde om valutapolitik, om konjunkturpolitik, om alle de former for politik, som i sig rummer instrumenterne til at bekæmpe en stor depression. Ingen kan jo vide, hvordan det går her i verden. Jeg ved ikke, om man fra modstandernes side har en så stærk tyrkertro på den kapitalistiske økonomis evige vandring hen ad højkonjunktursens veje, at man totalt udelukker

[St
muli
jeg i
ber i
en n
bety
liger
turb
og s
samf
glem
onalt
sig n
repr
fælle
get v
væge
frarå
dig i
man
bejde
de p
chan
håbe
et fl
enig
sige j

MI
Norg
sige,
strid
sagt,
ske a
jo de
melse
tyrki
ser, c
truffe
ikke
kan
det.

Til
glæde
vil op
tror,
selv i
Wern
ham
kører
Me
fremf
7. og
om at

[Statsministeren.]

muligheden for nye depressioner. Det tror jeg ikke der er nogen der tør gøre. Jeg håber meget på og tror selv på, at risikoen for en ny krise som verdenskrisen i 1930erne er betydelig mindre nu, end den har været tidligere, men der kan stadig komme konjunkturbølger, der kan ramme os alle sammen, og som selvfølgelig rammer de svageste i samfundet stærkest. Ja men har vi da helt glemt det? Betragter vi virkelig et internationalt økonomisk samarbejde af valutamæssig monetær art om valutakurser, om råvarepriser, energipriser, om u-landshjælp, om fælles projekter af teknologisk art, som noget værdiløst? Skal vi bare med en håndbevægelse kaste det væk? Det vil jeg meget fraråde. Jeg tror, man skal prøve på, samtidig med at man har et åbent blik for det, man ikke vinder og for sider ved dette samarbejde, man må stille sig kritisk over for, at se de positive sider og se, at det for os er en chance, en chance, vi skal gribe, og som jeg håber resultatet af denne debat må blive at et flertal i den danske befolkning vil være enig med et flertal i dette ting om at vi skal sige ja til.

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Til hr. Skovmand vil jeg gerne sige, at jeg finder ikke, der er nogen modstrid mellem det, markedssekretariatet har sagt, og det, jeg har sagt, vedrørende tyrkiske arbejderes forhold efter 1976. Sagen er jo den, at der ikke i dag er truffet bestemmelser, som forpligter Danmark til at tage tyrkiske arbejdere fra 1976. De bestemmelser, der skal indbygges i den aftale, der er truffet, er vi selv med til at træffe; vi kan ikke vide, hvordan indholdet bliver, men vi kan altså selv være med til at bestemme det.

Til hr. Gert Petersen vil jeg sige, at det glæder mig overordentlig meget, at SF nu vil ophøre med at drøfte Wernerplanen. Jeg tror, det er rigtigt, at hr. Gert Petersen ikke selv i vidt omfang i den senere tid har ført Wernerplanen frem, men jeg kan garantere ham for, at mange af hans kolleger stadig kører Wernerplanen som spøgelse.

Men også det spørgsmål, hr. Gert Petersen fremfører med Ministerrådsbeslutningen af 7. og 8. februar, burde vi kunne blive enige om at mane i jorden, for det, der er truffet

aftale om i Ministerrådet, er udelukkende rådgivning, udelukkende koordineringsbestræbelser og så en hensigtserklæring om, hvad man i fremtiden skal søge at nå til enighed om; den anden og tredje fase af den økonomiske og monetære union er altså udtrykkelig noget, man skal nå til enighed om, og som vi bliver medbestemmende om.

Jeg synes, det er noget selvopgivende af hr. Gert Petersen at tro, at hvis der blev et andet flertal — hvad der jo i sig selv er selvopgivende at tro, men hvis det nu skulle ske — så blev det de mest rabiater, der kom til at bestemme politikken. Jeg synes dog, vi må erkende, at VKR-regeringen på dette felt — ganske vist på vores tilskyndelse — tog forbehold under forhandlingerne med fællesmarkedet og fik gennemført et forbehold om, at man ikke måtte ændre fordelingspolitikken.

Endelig vil jeg gerne sige til hr. Auken, at der var jo ikke i det, hr. Auken nævnte, noget konstruktivt alternativ, og det var det, jeg nævnte. Der er kun tale om en frihandelsaftale, og den er efter min opfattelse ikke noget konstruktivt alternativ, alene af den grund at vi i så tilfælde bliver nødt til at nedlægge disse mange landbrug og taber indtil 4 milliarder kr. i valutaintægt. Det kan vi ikke undgå gennem en frihandelsaftale for industrivarer.

Tredje næstformand (From): Der er endnu en lang række talere, og jeg vil gerne have lov til at sige, at gentagelser har deres berettigelse, men jeg foretrækker dem, der fremover vil bringe noget nyt ind i debatten.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Formandens ord er lov også for mig. Jeg skal gøre statsministeren opmærksom på, at der er andre end ham, der kan huske 1930erne. Jeg kan bl. a. tydeligt huske, hvordan forholdene var i New York i 1931. Det er ganske interessant at se, at i 1930erne, hvor vi havde en depression, blev de store økonomiske enheder ramt meget hårdere end de små. De små kunne bedre manøvrere. Det var de store, der fik det alvorligste smæk. Vi andre fik vores part, og den var grim, men den var bare meget værre andre steder.

[Morten Lange.]

Jeg anser det for at være helt givet, at De europæiske Fællesskaber netop i en depressionsperiode vil få alle tænkelige vanskeligheder ved at blive enige om noget som helst, der minder om en rimelig konjunkturpolitik for så stor en enhed. Det er netop i en nedgangssituation, jeg anser Fællesskaberne for at være den helt skæbnesvangre fejltagelse. Erfaringerne tyder i den retning, og jeg er helt sikker på, at allerede de vanskeligheder, man har haft ved at opnå enighed mellem Tyskland og Frankrig, viser, hvor svært det er at nå andet end den fjerdebedste løsning, og den fjerdebedste løsning er ikke god nok.

Det er ganske karakteristisk i den nuværende fase af denne forhandling, at tilhængere af De europæiske Fællesskaber har så travlt med at påstå, at selv om man splitter Norden, ved at Nordens lande kommer i 2 eller 3 forskellige lejre, så skal dette være det, der medfører et virkeligt nordisk samarbejde. Det skal man være en meget, meget stor optimist for at tro, og det får i hvert fald ikke os andre til at tro andet, end at man af skræk for den opinion, som ønsker et nordisk samarbejde, prøver på at foregøgle dem, at det skal skam nok lykkes alligevel, selv om nogle lande, f. eks. Danmark, skal stadig snævrere integreres økonomisk med en række andre lande i Europa, mens de nordiske lande i øvrigt står uden for denne integrering. På den basis kan man ikke forestille sig et tæt økonomisk samarbejde.

(Kort bemærkning.)

Auken: Jeg beklager, hvis jeg udtrykte mig uklart om hensigten med det, jeg sagde før. Hensigten var naturligvis ikke at udsætte medlemmerne for en lang, martrende debat omkring alle de store spørgsmål om fællesmarkedet. Det eneste, jeg ønskede, var bare, da jeg ligesom opfattede en usikkerhed i udenrigsøkonomiministerens sind med hensyn til, hvad der var vores standpunkt, kort at sammenfatte, hvad vort standpunkt var, ligesom udenrigsøkonomiministeren og statsministeren på udmærket måde har sammenfattet regeringens synspunkt. Jeg synes bare, at det måske af pædagogiske grunde var godt, at vi ligesom fik stillet det op over for hinanden, og så vil jeg sige der-

til, at jeg erkender da gerne, at mange finder mit alternativ syntetisk — det tror jeg var udtrykket — og det kan man jo have forskellig opfattelse af. Det eneste, jeg bare ville stå fast på, var, at det eksisterede.

(Kort bemærkning.)

Maigaard: Statsministeren fremhævede i sit meget videnskabelige indlæg her til sidst, at han anså fællesmarkedet for at være afspændingsfremmende. Det synes jeg er en ganske interessant påstand, og jeg vil gerne spørge statsministeren om, hvordan han forener denne betragtning med den linje, som Willy Brandt har lagt an i forhold til fællesmarkedet og udenrigspolitikken.

Må jeg først sige, at Brandt er ingen hvem som helst. Den tyske kansler vil altid tale med megen vægt i fællesmarkedet af en lang række grunde, jeg ikke skal komme ind på her. Brandt er kendt — og med rette — for sin østpolitik, men hans politik har jo også en anden side, den, der herhjemme er blevet refereret under etiketten EF-soldater, og dér synes jeg, der er tre ting i denne linje, der er interessante. Jeg bygger her på Brandt udtalelser den 8. februar 1972 i den udenlandske presseforening i Bonn. Her taler Brandt om den logiske følge af, at disse stater, EF-staterne, også på forsvarsområdet rykker snævrere sammen. Brandt taler videre om, at man må rejse spørgsmålet, hvilken yderligere rolle for den vesteuropæiske komponent i forsvaret det atompotentielt vil spille, som to af EF-staterne, nemlig England og Frankrig, råder over. Han peger endelig på, at NATO ikke gør det. Eurogruppen omfatter ikke de vesteuropæiske lande. Alle de vesteuropæiske lande har anset Euro-gruppen for en meget nyttig foreteelse, men den kan ikke tjene som erstatning for det andet, som er nødvendigt, nemlig at alle de vesteuropæiske partnere, det vil sige inklusive Frankrig, gør sig overvejelser om de fremtidige forsvarspolitiske aspekter.

Brandt peger altså på forsvarspolitisk samarbejde, som inkluderer Englands og Frankrigs atompotentielt, og som ikke kan rummes inden for NATOs rammer. Det lægger han op. Og så spørger jeg statsministeren: er det blokpolitik, eller er det afspændingspolitik?

5503

(K

Sk

par li

ke

de

tilg

ty

be

ka

f. e

Jeg

ret i,

han

mark

ting

lige c

Me

serne

hvad

ud fr

tragt

gjord

Dan

brug

gøre

må v

mang

vi ha

vi vil

(K

Ge

kono

kreds

kreds

jeg,

drøft

Minis

ske t

det c

som

melle

og sc

hand

Man

gen t

nge fin-
tror jeg
jo have
jeg bare
ede.

ævede i
til sidst,
være af-
g er en
vil gerne
lan han
en linje,
rhoid til
n.

er ingen
vil altid
let af en
nme ind
rette —

k har jo
emme er
EF-solda-
g i denne
er her på
972 i den
. Her ta-
at disse
arsområ-
ndt taler
rgsmålet,
teuropæi-
ompoten-
ie, nemlig
han peger
et. Euro-
uropæiske
le har an-
nyttig fo-
e som er-
dvendigt,
partnere,
r sig over-
rspolitiske

arspolitisk
glands og
ikke kan
r. Det læg-
tsministe-
et afspæn-

(Kort bemærkning).

Skovmand: Jeg vil tillade mig at læse et par linjer højt af Aktuelt for i dag; der står:

„Markedssekretariatet mener, at tyrkerne ikke får fri indvandringsret, men at der vil blive lavet årlige kvotaer for tyrker-tilgang til EF-landene, og tilføjer, at en tyrk, der f. eks. har fået arbejde og arbejdstilladelse i Vesttyskland, ikke frit kan vandre til et andet EF-land som f. eks. Danmark.“

Jeg tror, markedsministeren vil give mig ret i, at det var ikke helt det samme, som han sagde. For sådan som jeg opfattede markedsministeren, sagde han, at vi ingenting vidste, og det er i hvert fald to forskellige opfattelser af sagen.

Med hensyn til det med at træffe afgørelserne, synes jeg, det var rart at få at vide: hvad vil det sige? Er det sådan, at man går ud fra som en selvfølge, at det vil blive betragtet som en naturlig ting, at Danmark gjorde indsigelse, eller vil det blive sådan, at Danmark skal nedlægge sit berømte veto og bruge en af de sjældne gange, hvor vi kan gøre det, for at ændre situationen? For vi må vel gå ud fra, at de andre lande, der har mange, mange flere fremmedarbejdere, end vi har, ikke vil have så meget imod det, som vi vil.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Da jeg hørte, at udenrigsøkonomiministeren nu ville holde op med at kredse omkring Wernerplanen, som mølet kredser om lyset, blev jeg glad, for så troede jeg, at man kunne komme i gang med at drøfte selve regeringsrepræsentanternes og Ministerrådets resolution om den økonomiske union. Men nej, det kan man ikke, for det er bare en hensigtserklæring, en sag, som først blev lagt fast på topmødet i Haag mellem regeringscheferne i december 1969, og som man derefter gik i gang med at forhandle under meget hårde forhandlinger. Man skulle have været færdig inden udgangen af 1970. Man kunne ikke blive færdig,

og efter marathonforhandlinger, hvor man forhandler uafbrudt i flere dage, når man endelig i begyndelsen af februar til en enighed. Og nu skal vi have at vide, at hele denne vældige indsats for at nå frem til en enighed om en sådan beslutning i overensstemmelse med Haagmødets beslutninger, at hele denne indsats var bare for at få en hensigtserklæring, det var sådan lidt snak indbyrdes for at finde frem til en eller anden hensigt.

Man må have mig undskyldt. Jeg henholder mig til teksten, hvor man bruger det udtryk, at Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer udtrykker deres politiske vilje til i løbet af de næste 10 år at gennemføre en økonomisk og monetær union efter en etapeplan, der begynder den 1. januar 1971. Det er altså ikke nogen hensigtserklæring, det er en erklæring om, hvad man har vilje til at gøre, og det har den franske delegation været så elskværdig at oversætte som, at de er blevet enige om at gøre alt, hvad der står i deres magt, efter som politik, tilføjer franskmændene vittigt, som man siger, ganske rigtigt er det muligst kunst. Altså, de vil gøre, hvad der står i deres magt for at gennemføre denne beslutning, og det har de forpligtet sig til.

Det er resultatet af at gennemlæse beslutningen og analysere den, og jeg ville være meget glad for, om det kunne komme ind i debatten i den tid, der er tilbage inden folkeafstemningen.

(Kort bemærkning)

Bendix: Hr. Auken var i sit indlæg for et øjeblik siden inde på nogle betragtninger om, hvad der var Sovjetunionens udenrigspolitik i denne sammenhæng, og også inde på nogle betragtninger om, hvad der var de finske politiske partiers, deriblandt de finske folkedemokraters eller kommunisters opfattelse af disse spørgsmål.

Der vil jeg godt bemærke ganske kort, at Sovjets holdning til det nordiske samarbejde har måske ændret sig igennem de se-

[Benått.]

nere år, men så vidt det kan bedømmes, har Sovjets holdning til det europæiske samarbejde i fællesmarkedet da vist også ændret sig i de seneste år.

Jeg forstod i øvrigt på hr. Auken, at det var hans opfattelse, at de finske kommunister var noget blødere i deres holdning til det nordiske samarbejde, end de har været tidligere. Det kunne nok give anledning til at spørge, og statsministeren spurgte jo hr. Auken om nogle af disse ting. Vi fik ikke noget svar, så derfor vil jeg gerne tage det op igen. Det kunne godt give anledning til det spørgsmål, om hr. Auken er af den opfattelse, at vi først og fremmest skal reagere på de finske kommunisters politik i denne sag. Det kan da formentlig ikke være hensigtsmæssigt.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen: Hr. Aukens nordiske alternativ eksisterer ikke. I samtlige nordiske lande er der i øjeblikket socialdemokratiske mindretalsregeringer. Ikke én af disse socialdemokratiske mindretalsregeringer har på programmet noget, der minder om hr. Aukens nordiske alternativ. Det er simpelt hen ikke nordisk politik i noget land i dag.

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Hr. Gert Petersen citerede ganske rigtigt franskmændene for, at politik er det muliges kunst; det var netop franskmændenes kommentar til anden og tredje fase af Ministerrådsbeslutningen om den økonomiske og monetære union, og det indebærer jo så sandelig, at de ikke har forpligtet sig til ganske bestemte former for en politisk-økonomisk union. Det kan ikke nytte noget, at hr. Gert Petersen bliver ved med at påstå, at man har truffet bindende beslutninger på det område. Vi har, som jeg nævnte det tidligere på dagen, så sent som i mandags drøftet, hvilket indhold man skal lægge i en økonomisk-monetær union. De 10 ministre i fællesmarkedslandene har drøftet det på helt frisk basis. Der har ikke været tale om, at de 6 ministre mødte op med bestemte beslutninger fra Haagmødet, der var udmøntet i ganske bestemte former for økonomisk-monetær union. Tværtimod var det

en helt åben debat om, på hvilken måde man skal gennemføre et nærmere økonomisk samarbejde, og det, man lagde vægt på i mandags, var, at man opbyggede en valutaordning. Men man gik overhovedet ikke ind på alle disse flotte tanker om, at man skulle have overbygninger, hvorefter man skulle føre en ensartet økonomisk politik med overnationale organer, sådan som det kan fortolkes, hvis der er politisk vilje dertil, men der er ikke politisk vilje til at gennemføre så vidtgående planer.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg synes, det skulle siges, at jeg ikke i hr. Morten Langes svar til mig fandt noget som helst argument imod et europæisk økonomisk samarbejde om at forhindre kriser, forhindre arbejdsløshed, skabe økonomisk vækst, samarbejde på alle de andre punkter, der har været nævnt her, f. eks. i en fælles kamp mod foreningen.

Jeg hørte heller ikke hos hr. Gert Petersen argumenter af den art. Det forekommer mig, at hr. Gert Petersen helt har fortabt sig i en gold juridisk argumentation, der slet ikke beskæftiger sig med indholdet af den politik, der skal føres.

Jeg vil sige til hr. Maigaard, at jeg synes, man skulle holde op med at snakke om EF-soldater. Vi har jo alle sammen erfaret, at forbundskansler Willy Brandt for længst har demteret den historie og afskrevet EF-soldaterne. Der bliver ingen EF-soldater, sagde han på norsk. Derimod er det utvivlsomt rigtigt, at der hos visse europæiske statsmænd, heriblandt sikkert den tyske forbundskansler, gør sig tanker gældende om at gøre de europæiske lande stærkere i Europa. Det vil betyde, at USA tilsvarende bliver mindre stærk i Europa. Jeg ved ikke, hvad det er i denne tankegang, der får disse kuldegysninger til at løbe ned ad ryggen på vore venner i SF. Det burde vel egentlig være i ganske god overensstemmelse med megen tankegang i SF. Jeg ser ikke noget afspændingsfjendtligt i dette. Men jeg tror heller ikke, at man skal gå over i den grøft og tro, som hr. Maigaard strejfede det, at det vil sige, der nu skal bygges en europæisk blok op, der selvstændigt skal have sin egen atomstrategi og atombevåbning og være en ny blok i konkurrencen mellem supermagterne; det evner Vesteu-

[Stat
ropa s
gøre, c
vester
— og
størst
bejde
ikke l
sikken
ameri
ropa
længe
og v
desva
sama
Cana
alene
gøre
at få
De
stærk
Euro
fælle
til a
allier
til at
styri
regen
spær
øst.

(K

G

det
stat
and
og d
slås
tidli
ropa
siko
den
ter,
at
hve
bels
fald
kræ
den
økc
Ves
fæl
følg

[Statsministeren.]

ropa simpelt hen ikke. Det kan ikke lade sig gøre, og jeg vil da også her sige, at blandt de vesteuropæiske statsmænd, jeg har talt med — og det er vel så nogenlunde dækkende størstedelen af feltet, vi kommer i samarbejde med, hvis vi går ind i EF — har jeg ikke hørt én eneste, der turde afbryde det sikkerhedspolitiske samarbejde med de nordamerikanske lande. Vi kan ikke i Vesteuropa klare os selv på disse områder. Så længe der er spændingsforhold mellem øst og vest, og så længe sikkerhedspolitikken desværre må bygges på dette, så må vi have samarbejdet mellem Vesteuropa, USA og Canada og kan ikke skabe det i Vesteuropa alene. Det vil ikke være økonomisk muligt at gøre det, og det vil ikke være politisk muligt at få beslutninger til det.

Derfor tror jeg, at det økonomisk noget stærkere og politisk bedre samarbejdende Europa, der kommer ud af det udvidede fællesmarked, langt bedre vil være i stand til at føre afspændingspolitik, påvirke vore allierede på den anden side af Atlanterhavet til at føre afspændingspolitik og vil have den styrke, som f. eks. den nuværende tyske regering viser, til at føre en selvstændig afspændingspolitik over for sine naboer mod øst. Er EF afspændingsvenligt? Ja.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Nu bliver EF jo hverken det ene eller det andet, fordi den danske statsminister siger det. Det er der en række andre kræfter der er med til at bestemme, og deriblandt er de kræfter, som i øjeblikket slås om magten i det, som statsministeren tidligere meget dramatisk kaldte en ny europæisk skæbnetime. Der er meget stor risiko for, at det om ikke denne gang, så inden for en overskuelig tid kan lykkes kræfter, som vi alle helst ikke ser vende tilbage, at dominere vesttysk politik — jeg har i hvert fald indtryk af, at det er os alle, der helst ikke ser det, ud fra de udtalelser, der er faldet her i dag. Der er risiko for, at disse kræfter alligevel vender tilbage og bremser den afspænding, som er i gang; og med den økonomiske position, Vesttyskland har, er Vesttyskland en dominerende stat inden for fællesmarkedet, og det kan ikke undgå at få følger for fællesmarkedets hele politik, især

da man nu også er begyndt at blande sig i udenrigspolitik.

Jeg kunne i øvrigt godt have lyst til at spørge statsministeren, som har talt med disse europæiske statsmænd, om det da kun er offentligt, den britiske premierminister efterlyser en fælles udenrigspolitik, meget stærkt endda, og siger, at en sådan fælles udenrigspolitik inden for fællesmarkedet uundgåeligt også vil føre til en fælles forsvarspolitik. Men det er måske kun noget, den britiske premierminister siger offentligt, det kan jo være, han undlader at sige det, når han taler privat med den danske statsminister.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Det var særpræget, at statsministeren ikke forstod argumentet i de bemærkninger, jeg kom med om styringen af store økonomiske enheder. Jeg havde den tro, at statsministeren engang — han sagde jo, han var blevet lidt ældre — havde studeret økonomi, og det forekommer mig netop at være dér, vi løber ind i et meget væsentligt spørgsmål: hvorledes skal man styre disse store, komplicerede økonomiske enheder i en tid, hvor den tekniske og økonomiske udvikling bliver stadig mere kompliceret? Jeg tror, vi lærte allerede fra 1930'erne, at de store enheder var svære at styre, og det er derfor, det er min opfattelse, at alle disse gode tanker, som statsministeren fører frem, om, at man skal samarbejde regionalt imellem 10 europæiske stater for at undgå kriser osv., er en fejltænkning. Der skal ske et internationalt samarbejde imellem alle lande for at gardere sig imod store valutamæssige og økonomiske skred, men derudover vil en sådan stor koncentration, som man tænker på i Fællesskaberne, efter al indsigt, jeg har fået til at stå på benene om økonomi i denne debat — og efterhånden har vi hørt temmelig meget fra sagkyndige økonomers side, som peger i samme retning — give de allerstørste vanskeligheder netop for de europæiske fællesmarkedspartnere, hvis der indtræffer en depression, for mulighederne for at blive enige om de fornuftige skridt til at afbøde den vil være langt vanskeligere i den femkantede forhandlingsform, som De europæiske Fællesskaber nu engang har gjort til deres.

-er

:ks : avi
it af Bir

sskrift

Statsministeren (*J. O. Krag*): Hr. Morten Lange gør sig skyldig i en eller anden mærkelig form for begrebsforvirring. Hvad er det for en tale om store økonomiske enheder? Det er, som om man forestiller sig, at hvis fællesmarkedet bliver udvidet med England, Danmark, Norge og Irland, så bliver alle erhvervsvirksomheder pludselig forvandlet til store økonomiske enheder, som kan være meget sårbare i en krisesituation. Men sådan forholder det sig jo ikke. De store økonomiske enheder har vi i forvejen, de findes også som aflæggere rundt omkring spredt over det ganske land, dem har man i forvejen.

Hvis Danmark går ind i fællesmarkedet, bliver vore virksomheder da ikke af den grund forvandlet til store økonomiske enheder. Jeg vil tværtimod tro, at vor chance i det udvidede fællesmarked måske netop ligger i de tusinder af små industrienheder, i europæisk forstand små industrienheder, vi har. Hvad er den typiske danske industrienhed? Ja, nu har jeg ikke en statistik ved hånden. Jeg vil tro, at virksomheder på 50 arbejdere, 100, 150, vil være typen af virksomheder, vi bidrager med, og dér vil vi være i stand til at udvikle produkter og dele af produkter, som vi vil kunne levere konkurrencemæssigt og mere prisbilligt end de virksomheder, vi skal konkurrere med i fællesmarkedet, og netop derved vil dansk industri, dansk beskæftigelse, dansk opfindsomhed, danske arbejdere, danske ingeniører, danske funktionærer og danske sælgere kunne præstere noget, som vi kan gøre os gældende ved. Ved mange, mange i europæisk målestok små enheder vil vi gøre os gældende. Og dér gælder hr. Morten Langes erfaringer fra New York i 1932 — ja, hvis jeg nu siger ad Wandsbek til, så lyder det som en anti-EF-bemærkning, men sådan er det altså ikke ment.

Så vil jeg sige til hr. Gert Petersen, at det er vel nok forståeligt, hvis den britiske premierminister beskæftiger sig lidt mere med de større udenrigspolitiske perspektiver, end f. eks. den danske statsminister gør det. Det er også forståeligt af en anden grund: når Danmark går ind i fællesmarkedet, så tjener vi valuta ved det, når England går ind i fællesmarkedet, så sætter de penge til ved det. Og derfor må han vel med rimelighed lægge

trykket lidt andre steder, og selvfølgelig skal der foregå et udenrigspolitisk samarbejde inden for EF; det kan jeg da godt forstå at man tillægger værdi, det gør jeg også selv. Jeg går da også ud fra, at hr. Gert Petersen, der i adskillige uger har været min kollega i FN-delegationen, vil tillægge det værdi, at den danske udenrigsminister og folk fra dansk udenrigstjeneste kan mødes med deres kolleger i de andre 9 fællesmarkedslande regelmæssigt og modtage information og få oplysninger. Det kan være lige så værdifuldt som det arbejde, hr. Gert Petersen og jeg har gjort sammen i FN, f. eks. i den 7. komité.

Så vil jeg sige til hr. Gert Petersen, at hvis den europæiske ulykke skulle ske i morgen, at CDU's såkaldte konstruktive mistillidsvotum til regeringen Willy Brandt skulle blive vedtaget og regeringen Willy Brandt dermed falde for at blive afløst af en CDU-CSU-regering — jeg er enig i vurderingen af den begivenhed — så må det da være så meget desto vigtigere, at vi ser England som medlem af fællesmarkedet, at vi ser to nordiske lande som medlemmer af fællesmarkedet, for dermed at sikre den sociale, politiske og demokratiske balance, som det for os er væsentligt at se eksistere, leve videre og udvikle sig i Europa, som vort eget land er en del af.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg kan ikke have udtrykt mig så uklart, at statsministeren ikke kunne forstå, hvad jeg sagde, jeg talte om en stor økonomisk enhed som f. eks. De europæiske Fællesskaber. Det er en stor økonomisk enhed. Det er Nordamerikas forenede fristater også. Kriseeksemplet fra 1930erne viste klart, at sådanne store økonomiske enheder som f. eks. De Forenede Stater havde svært ved at imødegå krisens vanskeligheder; de mindre lande navigerede bedre. En økonomisk enhed, der er sammenbragt, som De europæiske Fællesskaber er, og hvor beslutningsprocessen er overordentlig besværlig, når man skal finde frem til modforanstaltninger mod en eller anden økonomisk krisekonjunktur, vil blive særlig hårdt ramt, hvis en sådan krise skulle indtræde, og jeg tror, at erfaringerne fra 1930erne i denne forbindelse er typiske. Vi vil finde, at de slår

[Mort
endnu
hovede
Fælless
især i
på, at
miske
ved er
kriseag
man til
ste løs
dette i
mätte
tredjeb
er der
debedst
den er

Tredj
ler til n
af korte

(Kor

Gert
ministe
Danma
nien. D
interess
være m
den. De
ved fler
netop s
fællesm
spørgsm
Men det
ske prei
at kom
henimod
ikke me
steren k
tere hin
terne sk
for nogl

Den l
re, at er
og han
en fælle
man spe
om han
det fors
hvis Da
det, mee
sætte sig
miermin

[Morten Lange.]

endnu hårdere igennem, og det er en af mine hovedårsager til at mene, at De europæiske Fællesskaber er en ulykkelig fejltagelse, som især i en krisesituation vil vise sig at bero på, at man ikke har forstået moderne økonomiske principper. Man tror, at de kan klares ved en så gammeldags forhandlingsform, kriseagtigt præget, med urene sat i stå, før man til sidst bliver enig om den fjerdebedste løsning, og det har aldrig slået til. I dette folketing har vi traditioner for at måtte nøjes med den næstbedste og den tredjebedste. I De europæiske Fællesskaber er der alt muligt, der tyder på, at den fjerdebedste løsning vil blive den typiske, og den er ikke god nok.

Tredje næstformand (*From*): Jeg henstiller til medlemmerne nu at begrænse antallet af korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen: Jeg forstår godt, at statsministeren udviser en vis beskedenhed på Danmarks vegne i forhold til Storbritannien. Det er klart, at fra britisk side vil man interessere sig mere for udenrigspolitik, være mere engageret i den og optaget af den. Det er jo noget, jeg har været inde på ved flere lejligheder under denne debat, at netop stormagterne inden for og uden for fællesmarkedet engagerer sig mere i de spørgsmål, og de taler også med større vægt. Men det, jeg var inde på, var, at den britiske premierminister har sagt for det første, at kommer England ind, vil man stræbe henimod en fælles udenrigspolitik, og det var ikke med de modifikationer, som statsministeren kom med, om, at man skulle konsultere hinanden lidt nu og da, og diplomaterne skulle mødes i 7., eller hvad det nu er for nogle komiteer, hvor de mødes.

Den britiske statsminister sagde ydermere, at en sådan fælles udenrigspolitik vil — og han brugte ordet uundgåeligt — trække en fælles forsvarspolitik med sig. Så kunne man spørge den danske statsminister, ikke om han er enig i den sidste betragtning, for det forstår jeg han ikke er, men om han, hvis Danmark kommer ind i fællesmarkedet, med alle midler vil modarbejde, modsatte sig den politik, som den britiske premierminister har lagt frem.

Videre må jeg lige udtale min forundring over, at hvis CDU skulle sejre i Vesttyskland, desto vigtigere var det at få England ind. Jeg må udtale min forundring over den danske statsministers helt forbløffende tillid til efter min opfattelse og efter britiske socialdemokraters opfattelse en af de mest reaktionære premierministre, England har haft siden første verdenskrig, reaktionær ikke bare i indenrigspolitikken, men altså også indstillet på at skabe en stormagtsbasis i Vesteuropa. At forene den politik, som mr. Heath fører, med den politik, som hr. Strauss fører, det synes jeg nok er letsindigt ud over alle grænser.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg har indtryk af, at formanden mener, at vi vist godt kan slutte, og jeg har også indtryk af efter det, vi hører i indlæggene nu, at vi godt kunne slutte. Jeg synes ikke, hr. Morten Langes konjunkturpolitiske studier fra 1930'erne er så synderlig værdifulde, og de ligner ikke meget det, man lærte om det, da jeg i sin tid prøvede at lære lidt om økonomi.

Men så meget kan jeg da sige, at de små lande blev ramt, så det sved, af den internationale depression, og ikke mindst gjorde Danmark det. Danmark var vel et af de hårdest ramte lande. Jeg kan i øjeblikket ikke huske, hvor mange procent af vores landbrugs eksportværdi der gik tabt i depressionen. Jeg vil gætte på, det har været mellem 33 og 50 pct., men der er sikkert nogle her i salen, der bedre kan de tal, end jeg kan. Jeg har tydelig erindring om de fattigdomstegn, man så hele landet over, og jeg mener bestemt, at det kan betale sig, og at det er rigtigt at gå ind i et europæisk økonomisk samarbejde for at forhindre en gentagelse af katastrofer af den art.

Så vil jeg sige til hr. Gert Petersen, at jeg tror, det rent strukturelt er en fordel for os at se England som en forpligtet deltager i vesteuropæisk samarbejde, hvad enten England regeres af en konservativ regering eller af en socialdemokratisk regering. Jeg vil mene, at England vil give et bidrag til den politiske, økonomiske og demokratiske ligevægt i Europa, hvad enten dens regering har arbejderpartiledelse eller Tory-ledelse. På samme måde vil jeg anse det for et bidrag til ligevægten og sundheden i Europa

ølgelig
samar-
dt for-
g også
ert Pe-
et min
ge det
og folk
es med
arkeds-
mation
så vær-
Petersen
s. i den

rsen, at
le ske i
strukture
Brandt
en Willy
løst af en
vurderin-
da være
England
vi ser to
af fælles-
n sociale,
som det
e, leve vi-
vort eget

ve udtrykt
ikke kunne
om en stor
europæiske
økonomisk
nede frista-
Øerne viste
ske enheder
lavde svært
igheder; de
En økono-
gt, som De
hvor beslut-
g besværlig,
udforanstalt-
økonomisk krise-
hårdt ramt,
ræde, og jeg
erne i denne
de, at de slår

[Statsministeren.]

— mere beskeden er jeg nemlig ikke, heller ikke i min egenskab af dansk statsminister — at Danmark og Norge kommer med, også selv om der skulle vederfares de to sidstnævnte lande den ulykke igen at se borgerlige konstellationer som deres ledere. Selv i den situation vil jeg mene, at Danmark og Norge på samme måde som England bidrager til et bredere, mere åbent, socialt sundere og internationalt mere vidtskuende Europa end det, vi har i øjeblikket.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (*From*): Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til markedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.